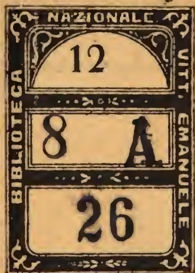
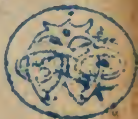

M

DICTA NOTABILIA *ARISTOTELIS, ET* ALIORVM PHILOSO-phorum alphabetico ordine cum insigni interpretatione Venerabilis Bedæ presbyteri.

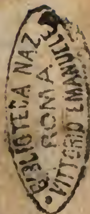
Scipionis * Panthere.

& non respexit

Beatus uir cuius est Dominus spes eius,

in uanitates, & insanias falsas

Venetijs ad signum spei.

M D LII.

DICTA NOTABILIA ARISTOTElis, & aliorum philosophorum alphabetico ordine cum insigni interpretatione Venerabilis Bedæ presbyteri.

A Deo dependet cœlum & tota natura.12. metaphysicæ.

Illa autoritas sic intelligitur, quòd cœlum & tota natura dependet a Deo, & hoc, quo ad conseruari, et non in fieri uel produci. Et sic illa autoritas nō est contra philosophum in primo physicorum, ubi sic dicit, Omne, quod fit, fit à subiecto præsupposito.

Actus separat & distinguit.2. metaphysi.&.3. de anima.

Et intelligitur sic, quòd actus materialiter existens separat & distinguit modo, quanuis sunt plures materiæ materialiter distinctæ in distinctis subiectis, tunc utiq; uidetur, quòd materia in se includit actū. quod est contra philosophum in primo physicorum, qui dicit, quòd materia habet se pure paßiue, & nullo modo actiue Respondetur, quòd materia bene separat & distinguit per actus inclusos: quia materia ex sui natura nullius est actiuitatis.

Autoritas arguēdo ab esse ad posse est bona consequentia, & communis regula.

Et intelligitur sic, arguendo affirmatiue, & sine di

Dicitur, quòd philosophus loquitur ibi indefinite, uel particulariter, et sic illa est uera: uel dicitur, quod solum uoluit, quòd res naturales differant ab artificialibus ratione, & non re: quia eadem est res.

Alchimistæ dicunt, ꝙ ex ferro uel cupro potest fieri aurum per eorum artem.

Vbi dicitur, quòd ex ferro uel cupro fit aurum uel argentum, apparenter, non autem existenter, & ratio est, quia per nullam artem forma substantialis potest poni in esse speciuoco alterius formæ.

Ars simpliciter facit materiam .1. physicorum.

Dicitur quòd intelligitur de materia secunda, non autem de materia prima: quia materia prima nō est facta: quia est ingenerabilis, & incorruptibilis, ut patet ibidem.

Accidentis non est accidens. 4. metaphysicæ.

Intelligitur sic: accidentis non est accidens tanquā subiecti originalis: & sic stat bene, quòd albedo est in superficie, quæ etiam est unum accidens. Et linea habet rotunditatem & corruptibilitatem. Sed hoc non tanquam subiectum originale: quia originaliter est in substantia

Accidens diffinitur per subiectum suum 7. metaphysicæ. Et sic album est subiectum habens sufficientem albedinē per sui denominationē.

Et intelligitur sic de diffinitione descriptiua, non autem essentiali: quia oportet, quòd talis detur per ue

rum genus, & per differentiam essentialem. Et talis indicat, quid est esse rei, ut patet primo topicorum.

Anima quantum ad partem intellectiuā nullius corporis est actus. 2 de anima.

Respondetur secundum cōmentatorem, quòd debet intelligi de intellectu diuino, et non humano.

Actui repugnat accidere actum, philosophus in libro de substantia orbis.

Respondetur, quòd actus substantialis non pōt recipere alium actū substantialem, sed bene accidentalē.

Archa non est lignum. 9. metaphysicæ.

Respondetur, quòd philosophus ponit modum loquēdi uulgariū. Vel potest dici, quòd ipse uult, quòd totum compositum non uerificatur de sua materia. Et ideo uult, quòd archa non est lignum, tanquā sua materia, quia alias totum esset suæ partes, & econuerso. Vel potest dici, quòd philosophus uult, quòd materia non dicitur de toto composito in abstracto, sed bene in concreto, ut archa est lignea.

Actus sunt suppositorum. 1. metaphysicæ.

A primis nanq; substantijs nulla exit prædicatio, philosophus in prædicamentis.

Respondetur quòd intelligitur à primis substātijs nulla erit prædicatio, quæ est superioris de inferiori: quia primæ substantiæ nō habēt inferius saltē essentialiter in prædicatione uera directa et affirmatiua.

Aīal est aīantius planta Autor sex principiorū.

Dicitur, quòd intelligitur sic. Animal est perfectius animatum quàm planta. Vel dicitur, quòd animal plures habet potentias animæ quàm planta, quia animal habet potentiam uegetatiuam & sensitiuam, planta autem caret sensitiua.

Anima uegetatiua est animaliũ prima. 1. &. 2. de anima.

Ibi dicitur, quòd philosophus loquitur de cõmunitate prioritatis, et uult quòd in pluribus repitur anima uegetatiua, quàm sensitiua uel intellectiua.

Actus actiuorum sunt in patiente prædisposito. 2. de anima.

Intelligitur sic. Si aliquid actiuum uel agens debet actum agere, uel etiam producere aliquem effectum in ipso patiente, tunc oportet, ipsum patientem esse bene dispositum ad illum actum suscipiendum. Etiam est uera uniuersaliter: & hoc si mutaretur numerus in numerum: ut sic. Omnis actus actiuus est in patiente prædisposito.

Ab insufficiente nihil fit. 1. physicorum.

Intelligitur ab insufficiente, nihil fit de solo. Sed cũ addito superiorum ex insufficienti bene aliquid fit.

Anima est abstracta a corpore, Commentatorem. 3. de anima.

Et uidetur, quòd non est subiectum in libro de anima, quia tunc non consideratur secundum rationem adequatam, secundum quam ponitur esse subiectum

in libro de anima, quia in libro de anima considera-tur, prout est principiũ operationũ corporis animati: put et illa principaliter se tenet ex parte animæ. Item *notandum, quòd illa autoritas secundum Cõmenta-torem secundum unam uiam tenetur.* Vel *quòd* Com *mentator non est locutus assertiue.* Aliter *potest dici, licet anima est abstracta à materia secũdum esse, est tamen coniuncta materiæ secundum operationẽ.* Sed *diceret aliquis, anima etiam alia à corpore considera tur. 2 physicorum: & sic uidetur, quòd nõ debet cõsi derari, in lib. de anima, quia sunt distinctæ materiæ.*

Re*spondetur, quòd hoc non est secundum rationem adequatam, secundum quam ponitur esse subiectum in libro de anima: quia in libro physicorum conside-ratur, prout est principium mouendi & quiescendi.* Sed *in libro de anima consideratur, prout est princi-pium operationum corporis animati, & put illa prin cipaliter se tenet ex parte animæ.*

Accidentia magnam partem, conferunt ad cognoscendum quod quid est. 1. de anima.

Illa autoritas secũdum Temi*stium de accidentibus per se proprijs intelligitur: quia dicit, non enim cogno sco ignem per fumum, sed per calorem.* Etiam *intelli gitur de accidentibus cõmunibus secundum se sum-ptis, et ad inuicem cõbinatis: ut cognosco forte per illa accidentia simul sumpta et cõbinata. s. habens ruffos crines, et est albus, nigrũ capucium blaueã tunicam.*

Accidentia non cognoſcuntur demonſtratiue. 1 poſteriorum.

Reſpondetur quòd hoc uerum eſt à priori, quãuis a poſteriori fieri poteſt, quia utique propria accidentia demonſtrantur de ſuis ſubiectis, & ſic faciunt demõſtrationem & cognitionẽ ſubſtantiæ. Sic de proprijs accidentibus dicitur, quod non immediate notificant demonſtratiue ſubſtantiam, ſed bene mediate. Quia ex pluribus accidentibus cõmunibus diſcernitur accidens proprium, & ſic mediate notificant ſubſtãtiam, ſecus eſt de accidente communium.

A ꝓportione minoris equalitatis nõ fit actio.

Notandum quòd duplex eſt proportio. Vna eſt proportio quantificatiua, mediante qua unum extenſiuẽ quantum alteri proportionatur. Alia eſt proportio actionis, & de illa intelligitur auctoritas. Vnde corpus ad non corpus bene eſt proportio ſecunda ſecundum aliquam uirtutem ſicut inter corpus & animã.

Anima non habet aliquam operationem propriam, quam non cõmunicet corpori. 1. de aĩa.

Intelligitur de anima intrinſica, quæ eſt in corpore, ſicut quando eſt totum compoſitum, & ſic excluditur anima exuta a corpore.

Ars & ſcientia diſtinguuntur. 6. ethycorum.

Et debet intelligi capiendo ſcientiam ſtricte ſolum pro habitu ſpeciuoco, & etiam capiendo artẽ ſtricte ſolum pro habitu practico. Sed capiendo illos æque

communiter tam pro habitu practico quám spacifico, tunc non distinguuntur.

A maiori debet fieri denominatio.6.physi.

Intelligitur de qualitatibus positiuis, & maxime intensiuis, non autem oportet de primitiuis fieri denominationem, sicut tenebre, denominatum tenebrosum. Et ualet tantum sicut a maiori, id est a digniori debet fieri denominatio.

Actus & potentia sunt maxime opposita cōmentator.1.de anima.

Intelligitur sic uno modo, quòd sint maxime opposita siue contraria.i.cōmunissime opposita, quia dicit, quòd circumeunt omnia prædicamenta, & sic non uult, quòd sint contraria proprie dicta. Alio modo dicitur, quòd per actum intelligit essentialem actualē & potentiam essentialem potentionalē. Et uult quòd actu esse, & secundum potentiam esse, opponuntur, & hoc sic est uerum capiendo oppositionem large.

Ab hoc quidem ente omnibus deriuatum est esse & uiuere.1.cœli.

Intelligitur, quòd philosophus loquitur ibi particulariter: ut sit sensus, ab hoc ente.i.a primo ente.i.a deo deriuatum est omnibus esse & uiuere. Alio modo dicitur, quòd philosophus loquitur uniuersaliter de omnibus. Sed. d si sic, tunc sequeretur, quòd materia prima & cœlum essent generata, & deriuata a primo ente. Respondetur quòd aliquid dicitur esse

deriuatum dupliciter. Vno modo inchoatiue, & sic omnibus non est esse deriuatum uiuere naturaliter a primo ente, sicut materia cœli et materia prima. Alio modo consignificatiue uel gubernatiue, & sic, omnia alia a primo ente habent esse & uiuere. Et sic materia prima & cœlum habent deriuatum esse a primo ente, cum purum ens consignificat, & gubernat omnia mundi uiuentia.

Ad corruptionē subiecti sequitur corruptio scientiæ, 1. posterio.

Respondetur quòd hoc intelligitur de subiecto inhesionis & non attributionis.

Animal est prius homine, Porphirius.

Intelligitur in suppositione materiali, ut ly animal est prius homine, id est ille terminus animal est communior quàm homo.

Accidentis non est esse, sed inesse. 7. metaphy.

Intelligitur propriissime capiendo esse & non communiter, ut extendit se ad inesse.

Accidens non migrat de subiecto in subiectum. 7. metaphysicæ.

Intelligitur de subiecto inhesionis, & non attributionis, seu denominationis. Vel dicitur quòd uerum est secundum numerum, non autem secundum speciem.

Absurdum est simul querere, & acquirere sciētiam & modum sciendi. 2. metaphy.

Illa autoritas dupliciter intelligitur. Vno modo ut in uerbis stat simpliciter, & sic est uera sine glosa. Alio modo si per scientiam intelligitur metaphysica, & per modum sciendi logica, tunc sensus est, absurdũ est simul acquirere metaphysicam, & logicam, quia metaphysica presupponit logicam. ergo logica debet præsciri.

Ad agens uniforme sequitur actus & effectus uniformis. 1. cœli.

Intelligitur dummodo agens totale cõcurrit uniformiter. tunc talis effectus saltem principaliter intentus manet uniformis.

Ab eodem non possunt produci naturaliter diuersa specifice distincta. 2. de generatione.

Intelligitur ab eodem ente naturali non possunt procedere diuersa & specifice distincta.

Aurum est incorruptibile, scdm alchimistas.

Intelligitur sic. Aurum est incorruptibile, id est ual de duratiuum inter omnia alia metalla, quia durat ultra ordinationem humanam.

A uoluntate antiqua non procedit actio noua Commenta. 8. physi.

Intelligitur sic. A uoluntate antiqua. i. a deo nõ procedit actio noua. i in nouum uolitum, quia deus non incipit aliquid de nouo uelle, quia quicquid deus uoluit, ab æterno uoluit. Vel sic, a uoluntate antiqua nõ pcedit actio noua sibi similis, q̃ nõ processit in specie.

Ad productionem effectus sufficiunt duo, scilicet uoluntas & potestas. Boetius in lib. 4. de cõsolatione philosophiæ prosa. 2.

Intelligitur non absolute, sed limitate referuntur uoluntas & potentia ad actionem: tunc auctoritas habet ueritatem. Sed si referuntur ad actionem, & ad tempus æternũ, tunc non sufficiunt, nisi sint ✱ *uelata ad idem tempus. Vnde grammaticus. Ego uolo, possum legere, ergo lego absolute, non ualet. Sed bene ualet, ego nunc, & pro nunc possum legere, ergo nunc lego.* ✱ *uolita.*

A priuatione in habitum impossibilis est regressio. per philosophum in prædi.

Intelligitur de illa priuatione, quæ priuat actum et potentiam simul, non autem de illa, quæ priuat solũ actum. quia ibi bene est possibilis regressio.

Anima quæ est intellectus forsitan manet post suum conceptum. 2. metaphy.

Respondetur, quòd ibi philosophus loquitur dubitatiue, sed non assertiue: Et ideo dicit forsitan, quæ dictio est nota dubitationis.

Actio & passio sunt actus diuersarum potentiarum. 2 de anima.

Ibi dicitur quòd diuersarum potentiarũ sunt actus. potentiæ, enim non distinguuntur per actus. Sed qa actio & passio sunt diuersarum potentiarum. igitur sunt distincta quod est contra philosophum. 3. physi.

qui dicit, quòd omnis actus est paßio patet. qa actio est actus potentiæ actiuæ, paßio uero dicitur actio potentiæ paßiuæ, Ibi dicitur quòd auctoritas intelligitur particulariter, & non uniuersaliter. quia actio et paßio sunt idē materialiter, sed differūt formaliter.

Ab abstracto ad concretum est bona consequentia 2. topico.

Ibi dicitur, quod uerum est in prædicationibus quidditatiuis & essentialibus, non autem in accidentalibus, igitur.

A simili causa in specie nō procedunt diuersi effectus. Cōmentator 9. meta.

Respondetur, quòd ly idem capitur multipliciter, scilicet idem in numero, idem in specie, idem in genere, modo aliqua tamen bene procedunt ad eosdem effectus in genere. ergo sunt idem.

Animal est substantia hominis, & æqui, secundum naturā cōmunē. Cōmen. 1 meta. & si sic, tunc natura cōis esset ponenda.

Ibi dicitur quòd ly est capitur in actu signato, sic, quod ille terminus animal significat substantiā hominis & æqui secundum naturam cōmunem, id est sub ratione generis, uel sub conceptu cōmuni termini animali correspondente.

Aqua alit ignem 3. de anima.

Ibi dicitur, quòd aqua non capitur pro humido simpliciter. Sed capitur pro humido pigui & subtili. qa

hoc nutrit ignem, ſicut uidemus ad experientiam ut butirum, oleum, ſutile uinum combuſtum. Et ultra de bet intelligi de nutritione improprie dicta, quia nul lum purum elementum nutrit.

Accidentia dicuntur entia ad aliqd .1. ethico.

Intelligitur, quòd accidentia non habent eſſe per ſe, niſi im comparatione ad aliquid, & ad ſubiectũ, quia accidens eſt menſura ſubſtantiæ.

Accidentia aſsimilantur propagini .1. ethyco.

Intelligitur ſic, quòd propago non eſt arbor, ſed aliquid arboris, a qua deriuatur arbor, ita accidentia non ſunt entia, ſed entis, id eſt ſubſtantie, a qua propagantur & oriuntur.

Accidentia non ſunt entia ſed entis, primo ethyco. & .7. metaph.

Intelligitur, quòd non ſunt entia proprie capiendo ly ens, quæ ſunt in ſubiectis. Sed *communiter capien do ly ens, bene ſunt entia.*

Animal conſtituitur ex corpore & anima, tan quam a regente & recto .1. poli.

Intelligitur, quòd in animali, anima habet ſe, ut re gens, & corpus habet ſe, ut rectum, quia eſt inſtrumentum animæ.

Animalia manſueta digniora ſunt alijs aialibus non manſuetis .1. politi.

Intelligitur inquantum animalia, nam manſueta participantur aliqualiter regimine. Sed *ſi oppoſitum*

inuenitur, secus est.

Abstinentia cibi confert febricitanti sanitatem. 5 ethyco.

Respondetur, ideo, quia abstinentia est summa medicina Et est cōmunis regula medicorū, et uulgariū.

Actio & passio non continentur sub inuicem 6. ethico.

Intelligitur, quòd unum non prædicatur de alio, quia illa prædicatio non est bona, actio est passio.

Ars imitatur naturā inquātū potest 2. physi.

Item illa autoritas uera est dummodo natura est fundamentum illius artis.

Ars acquisitiua cibi, est naturalis animalibus. 1. polyticorum.

Intelligitur, quòd natura est solicita ad prouidendum de cibis animalibus cum primo generat. Vel sic, quando aliquis aliquid acquirit, illud, quod natura acquirit, tale acquirere est naturale.

Actiones principantes non sunt bonæ de se. 7. politicorum.

Intelligitur, quòd non sunt bonæ nisi principans differat ab alijs in bonitate naturali & acquisita, in tantum, quantum uir differt a muliere. seruus a domino.

Actiones iusticiæ necessariæ sunt in ciuitate, sed non eligibiles secundū se. 7. politicorum.

Ibi dicitur, quòd per actiōes iusticiæ, intelliguntur sententiæ,

sententiæ, supplicia, condemnatorum, & necessariæ sunt in ciuitate, et tamen secundum se non fiunt eligibiles sed ut eo melius ciuitas gubernetur et saluetur.

Actiones, quę sunt circa diuitias & honores, sunt simpliciter eligibiles. 2. physicorum.

Ratio est, quia sunt quædã dispositiones ad bonũ, et ad operationem bonarum, ut patet. 7. politicorum.

Animalia omnia alia ab homine, sola naturali intentione habẽt suas actiones, ut patet ibidẽ, & quędã animalia parua habẽt suas actiones ex consuetudine: ut canes. Sed homo inter animalia, dirigit actiones suas in rationem.

Accusans debet esse melior accusato. 2 politi.

Ratio, quia officium accusantis est ostendere causas in aduersario seu accusato. Etiam, ideo, quia accusans habet se ut agens: accusatus ut patiens. Modo omne agens præstantius est suo passo.

Actus, intellectus, & appetitus sunt ad inuicẽ concordes. 4. ethicorum.

Respõdetur hoc est uerum de uirtutibus moralibus.

Affirmatio & negatio sunt in mẽte. 4. ethico.

Intelligitur sic, quòd in mente, id est, in intellectu practico sunt affirmatio & negatio. Sed in appetitu est prosecutio & fuga.

Agricolę magis appetunt lucrũ quàm honores. 6. ethicorum.

Intelligitur quòd delectabilius est eis laborare quã

principare & dominari.

Agriculturę possessio est maxime naturalis & iusta.1.œconomi.

Et hoc est, duplici de causa. Prima est, quia ipsa nō fit inhumaniter, & bestialiter, uel cum peccato et uiolenter, scilicet cum offensione ꝓximi. Alia causa, quia ab agricultura sumitur nutrimentum, tāquam à materia: & tale nutrimentum est naturale. Alia potest esse ratio: quia agricultura confert sanitatem, & superfluos & malos humores expellit.

Amatio generatur ex quadam consuetudine 9.ethicorum.

Ratio est secundum Albertum, quia amatio importat impetuosam inclinationem amoris, et in ipsum appetitum, quia inclinatio causatur ex consuetudine.

Amicitia paternalis maior est q̄ filialis.8. ethi.

Ratio est, quia parentes magis cognoscunt quàm filij, qui sunt ex eis procreati, propter imperfectionem & cognitionem filiorum, quàm habuerunt, quando nascebantur filij.

Amicitia coniugalis non solum est propter creationem filiorum, sed etiam propter uirtutem.8 ethicorum.

Intelligitur quòd amicitia coniugalis non est solum propter creationem filiorum, hoc est uerum, si ambæ sunt uirtuose.

Amicus est alter ego.9.ethicorum.

Hoc est uerum, non quo ad essentiam, sed sic, quòd ea bona quæ sibi homo uult, & amico suo. Vel secundum effectum dilectionis repræsentat quandoq; alterum, quia homo est cõdolens sibi in aduersis: gaudens in prosperis, sicut sibi ipsi.

Amicus debet se tenere ad amicum, sicut genu ad tibiam. 9. ethicorum.

Hoc est uerum, prout ly sicut importat aliqualem similitudinem.

Amicorum omnia sunt communia. 6. ethicorum, &. 2. politicorum.

Hoc est uerum & consensu & fauore, non autem ex iure. Vel aliter amicorum omnia sunt communia, id est, necessaria solum in necessitate. Capiendo ly omnia distributiue, quòd tantũ ualet quodlibet commune, quod utile, est commune illi qui est in necessitate positus. Sic quòd unus non potest ei prohibere. Vel intelligitur de utili uictu aliquo ad eius sufficientiã, non autem intelligendo quo ad alium usum.

Amor diuitiarum crescit in infinitũ. 1. politic.

Hoc est uerum quo ad manifestationẽ actus, uel est uerum de amore inordinato, non autem ordinato.

Appetitus sensitiuus obicit rationem. 10. poli

Verum est quantum ad manifestationem actus, puta inquantum elicit actus, siue elicitur scd̃m formam rationis, non ultra pgrediendo, nec ultra suspiciendo.

Animal uigilãs semper laborat. 7. ethicorum.

Intelligitur in aliqua operatione, non curãdo an talis operatio sit magna, uel parua, bona uel mala.

Actus & operationes animalis circa animam ponimus. 1. ethicorum.

Ibi uult quòd ptinẽt ad operationes aīæ effectiuæ.

Ambobus existẽtibus amicis sanctum est prę honorare ueritatem. 1. ethico.

Intelligitur de amicitia uera & speciali.

Accidens & suum subiectum sunt idem numero. 10. ethicorum.

Intelligitur de accidente reali denominationis, & non inhæsionis.

Album solum qualitatem significat Philosophus in prædicamentis.

Illa est uera in significatione formali, non autem in significatione materiali, quia ut sic significat substantium connotare qualitatem.

Accidentis non est diffinitio. 7. metaphysicæ. & 6. topicorum.

Hoc est uerum de diffinitione quidditatiua, & essentiali pprie dicta, cum hoc tamen stat, quòd ad minus accidentis adhuc bene sit diffinitio descriptiua.

Auarus, iniustus sunt circa bona, quæ sunt simpliciter bona. 5. ethicorum.

Ibi dicitur quòd bona exteriora simpliciter sunt bona, quod tamẽ est falsum. Respondetur, quòd illa autoritas uult, quòd bonum simpliciter, prout tantum

ualet, sicut secundum se, non est malum, quanuis ratione abusionis sit malum.

Actio naturę semp agit eodẽ modo.2.physic.

Et sic uidetur quòd sensus nunquam decipiatur circa proprium sensibile, eo quòd sensatio est operatio naturæ. Ibi dicitur, quòd philosophus ponit differentiam inter operationem naturalem, et fortuitã. Nam dicitur quòd actio naturalis semper fit eodem modo, & illud dictum, est intelligẽdum, quòd natura agendo circa eandem speciem cæteris paribus semper producit eundem effectum. Sed actio fortuita nunc fit sic, nunc aliter.

Aliqua anima nullius corporis est actus.2. de anima tractatu primo.

Intelligitur sic uno modo, quòd anima nullius corporis est actus, qui est eductus de potentia materiæ. Et hoc sic est uerum de potentia intellectiua. Vel nullius corporis est actus tanquam instrumentũ proprium, quia intellectus non indiget instrumento proprio uel organo corporali, uel sic nullius corporis est actus secundum inhærentiam.

Agens & patiens debent cõmunicare in materia.2.de generatione.

Intelligitur de agente proprio & patiente proprio. Sed intellectus pprie non patitur sed improprie, quia passione saluatiua.

Ad principia non est ratio, Cõmenta.2.topi.

Hoc debet intelligi de principijs immediatis, uel ad principia non est ratio approbatiua à priori, licet ibi bene sit ratio à posteriori.

Album est in ligno per se.1.posteriorum.

Ibi dicitur quòd non uult quòd illa sit per se uera, lignum est albũ Sed uult quòd ibi sit directa prædicatio Vel hæc est per se denominatiua: albũ est lignũ: quia prædicatum denominat subiectũ accidẽtaliter.

Album non est substantia, Sed quale.4.topi.

Dicitur quòd uerum est, quòd album non sit substantia, id est, terminus substantialis, quo ad significatum formale. Sed quo ad significatum materiale.

Animalia non est genus, Boetius in topicis.

Intelligitur quòd terminus pluralis numeri animalia non est genus ad terminos singularis numeri, sed bene ad terminos pluralis numeri.

Ad idẽ non sequũtur duo opposita.1.priorũ.

Intelligitur quòd ad idem contingens non sequuntur duo opposita, sed bene ad idẽ impoßibile. Et debet addi ad autoritatem copulatiue, uel coniunctim, ad unam propositionem bene sequuntur duo opposita disiunctiue, ut bene sequitur, homo currit, ergo homo currit, uel non currit.

Anima est rõnalis Athanasius in simbolo.

Respondetur pro intellectu ly rationale capitur dupliciter. Vno modo prout est differentia constitutiua hominis: & sic conuertitur cum illo termino homo.

Alio modo capitur prout non est differentia animalis, sed pro rationali, & sic anima non est rationalis, sed rationalitatis.

A pluribꝰ terminis simpliciter sumptis ad plures terminos secundum magis & minus communiter est bona consequentia.2.topico.

Ex illa autoritate elicitur illa. Sicut simplex ad simplex, sic magis ad magis, sic proximum ad ꝓximum. Et intelligitur sic quòd debet argui à terminis simpliciter sumptis ad terminos minus sumptos secũdum magis & minus, sic quòd antecedens & consequens sunt propositiones Kathegoricæ. Et sic bene sequitur iustus est uirtuosus: ergo magis et plus iustus, est magis uirtuosus: & maxime iustus, est maxime uirtuosus. Et illo modo ualet septem conditionibus additis. Prima quòd termini simpliciter sumpti sunt totalia extrema consequentis, propter hoc non sequitur, album est dulce, ergo magis albũ, est magis dulce Scđa conditio, quòd utrunq; extremum sit ꝑdicabile secđm magis et minus, ergo nõ sequitur, homo est aĩal: ergo magis homo, est magis aĩal. Tertia cõditio, ꝙ ĩ antecedẽte sit ꝑdicatio ꝑ se, ergo nõ sequitur bibere est bonũ, erge magis bibere est magis bonũ, ergo magis bonũ. Quarta, quòd ibi sit ꝑdicatio ꝓpriæ paßionis de suo subiecto. Quinta, quòd utrobiq; sit prædicatio directa. Sexta, quòd sumatur constantia subiecti Septima, ꝙ precise sit eadẽ copula in antecedente & cõse-

quēte et p̄dicatū antecedentis restringetur per subiectū consequentis, uel per aliquid sibi proportionabile.

Arguendo ab affirmatiua de prædicato finito ad negatiuā, de prędicato infinito ualet consequentia. 2 perihermenias, ut sortes est albus, ergo non sortes est non albus.

Et intelligitur materialiter, formaliter non ualet, quia arguitur à non distributo ad distributum. Sed si argumentum debet ualere secundum regulam, tūc semper à parte subiecti debet poni terminus singularis, uel terminus communis restrictus ad unum suppositum, ergo consequentia non ualet, homo est albus: ergo homo non est albus: quia oppositum consequentis non repugnat antecedenti, sed stat in ueritate cum antecedente.

Arguendo à negatiua de prędicato finito, ad affirmatiuam de prędicato infinito, ualet cōsequentia. 2. perihermenias, ut sortes nō est niger, ergo sortes est non niger.

Illa regula solum tenet ueritatem, sed magis tribus cōditionibus saluis. Prima quód arguatur in p̄positionibus de est tertio adiacente. Secūda, quód nō arguatur à non distributo ad distributum: ergo non sequitur, omne animal non est asinus, et omne animal est: ergo omne animal est non asinus. Tertia, quód semper in antecedente distribuatur prædicatum, ergo nō sequitur, oē animal nō est, ergo oē animal est nō

aīal, qa prædicatū non distribuitur in antecedente.

Arguendo ab affirmatiua de prædicato infinito ad negatiuam de prædicato finito ualet consequentia. 2. perihermeniarum, ut homo est non iustus, ergo homo non est iustus.

Illa regula tenet ueritatem saluis tribus casibus. Primus, quando tam in affirmatiua quàm in negatiua prædicatum distribuatur pro qualibet differentia temporis. Quia si hoc non fieret stante illo casu, quòd sortes pro una medietate temporis alicuius hore non sit albus, & pro alia medietate eiusdem temporis sit albus, Tunc arguendo sic, Sortes est non albus ergo sortes non est albus, consequentia non ualet, quia antecedens conuenit sorti, & tamen sibi non conuenit consequens. Sed si deberet ualere, oportet quòd sic arguatur secundum Marsi. Sortes est non albus pro qualibet parte temporis præsentis ergo sortes non est albus. Secunda conditio, quod solum totale prædicatum infinitetur, ergo non sequitur, hoc est prædicabile non essentialiter. ergo non est prædicabile essentialiter, quia stat quòd idem sit prædicabile essentialiter, & accidentaliter respectu diuersorum. Similiter patet per hoc, quòd omnes rationes autoris consequentiarum non ualent in nominibus adiectiuis. Et similiter in alijs, ut ibi habetur, quia semper deficit illa secunda conditio. Tertia conditio quòd arguatur in propositionibus kathegoricis de inesse: &

non, in modalibus, ergo nõ sequitur, sortes potest esse non albus. ergo sortes non potest esse albus. Si autem *negatio postponitur modo in secũda propositione, tũc bene sequitur, ut sic, sortes potest esse non albus, ergo sortes potest esse non albus. & sic bene ualet.*

Arguendo a diuisis ad coniuncta est bona cõsequentia. 2. peri.

Ibi sciendum quòd per coniunctum siue per prædicatum coniunctum debet intelligi aggregatũ ex determinatione & determinabili & prædicatum diuisum est unum illorum. Illa regula habet ueritatem seruatis duabus conditionibus. Primo quod *illa duo prædicata diuisa non sint accidentia alicuius tercij. Vel quando unum de per accidens uidetur inesse alteri, tunc consequentia non ualet quia non sequitur sortes est albus, & sortes est monachus, ergo sortes est albus monachus.* Etiam *non sequitur, sortes est magnus, & sortes est monachus, ergo sortes est magnus monachus, supposito, quòd sit paruæ staturæ, & magnus in scientia, quia antecedens potest esse uerũ sine consequente* Secunda *conditio, quòd unum prædicatum non includat aliud, ne cõmittatur nugatio, quare non sequitur, sortes est homo, & sortes est animal, ergo sortes est homo animal.*

Arguendo a coniunctis ad diuisa est bona cõsequentia. 2. periher.

Habet ueritatem seruatis quatuor conditionibus.

Prima, quòd prædicata accidentalia debent determinare idem in antecedente & consequente, et quãdo hoc non est, tunc regula non ualet. Secunda conditio, quòd unum prædicatum non sit dictio distrahens respectu alterius, ergo non sequitur, sortes est albus ut carbo, ergo sortes est albus. Tertia conditio, quando arguitur cum dictione ampliatiua, sic quòd ampliatio non varietur, & ergo non sequitur, chymera est ens ampliatum imaginabile, ergo chymera est ens & chymera est ampliabilis, consequens autem est una copulatiua, cuius una pars est falsa, ergo tota. Quarta, quando unum prædicatum est equiuocum, tunc non ualet quia non sequitur, hoc est canis latrabilis, ergo hoc est canis, & hoc est latrabilis. quia prima pars cõsequentis est propositio plures.

Anima est substãtia in subiecto actu existens. Commentator. 6 meta.

Ibi dicitur, quòd uult per subiectum commentator & per substantiam in actu intelligere subiectum organizatum. quia omne animal requirit subiectum organizatum. Vnde subiectum organizatum est illud, quod habet partes diuersimode complexionatas ad diuersa officia exercenda deputatas

Aliud est magnitudo & magnitudinis & caro & carnis esse, 3. de anima.

Illa autoritas debet sic intelligi. quòd philosophus uult ostendere modum intelligẽdi ipsius intellectus,

& sic per magnitudinem & carnē intelligit uniuersaliter intelligere uel sub rationē cōmunis conceptus. Sed per ly magnitudinis & carnis esse, intelligere debet singulariter, scilicet sub cōditionibus indiuiduantibus. uult ergo tantum, quòd aliud est intelligendū uniuersaliter, & aliud est intelligendum singulariter. Et hoc est uerum, & ponuntur duplicia exempla metaphysicalia, ut magnitudinem & magnitudinis esse, & naturalia, ut aquam esse aquam. modo cognitione sensitiua possumus cognoscere aquæ esse similiter esse magnitudinis. Sed per intellectum possumus solum cognoscere magnitudinem, quæ est uniuersaliter cognoscere. Sed di. tamen, philosophus dicit, quòd non est idem caro, & carnis esse in quibusdam, & in quibusdam est idem, modo nequaquam est idem intelligere uniuersaliter & singulariter. Respondetur quòd philosophus uult quòd ipse intellectus non solū cognoscit uniuersaliter, sed etiam particulariter. Sed sensus cognoscit singulariter solum. Et ergo sensitiua cognitio conuenit solum intellectui materiæ coniuncto, & sic quando dicit Aristoteles, quòd in quibusdam est idem caro, et carnis esse. uult tantū, quòd sint eiusdem potentiæ ipsius intellectus.

Accidentia non habent materiā. 7. Metaphy.

Respondetur quòd uerum est de materia, ex qua, quia illam non habent, sed bene in qua habent, scilicet in qua sunt subiectiuè.

Actus & potentia, circumeunt omnia prædicamenta: Commentator. 1. de anima.

Intelligitur uno modo sic, quòd in quolibet prædicamento sunt termini uerificabiles de prima substantia mediante illo uerbo est uel potest. Vel ponuntur prædicabilia cum illis uerbis est & potest, est uera. quia uerum est dicere in genere substãtiæ, homo est uel potest esse animal, & sic de alijs prædicamentis. Alio *modo intelligitur sic, quòd in quolibet genere prædicament ali inuenitur aliquid, quod habet rationem actus. & quod habet rationem potentiæ.* Sic *iterum est uera. quia in quolibet genere reperiuntur genera & differentiæ, & sic ibi sunt actus & potentiæ. eo quòd habent rationem materiæ. ut patet per* Porphi*rium, & etiam reperitur forma uel differentia, quæ est actus, qui distinquit & separat. ut patet per philosophum. tertio de anima.* Alio *modo sic actus & potentia in quolibet prædicamento reperiuntur, id est termini magis & minus cõmunes, & sic magis commune habet ut potentia, minus cõmune ut actus. Vel dicitur, quòd tantum uult, quòd isti termini actus et potentia in cõmuni non sunt in aliquo prædicamento, sed bene modo restricto.*

Anima componitur ex intellectu agente & posſibili. 3. de anima.

Intelligitur sic rectæ sicut sensus ad intellectum cõcurrit quandoq; actiuæ quandoq; paſsiuæ. Sic *intel-*

lectus concurrit quandoq; actiue, et tunc dicitur intellectus agens. Quandoq; paßiue & sic dicitur intellectus patiens scilicet quando recipit illas paßiones siue species Sed non debet intelligi secundum realem compositionem, sed dicitur actus agens quando actu format intellectum.

Anima est corruptibilis.3.de anima

Intelligitur non secundum essentiam, & non secundum quasdam cōpositiones potentias instringibiles (de quibus dicitur secundo de anima.) quòd anima est corruptibilis, sed secundum quandam operationē instrumentalem.

Anima prædicatur equiuoce de animabus. Commentator.3.de anima.

Intelligitur annalogice. Sic, quòd anima per prius dicitur de anima intellectiua, & hoc prioritate dignitatis, & per posterius de alijs animalibus, scilicet sensitiua & nutritiua. Etiam potest intelligi de intelligentijs secundum annalogiam perfectionis.

Accidentia solum sunt sensibilia.2.de anima.

Intelligitur, quòd solum sunt sensibilia per se & directe, cum hoc tamen stat, quòd substantiæ per accidens, & indirecte sunt sensibiles.

Animal est animal propter sensum tactus. 2.de anima.

Intelligitur, quòd ly propter, non debet importare causam efficientem. Sed secundo modo intelligitur,

quòd sensus tactus est suffitiens causa animalis, & hoc quo ad cognitionem. Sed debet importare conuertibilitatem, ita quòd omne, quod est animal, habet sensum tactus, & econuerso, omne, quod habet sensum tactus, est animal.

Animal habens unum sensus est imperfectissimum. I. meta.

Intelligitur, quo ad totam speciem, non autem, quo ad certum indiuiduum.

Ablata anima auferatur & sensum. Philosophus in prædicamentis.

Intelligitur ablata anima &c. i. dispositio qualificatiua organi sensus.

Anima est in corde, sicut aranea in sua tela, in lib. de sensu & sensato.

Intelligitur, quòd anima sedet in corde principaliter & originaliter, et minus principaliter in alijs mēbris. Sed aranea non est in qualibet parte telę, igitur anima non est, in qualibet parte corporis. Respondetur, quòd philosophus loquitur opinatiue de illis, qui dixerunt animam tantum esse in corde, & dirigere suas operationes per omnia membra, si quò ille operationes regerent tota membra. Sed illa opinio reprobatur per philosophum ibidem, quia nullū agens instrumentale potest producere aliquam operationē non coagente agente principali. Alij dicunt, quòd intelligitur, sicut & prius.

Anima est in corpore, sicut monarcha in ciui tate bene disposita, Philosophus in libro de motibus animalium.

Intelligitur ad sensum improprium, quòd ly sicut debet importare non omnimodam similitudinem, sed aliqualem & sufficiētem, sic, quòd anima est regens ipsum corpus, sicut monarcha in ciuitate.

Aliquid participat prius secundum magis, & aliquid secundum minus.

Intelligitur ad sensum improprium, sic quòd aliquod indiuiduum cōmunicat primo enti secundum magis. i. diuicius quàm ad indiuiduum.

Aliqua qualitas nō est actiua. 2. de gñatione.

Intelligitur non quòd aliqua qualitas, scilicet sicci tas, et humiditas nullo modo sit actiua, sed sic quòd sit minus actiua quàm alia, quia siccitas & humidi tas sunt qualitates minus actiūe, quàm calιditas & frigiditas, quia ille sunt magis & minus.

Aliud est uidere per uisum, & aliud est discernere. 2. de anima.

Ibi dicitur quòd philosophus non innuit duos sen sus exteriores uisus. Sed duos sensus uisus, unum exte riorem, alium interiorem, et per hoc quòd dicit aliud est per uisum discernere tangit sensum interiorem scilicet sensum cōmunē interiorem, Sed per hoc quòd dicit aliud uidere, tangit sensum uisus exteriorem, & hoc uult philosophus.

Anima

Anima eſt ſpecies ſpecierum.3.de anima.

Intelligitur ſic anima eſt ſpecies ſpecierum, id eſt, forma formarum: quia digniſsima formarum in iſtis inferioribus eſt anima humana: uel ſic anima eſt forma omnium ſpecierum, id eſt, formarum intelligibilium, ſcilicet receptiue, quia eſt recipiens ſpecies intelligibilium omnium rerum.

Anima eſt locus ſpecierum.2.de anima.

Ibi dicēdum eſt, quòd locus dupliciter capitur. Vno modo proprie & ſic ultima ſuperficies locati dicitur locus, ſic eſt pars integralis alicuius. Alio modo locus capitur pro continente, et ſic anima eſt locus ſpecierū: quia continet in ſe ſpecies, id eſt ſcientias et uirtutes.

Accidentis eſſe eſt ineſſe.7.metaph.&.1.phyſi.

Intelligitur capiendo eſſe proprie pro illo, quod per ſe exiſtit.

Ad Philoſophum ptinet, inuenire prima principia medicinę ſciētię ex lib. de ſenſu & ſenſato.

Ibi dicitur, quòd ubi philoſophus dimittit, ibi medicus incipit, & ergo neceſſarium eſt, medicum eſſe philoſophum.

Alimentum eſt cōtrarium alito.2. de anima.

Intelligitur ſic, quòd capiendo cōtrarietatem improprie, ſcilicet quòd tantum ualet ſicut diſsimile.

Apes & canes ſunt prudentiora cæteris animalibus brutis.2.metaphyſicæ.

Intelligitur quòd maiorem habent induſtriā quàm

alia animalia bruta: quia possunt sibi discernere conuenientiam & fugere disconuenientiam, & capiendo ly prudentiam proprie prout est recta ratio rerum agibilium, ut est habitus intellectualis, tunc solũ conuenit hominibus, & non apibus uel canibus.

Aia sensitiua est in corpore extensa. 2. de aia.

Intelligitur quo ad organa, uel ad dispões requisitas ad actũ sentiẽdi, sic, quòd requirit organa extẽsa.

Aliqua animalia solum habẽt unum sensum, & aliqua tres. 3. de anima.

Ibi dicitur quòd philosophus est locutus de animalibus imperfectis.

Arguendo à positiuo ad comparatiuum est bona consequentia. 2. topicorum.

Intelligitur quòd arguendo negatiue & non affirmatiue & capiendo comparatiuum proprie, ut sic, sortes non est albus, ergo sortes non est albior

Aliq̃ est materia oium liquefactibiliũ. 5. meta.

Ibi respondetur quòd materia non capitur proprie. Sed uult quòd omnia liquefactibilia conueniunt in materia aliqua in qua humiditate.

Anima prius uiuit uita animalis quàm uita hominis Philosophus in libro de animalibus.

Intelligitur, quòd anima prius apparet exercere operationes animalis quàm hominis: & ex hoc non sequitur, quòd animalia sensitiua sit prius in homine, quàm intellectiua.

Ab uno ſimplici non poſſunt plura depende re.12.metaphyſicæ.

Intelligitur quòd ab uno ſimplici immediate et ſine ordine nõ poſſũt plura dependere, licet bene mediate & cũ ordine. Et tali modo oĩa à primo ente depẽdũt.

Ad unitatem motus requiritur unitas diſpoſi tionis 5.phyſicorum.

Intelligitur de diſpoſitione totali, uel de unitate ſpe ciuoca, & non de unitate numerali.

Ad res ſucceſſiuas nõ requiritur, ꝙ partes eius ſunt ſimul in eodem tempore adequate.

Intelligitur capiendo adequate aduerbialiter et nõ nominaliter, ſcilicet prout eſt nomen adiectiuum.

Aliquis motus eſt æternus 8.phyſicorum.

Intelligitur capiẽdo æternum improprie, prout tantum ualet ſicut æternitas, & non communiter prout extendit ſe ad perpetuum.

Ad interrogationem factam per quid de prima ſubſtantia, conuenientius reſpondetur, ſpecies, quàm genus eſt, Philoſophus in prædica.

Intelligitur prout ly conuenientius non ualet in tantum ſicut magis notius: quia tunc fit econuerſo. Sed uult prout conuenientius ualet tantum, ſicut magis determinate.

Actiuum & paſſiuum ſecũdum potentiam di cuntur ad aliquid.2.& 5.metaphyſi.

Intelligitur quòd dicibilia importantia actionem

et paßionem includunt terminos, ratione quorum ordinantur secũdum dici in prædicamento ad aliquid: non autem secundum esse & proprie.

A comparatiuo ad positiuum est bona cõsequentia.2.topicorum.

Intelligitur dummodo non superuenit aliqua negatio, uel dictio habens uim negationis, & quando tenetur proprie.

Arguendo ab interpretatione ad interpretatum ualet consequentia, & econuerso, Philosophus in topicis.

Ibi dicitur quòd dictum philosophi intelligitur negatiue, non autem affirmatiue. Etiam ualet illa consequentia capiendo ab interpretato ad interpretatum affirmatiue, ut sequitur bene, ille est officialis, ergo ponitur loco episcopi.

Anima non est alterabilis.7 physicorum.

Ibi dicitur quòd anima non alteratur alteratione corruptiua, sed benè saluatiua ab ignorãtia in sci as.

Actus non parum distat à potentia.1. de anima, & 9.metaphysicæ.

Ibi dicitur quòd uerũ est capiendo actum pro actu potentie: & sic omne illud dicitur in actu potentie, quod actualiter est, et uocatur actus obiectiualis huic opponitur potentia obiectiua. Vnde potentia obiectiua uocatur illud quod non est, sed potest esse, & sic actus & potentia sunt maxime opposita.

Appetitus est rationem carentiæ. 1 physico.
Intelligitur non respectu rei habendæ sed respectu rei habitæ, quæ fit per modum uoluptatis & determinationis sine complacentia: & sic materia prima appetit formam, quam actu habet.
Ad substantiam non fit motus. 5. physicorũ.
Et ratio est, quia substantiæ nihil est contrarium. Sed omnis motus fit de contrario in contrarium.
Ab experiẽtia singularium accipimus uniuersalem scientiam. 7. physicorum.
Intelligitur, quòd ex ueritate singularium infertur ueritas uniuersalis.
Anima intelligit quando uult sed non sentit quando uult. 2. de anima.
Et ratio est, quia obiectum intellectus est in anima, & uult uera, sensus est extra animam, ut singulare.
Aquę magnæ plus fluunt de nocte quàm dę die. 3. meteorum.
Et hoc ideo est propter absentiam humoris solaris.
Amor sociorum melior est quàm amor pecuniarum. 1. Rheto.
Intelligitur de fideli socio, & non de quolibet socio.
Artifex est sapientior experto, & architector manuali artifice. 1. metaphysicæ,
Ad sapientem pertinet omnia in uniuersali scire, et difficilia, & habere scientiam, quæ sui ipsius tantum causa est, & non causa alterius.

Anima mouet corpus ad omnẽ differentiam positionis, scilicet sursum & deorsum, ante retro dextro & sinistro. 2 de anima. Et hoc est uerum affirmatiue.

Audire fabulas est impedimentum cognitioni ueritatis. 2. metaphysicæ.

Antiqui philosophi acquisitis uitę necessarijs, primo cœperunt philosophari 1. metaphysicę.

Anima est causa corporis uiuentis in triplici genere causæ, scilicet formalis efficientis & finalis. 2. de anima.

Artifex secundum possessum intendit se assimulare naturæ. Cõmentator. 2. metaphysicę.

Aíalia nutriuntur & augentur magis dormiẽdo quàm uigilando, de somno & uigilia.

Animalia respirant in humido, libro de morte & uita.

Apes habent regem, qui non exit nisi cũ omnibus apibus. Ibidem. Simpliciter uera.

Anima infunditur corpori iussu dei, in lib. de ꝓprietatibus elementorum. Simpliciter uera.

A mulieribus non regitur ciuitas. 1. politico. Simpliciter uera.

Anima preciosior est corpore in omni possessione. 7. politicorum.

Ars supplet defectum naturæ. ibidem.

Amor odium & proprium commodum sæpe

faciunt iudicem non uidere uerum.1.rhetoricorum.Simpliciter uera.

Amicus gaudet de bonis,& dolet de tristibus sui amici 2.rhetoricorum.

A luxuriç feruore studeant se discipuli alienare,Boetius in libro de disciplina scholarium.

BOnum est adulterari cum uxore tyranni in tempore belli.

Intelligitur sic utile seu expediens est tempore belli adulterari cum uxore tyranni ut ipsa reuelet secreta, & sic bonum non debet dici bonitatem moris: quia non est bonum morale sed malum:sed importat utilitatem:ut dictum est.

Bonum & malum sunt cõtrarie opposita,Philosophus in prædicamentis.

Intelligitur sic prout bonum & malum sunt differentiæ entis non sunt opposita contrarie,sed contradictorie:quia malum entis non est ens,sed bonum entis est ens. Sed *nunc ad philosophum dicitur,quòd loquitur de bonitate moris & non de bonitate entis .* Alio *modo potest autoritas intelligi sic.* Si *unum contrariorum est in rerum natura : sic etiam est reliquũ,id est, si unum oppositorum non est determinatum à natura modo natura determinat sibi ens siue bonum entis & abhorret non ens ut patet.*

Bonũ utile nõ ẽ meli⁹ bono honesto,Seneca.

Intelligitur de bono utili inquantum nõ est bonum

honestum, quia idem bene potest esse bonum utile et bonum honestum.

Bonum connumeratum bono facit ipsum melius. 1. ethicorum.

Intelligitur sic. Si bonum infinitum connumeratur bono finito facit ipsum melius, id est nobilius. Sed si bonum finitum comparatur bono infinito non facit ipsum melius: quia omnia bona cum primo motore et totum uniuersum non facit ipsum magis bonũ quàm primus motor seorsum, eo quòd est bonum infinitum.

Bis tria non sunt sex. 5 metaphysicæ.

Ibi notandum est quòd illa propositio, bis tria non sunt sex, est distinguenda. Nam ly bis uno modo capitur copulatiue ita quòd cõiunctio inclusa in ly bis causat propositionem yppoteticam copulatiuam, & illo modo tantum ualet bis tria nõ sunt sex, & tria nõ sunt sex, & tria non sunt sex. Et sic est uera, & illo modo eam capit philosophus. Alio modo capitur ut cõiunctio inclusa in ly bis scilicet et tenetur copulatim. Et facit propositionem kathegoricam de conditionato extremo, & tunc tantum ualet tria & tria non sunt sex. & sic ipsa est falsa.

Bonum animæ est optimũ bonũ 7. politico.

Intelligitur comparatiue scilicet quòd bonum, quod est bonum hominis, est optimũ respectu illorũ duorũ, scilicet boni utilis, & boni delectabilis.

Bonum reperitur in quolibet prædicamento.

1.topicorum.

Intelligitur de bono entitatiuo, & non de bono morali. Quia illud nõ reperitur i quolibet prædicamẽto.

Brutum eſt animantius arbore. Autor ſex principiorum.

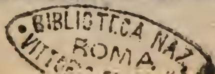
Intelligitur quòd animal habet plures uirtutes uel potentias animæ, quàm arbor.

Bonum de quanto cõmunius de tanto diuinius 1. ethico. & 2 topico.

Verum eſt de bono eiuſdem ſpeciei. Etiam quando minus bonum includitur in maiori bono, propter eſſe monachum et eſſe uxoratum, quãuis enim uxoratum eſſe cõmunius eſt, quàm eſſe monachatum, tamen qa dicitur eſſe monachum non includitur, in eſſe uxorato. ergo adhuc eſſe monachum eſt melius et diuinius. uel quando per cõmunem uſum non derogatur habẽti propter hoc quãuis habere equum cum decem ſocijs eſt cõmunius, quàm ſe ſolo habere, tamen non eſt diuinius, quia derogat habenti.

Baſiliſcus ſolo uiſu interficit hominem, per commune dictum.

Reſpondetur. quòd non eſt intelligẽdum, quòd per actum per ſe, & per ſpeciem uiſibilem interficit hominem. Sed eſt intelligendum ad iſtum ſenſum, quòd baſiliſci ſunt aquei, & humidi, & maxime poroſi, et per eos fiunt euaporationes, quæ inficiunt aerem, & ille aer attractus ab homine interficit hominem.

Et sic simili modo dicitur de muliere mẽstruosa, quæ solo uisu maculat speculum.

Bonum & malum sunt in rebus, uerum & falsum sunt in anima. 6. metaphy. & 3, de anima.

Ibi dicitur quòd hoc est intelligendum exclusiue, sic, quòd uerum & falsum sunt solũ in anima. Quia si nõ esset anima, nunquam esset ueritas nec falsitas. Sed bonum & malum sunt in rebus, & ratione ad actum sunt in anima, quia si nulla eẽt anima, adhuc res esset bona uel mala. Et sic bonum & malum non solum sunt in rebus, sed etiam in anima.

Bonum cum uoluntate est magis eligẽdum, quàm bonum sine uoluntate.

Intelligitur ad omnia finita bona cum uoluntate. Recta regula copulatiue regulata, illa magis sunt eligibiliora cum uoluntate quàm bona sine uolũtate.

Bona sine tristicia sunt eligibiliora bonis cum tristicijs. 3 topico.

Intelligitur quòd bona sine tristicia et sic dũmodo præeminentia bonitatis non conuenit bonis cùm tristicijs. Dicitur notanter bona propter crapulose uiuere & temperate uiuere, quia crapulose uiuere nõ est bonum. ergo non est plus eligendum, quàm temperate uiuere Dicitur etiam dũmodo præeminentia, quia temperate uiuere sine tristicia nõ est eligendũ quàm facere iusticiam cum tristicia. Respondendũ est quòd bonum cum tristicia quærit bonitatis uim cum præ-

eminentia ueri. sed facere iusticiam cum tristicia est potentia.

Bonum ex circunstantijs est eligibilius bono necessario 3 topico.

Intelligitur quòd bonum ex circonstantijs ut sic est eligibilius bono necessario ut bono naturæ naturate ut sic. Dicitur notãter naturæ prepter bonum moris, quod etiam est necessarium. Tunc etiam additur naturæ naturate, propter deum, & additur ut sic quia stat idem esse bonum ex circunstantijs, & bonum naturæ naturate, ut bonum uiuere est bonum ex circunstantijs & etiam est bonum naturæ.

Bonum simpliciter est, eligibilius bono particulari. 3. topico.

Intelligitur de quocũque uerum est dicere quòd sit bonum sine addito. Et sic autoritas debet intelligi cum reduplicatione.

Bonum nobilius est eligibilius bono minus nobiliori. 3. topi.

Et sic sequitur, quòd latro nobilis esset melior rustico bono moraliter. Similiter etiam quòd tirãnus esset eligibilior comite bono moraliter. Respondetur quòd sic intelligitur quòd omne nobilius ut sic in eadem spetie nobilitatis est magis eligendum suo minus nobiliori uel nobili cæteris paribus scilicet dũmodo alteri non ueniat una alia nobilitas aliam excedens.

Bonum proprium est magi eligẽdum quàm

bonum commune.3.topico.

Et sic sequeretur quòd proprium bonum est magis eligendum quàm summum bonum quod tamen falsum est. Ibi sciendum quòd bonum est duplex. quoddam est bonum cõmune propter cuius cõmunitatem derogatur habenti, & illud bonum cõmune non est melius bono proprio, sed de quanto magis proprium, de tanto magis est eligendum, ut est equus uel tunica. Aliud est bonum propter cõmunitatem quod nullo derogatur, ut splendor solis, uel candele in domo. Et hoc bonum de quanto communius de tanto diuinius & melius, de illo intelligitur dictum philosophi primo ethi. Sed de primo bono cõmuni præsens autoritas intelligitur & intelligitur cum speciuocatione, scilicet dũ modo cætera sunt paria, & dũmodo bono communi conuenit præeminentia.

Bonum in tẽpore, quod magis ualet, est magis eligendum.3.topi. & sic oua plus ualent in hyeme, quàm in estate qđ tamen falsum est.

Respondetur quòd aliquid plus ualere alteri dupliciter intelligitur. Vno modo in sua natura, & sic omne animatum plus ualet quàm esse inanimatũ. Alio modo intelligitur quo ad usum nostrum, & sic tempore determinato oua plus ualent in estate quàm, in hyeme q̃a fortificant naturam plus uno tempore determinato quàm alio.

Bonum & ens conuertuntur.4.metaphy.

Intelligitur de bonitate entis & non de bonitate artis. de quo loquitur philosophus primo ethycorum dicens, quòd in diuersis artibus est aliud & aliud bonum, & sic qualibet ars designat aliquid bonum. Hæc etiam autoritas intelligitur de bonitate moris, de qua loquitur in ethi. quòd bonus est honorandus secundum uirtutem Etiam *non debet bonum capi pro bonitate perfectionis, ita quòd illud dicitur bonum, quod alterum perficit.* Et *de illo loquitur philosophus cum dicit tempus est quoddam bonum.*

Sequuntur nūc autoritates simpliciter ueræ.

Babilonia erat tantæ latitudinis, quòd cum capta esset una pars ciuitatis. tertia die nesciebatur in alia parte.3 politi.

Bonum uniuersi consistit in ordine.12 meta.

Quia omnia ordinem habent ad primum bonum.

Bonum uoluntariū est, quod simpliciter est bonum.2.ethi

Illa autoritas est simpliciter uera.

Benefactores plus amāt beneficiatos, quàm amentur ab eis.9.ethi.

Bona fortuna est impetus naturaliter factus a deo mouente totam naturam. philosophus in libro de fortuna.

Bonam uitam scientia perfecta efficit Seneca ad Lucillum. Simpliciter uera.

Bonum ens, nec accomodatur, nec emitur, si

uenale esset, non haberet emptorem. Sed malum ens quottidie emitur. Ibidē epistola. quarta. Simpliciter uera.

Beneficiorum memoria senescere non debet, id est perire. Seneca in lib. de beneficijs. Simpliciter uera.

Beatitudo, est præmium humanorum actuū sicut probitas ipsa est præmium, ita in alijs nequitia est supplitium. 3 de consolatione. Simpliciter uera.

Bonitas dei fuit causa factionis mundi, & originis omnium rerum. Plato in timeo. Simpliciter uera.

Beata est respublica, cui princeps sapiens dominatur. 1. de consolatione Simpliciter uera.

Bonum est laudari, sed dignius est laudabile. Seneca i lib. de morib⁹. Ille est simpliciter uera.

Bona consuetudo excutere debet, quod mala introduxit. ibidem.

Bona domina est, quæ non fuit in perfecta, id est maculata prauis operationibus. in libro de pomo & morte.

Bonus animus, & rectus, te facit parem deo, & non pœna. Seneca ad Lucillum.

Bonum est, pueros esse sine uitio, 7. politico.

Corporeum, non est elemētum ex quibus componitur. 7. metaphysicæ.

Intelligitur, quòd partes materiales non sunt solum partes, ex quibus componitur solum compositum, sed ultra hoc, requiritur forma dans esse, & uiuere, illis partibus, ut patet per philosophum.

Collectiuum multorum in unam naturam spēs est: & magis id, qđ genus est. Porphirius.

Intelligitur sic, quòd terminus specificus cōmuniter representatiuus est multorum, id est plurium in unā naturam sub uno conceptu uel naturali similitudine, & magis illud quòd genus est illud magis sub conceptu cōmuniori sua significata representat quàm species, quia genus est superius ad speciem.

Circa compositionem, & diuisionem, ueritas, & falsitas propositionū consistit. 1. perihe.

Intelligitur, quòd circa compositionem, id est, circa propositionem affirmatiuam, & negatiuam, ibi est ueritas & falsitas, hoc tamen non est obiectiue.

Corpora cœlestia non habent materiam. Cōmentator. 1. physi.

Ibi dicitur quòd philosophus capit materiam proprie, scilicet quòd cœlum non habet materiam eiusdem rationis cum materia inferiorum, quia si si., tūc cœlum esset generabile & corruptibi.

Cœlum est corpus simplicissimum. 1. cœli.

Vnomodo cœlum est simplicissimum, id est nullo modo compositum, & sic ipsa cœlum est falsa. Alio modo intelligitur, cœlum esse simplicissimū, quia nō

est compositum ex substantia, & accidente, uel accidentibus corruptiuis, quia cœlum sic non suscipit peregrinas impreßiones ut patet.1.meteo. & non suscipit corruptiuas qualitates, licet saluatiuas, sicut splendorem & solem, & lunam, uel stellas, quæ omnia cœlum capit.

Carnis non est determinata quantitas in magnitudine, & paruitate.1. physico. Ibi uidetur, quòd entia sunt ad minimum.

Respondetur, quòd uult, quòd entia naturalia sunt determinata ad minimum in qualibet specie entium separatorum ad inuicem, est danda quãtitas ita parua quòd indiuiduum eiusdem speciei, sub illa quantitate non potest dare diuisibilitatem quæ est danda ad corruptionem, & hoc sic, quòd non potest permanere per notabile tempus.

Cor est primum uiuens, & ultimum moriens. in lib. de morte & uita.

Intelligitur quo ad operationes uitales, quæ prius apparent in corde, quàm in alijs membris.

Cor, epar, cerebrum, sunt principia intrinseca animalis, ut dicunt medici hoc uidetur contra philosophum qui dicit, quòd tantum tria sunt principia rei naturalis, scilicet materia, forma & priuatio.

Ibi respondetur, quòd medici non proprie loquuntur de principijs simplicibus, sed magis de principijs principiatis.

principiatis. modo autoritas philoſophi intelligitur de principijs eſſentialibus & intrinſecis.

Cuiuſlibet tranſmutationis naturalis principia intrinſeca ſunt contraria 1. phyſicorum.

Intelligitur ſic, quod cuiuſlibet tranſmutationis naturalis principia diffinitiua ſunt contraria, large capiendo contraria Secũdo modo ſic intelligitur cuiuſlibet trãſmutationis naturalis, id eſt ad exprimendũ quid eſt tranſmutari, ſiue quid eſt tranſmutatio naturalis, oportet nos uti terminis contrarijs ſupponentibus pro principijs rei quæ naturaliter trãſmutatur, uel ad exprimendum quid nominis huius quòd eſt tranſmutatio naturalis. Tunc trãſmutatio naturalis eſt ſubiectũ habere uel recipere aliquã formã, quam prius non habuit: modo utimur illis terminis habere formã, et non habere formã ſupponẽtibus pro principijs rei, quæ ſunt cõtraria large capiẽdo cõtrarietatẽ.

Certiſſimũ ſenſum tactus habet hõ. 2. de aïa.

Intelligitur dupliciter. Vno modo ſecundum facilitatem intelligendi, iudicandi & apprehendendi: & ſic aranea habet certiorem modum tangendi, ſiue tactum, quàm homo. Alio modo, quo ad modum diſcernendi differentias tangibilium: & ſic homo habet certiorem tactum, & non uult Ariſtoteles, quòd homo habet certiſſimum tactum per comparationem ad alios ſenſus exteriores quia nos iudicamus certius per uiſum. Sed uult quòd nos habemus certiſſimum ta-

ctum per comparationem ad alia animalia bruta, & hoc quo ad modum discernendi.

Color est proprium obiectum uisus.2.de aia.

Intelligitur dupliciter. Vno modo quicquid uidetur, hoc uidetur ratione quo habet colores in se. Alio modo intelligitur quòd ly est capitur in actu signato & sic color est proprium obiectum uisus, id est color significat proprium obiectum uisus & adequatū. Vel dicitur quòd Phylosophus uoluit illam proprium obiectum uisus est color, sic quòd ly color stat confuse tantum, & sic non oportet dari certum colorem.

Causa materialis & efficiens nunquā coincidunt.2.physicorum.

Verum est de materia proprie dicta, quæ uocatur materia ex qua, sed non de materia in qua scilicet im proprie dicta.

Conceptus non sunt equiuoci.1.periherme.

Intelligitur quòd conceptus uere non sunt equiuoci ad illa quorum sunt naturales similitudines.

Conuertibile non probat suum conuertibile, per communem regulam.

Intelligitur de conuertibili ignotiori, ut sunt exponentes unius exposite.

Circulariter diffinire est īpossibile.1.posterio.

Intelligitur de absolutis in eodē genere diffiniendi non est incōueniens saltem à priori uel à posteriori secundū respectus & in diuersis generibus diffiniēdi.

Contingit plura ſcire, unum ſolum uerò intelligere. 3 topicorum.

Intelligitur ſic ad ſcientiam requirũtur obiecta ſcibilia. Sed intellectus fit quandoq; circa unum, quandoq; circa plura, uel aliter ſic contingit plura ſcire in habitu, & tamen non contingit plura ſimul intelligere in actu, quia ſtat, quòd aliquis ſit habituatus pluribus ſcientijs, & tamen unum ſolum intelligit actualiter. Aliter ſic, contingit ſolum unum intelligere de ſe, & determinate, cum hoc tamen ſtat, quòd intellectus intelligit plura indiſtincte ſiue confuſe. Aliter ſic gloſatur ſecundum Ludouicum, id eſt ſcientia ſolum eſt uniuerſalium, quia ſingularia non ſciuntur, ut patet primo poſterio. Sed intellectus bene poteſt ſingulariter intelligere.

Cuilibet innata eſt ſcientia & notitia. 1. poſte.

Intelligitur formaliter uel uirtualiter ſecundũ ſuas cauſas & eo quòd intellectus à natura aſſentit uera.

Cœlum eſt idiuiſibile & in alterabile. 1. cœli.

Intelligitur ſecundum ſeparationem, eſt tamen diuiſibile ſecũdum aßignationẽ partium, quia in cœlo diuerſæ poſſunt partes aßignari. Et ſunt differentiæ poſitionum. Et eſt alterabile alteratione ſaluationis.

Ceſſãte motu cœli ceſſat mot⁹ iferior. 2. cœl.

Intelligitur ſic ceſſantibus illis tribus; ſcilicet motu lunæ et influentia, ceſſat motus inferiorum Quia ſtaret quòd influẽtia in inferiora influeret ceſſante mo

tu cœli, et hoc per suam influentiam, sicut sol per suũ lumen, & planetæ per influentias Et tunc motus non omnino cessaret in istis inferioribus et modo quo iam dictum est.

Cõtraria ambo debent esse positiua. 1. meta.

Intelligitur de contrarijs ꝓprie dictis, prout cõtrarietas distinguitur contra oppositionem priuatiuam.

Cœlum est ligatum inter generabilia & ingenerabilia. 1. cœli.

Respondetur quòd philosophus loquitur secundum opinionem Platonis, & ponit eam assertiue. Alio modo dicitur quòd philosophus loquitur de medio continentiæ sic quòd sub cœlo sunt entia generabilia et ingenerabilia, extra cœlum sunt entia optimam uitam ducentia, ut inquit Philosophus ibidem.

Causa finalis habet rationẽ optimi. 3. physic.

Ibi dicitur quòd philosophus loquitur in illa autoritate diuinæ gratiæ cuius & non gratiæ quo.

Causa est ad cuius essentiam siue eẽ sequitur aliud. 2. physi. & Autor causarum, in lib. de causis.

Intelligitur de causa totali & sufficienti, qui a posita tali causa etiam statim sequitur effectus, sed sic, non de causa partiali.

Corpus est genus supremum ad substãtiam, Commenta. 1. de anima.

Intelligitur sic, quòd corpus sit genus generalissimũ inter omnia genera subalterna, sed non simpliciter.

Cuius finis bonus est, ipsum quoque bonum est. 3. topicorum.

Intelligitur de bonitate morali et particulari, ut patet sic, cuius finis particularis cum debitis circunstantijs debite persecutis est bonus ipsum quoq; moraliter est bonum. Alio modo intelligitur de fine uniuersali, & de bonitate entis, & sic iterum est uera.

Circulũ demonstrare est impossibile 1. poste.

Intelligitur demonstrando in eodem genere, sed in diuersis bene est poßibile.

Causa finalis & causa idem sunt, Commentato. 1. metaphysicæ.

Ibi dicitur quòd Philosophus capit causam proprijssime solũ pro causa finali, quia talis est potißima causa, siue causa causarum, ut patet ibidem.

Cœlum non suscipit peregrinas impressiones. 1. metaphysicæ.

Intelligitur quòd cœlum non suspicit corruptiuas qualitates cum hoc tamen bene stat quòd capit qualitates saluatiuas sicut sunt lumen & motus quo cœlum mouetur.

Causa est prestantior suo effectu Autor in libro de causis. 9 metaphy & . 2. de anima.

Intelligitur de causis subordinatis, sic quòd subordinans præstantior est subordinato suo. Vel sic, quòd oĩs causa nobiliori modo habet se in causando, quàm effectus in prædicando, cum hoc tamen stat, quòd ali

quando dignitates uel bonitates possunt conuenire effectui quas tamen non habet causa.

Casus & fortuna sunt posteriores intellectu. 2. physicorum. si hoc intelligitur de uirtute sermonis, non est uerum, quia quandoque casus fortuna & intellectus sunt eadem res.

Respondetur quòd sic debet intelligi, quòd casus et fortuna sunt causæ per accidens sed intellectus & natura sunt causæ per se secundũ prius & posterius, nõ autem secundum rem.

Causa & causatum sunt simul. 2. physicorum. & .7. metaphysicæ.

Intelligitur de causa in facto esse & non in fieri. siue de causa actuali & non potentionali.

Corrupto subiecto corrumpitur & suum accidens. Philosophus in prædicamentis.

Sed diceres si sic tunc corrupto homine corrumpitur & felicitas hominis ex quo felicitas est accidens hominis: Pro quo nota, quòd felicitas hominis habet duo subiecta, unum totale & illud est homo. Aliud est partiale & illud est anima. Aliter dicitur quòd homo est subiectum denominationis felicitatis, quia homo denominatur felix à felicitate. Sed anima est subiectum inhæsionis felicitatis, modo primum corrũpitur, secundũ uero manet. Et sic conceditur quòd accidens denominationis migrat de subiecto in subiectum, & hoc non est inconueniens nec contra Philoso

phum 7.metaph.uel dicitur quòd corrumpitur subie-ctum totale et adhuc tamen manet partiale,quod est anima,ut dictum est.

Causa efficiens est principium motus & quie-tis.2.physicorum.

Intelligitur causa est principium motus scilicet secũ dum operationem , & est principium quietis, scilicet secundũ operis cessationem Et sic habetur quòd cau-sa efficiens dicitur principium productionis per suam operationem, quia est causa efficiens in producendo. Ratio quia uocatur principium quietis per sui operis cessationem,quia quando causa efficiens cessat labo-rare tunc etiam cessat transmutatio patet de carpen-tario qui est causa efficiens domus.

Cuius effectus bonus ipsum quoque bonũ, regula in topicis.

Intelligitur cuius effectus particularis bonus est ip sum efficiendo erit bonum efficientis.i.agentis, et lo quitur tam de bono entis quàm de bono moris.

Cuius corruptio uel abiectio(per contrariũ) est magis fugienda illud est magis eligendum. 2.topicorũ.Et si sic,tunc sequeretur, ꝙ aer esset magis eligendus quàm domus,quia corruptio eius est magis fugienda.

Respõdetur quòd corruptio capitur dupliciter. Vno modo pro infectione alicuius ut aeris uel alterius rei. Secundo modo sumitur ꝓprie pro mutatione rei, quæ

tunc dicitur de esse ad non esse: & illo modo, scilicet ultimo capitur hic. Sed diceres: si sic, tunc sequeretur, quòd prodigalitas magis esset eligenda quàm parcitas. Ibi dicitur quòd intelligitur cuius bonum contrarium est bonum uel eligibile, modo parcitas nõ est bona eo quòd est uitium.

Causa finalis est gratia cuius aliquid fit, & finis aliarum quæ est potissima causa℞.2.physi.

Intelligitur sic, causa finalis ẽ gratia cuius aliquid fit, id est propter quam aliquid fit, scilicet effectus: tunc addit unam conditionem, & dicit, quòd causa finalis est potissima causarum, id est optima, quia oẽs aliæ causæ ordinantur ad ipsam tanquam ad finem. Sed diceres, omnis causa debet esse principium, causa finalis nõ est huiusmodi, ergo non est causa, maior est philosophi.4.metaphy. Respondetur secundum Cõmentatorem, quòd causa finalis consideratur dupliciter. Vno modo uia generationis: & sic non est principium sed ultimum. Alio modo cõsideratur uia perfectionis: quia finis perfectior est omnibus, quæ sunt ordinata ad finem. Et sic illo modo est principium.

Causæ sunt sibi inuicem causæ.2.physicorũ.

Intelligitur, quòd causæ possunt ad inuicem demonstrari, non tamen in eodem genere causæ, sed in diuersis causis.

Cuiuslibet syllogismi altera pręmissarum debet esse uniuersalis.1.priorum.

Verum est de syllogismo de medio communi existente in modo, & in figura.

Continua sunt quorum ultima sunt simul. 1. cœli & 3. physicorum.

Intelligitur de continuis, quo ad desitionem, quia continua quo ad inceptionem non habent ultima simul, & talia ultima secundum designationem dicuntur ultima secundum quid.

Coloratum nō est genus ad ly albū. 2. topic.

Item ly coloratum capitur dupliciter. Vno modo participaliter & sic capitur in prædicta autoritate. Alio modo nominaliter & sic adhuc dupliciter. Vno modo quo ad significatum materiale solum, tunc etiā non est genus, quia tunc est prædicatio denominatiua siue accidentalis. Alio modo capit quo ad significatum formale, & sic est unum purum sinkategreuma & tale non prædicatur. Alio modo capitur pro utroque simul prout ambo significata significat sub cōceptu cōfuso, et cōsimiliter capitur ly albū et sic colōratū p̄dicatur de ly albū tāquā genus de sua specie.

Cōpositum intelligit nō anima. 1. de anima.

Vbi philosophus uult quòd anima non intelligit secundum corpus & sic uult quòd non habet operationem proprie quam non communicet corpori. s non habet intelligere per species abstractas a rebus sensibilibus ad quas non concurrit corpus tanquam instrumentum intelligendi.

Corruptibile & incorruptibile sunt cõtraria. 1. metaphy.

Hoc est uerum c piendo contrarietatem cõiter prout extendit se ad oppositionem priuatiuam.

Contraria maxime distant, philosophus in prædicamentis.

Verum est loquendo de graduali distantia non autem perfectionali seu logycali.

Causa finalis & agens coincidunt. 2. physi.

Intelligitur uno modo secundum aliquos quòd illa non sit simpliciter uera, secundum autem alios dicitur quòd causa finalis & agens coincidunt in causis per se, sed in causis per accidens non oportet. Alio modo dicitur quòd causa finalis & agens idem sunt sine reduplicatione. sed cum reduplicatione si oportet quòd coincidunt.

Contraria debẽt esse in eodẽ genere. 7. meta.

Intelligitur quòd debent esse in eodem genere prædicamentali, quia si non, tunc non essent cõtraria, ut patet, ex eorum diffinitione.

Contrarietas in omnibus prædicamentis est quæsita, in sola aũt qualitate reperta. Boetius.

Intelligitur capiẽdo cõtrarietatem strictissime. Sed capiendo contrarietatem large tunc etiam conuenit relationi actioni & passioni & intelligitur quòd cõtrarietas pec se conuenit qualitati & per accidens relationi passioni & etiam actioni, scilicet in ordine

ad qualitatem.

Corpora physica sunt maxime in substantia, 7. de anima.

Illa est intelligenda quòd corpora physica habent magis uel plus de entitate quàm aliæ substantiæ. Sed dicuntur maxime substantiæ, quia sunt manifeste substantiæ. Et plus apparent sensibus nostris esse substantiæ quàm aliæ, quæ non sunt physicæ scilicet artificiales, quia tales solum sunt substantiæ propter materiam physicæ autem substantiæ sunt, non solum propter materiam, sed etiã ratione formæ. modo philosophus ibidem dicit. Corpora naturalia sunt principia artificialium.

Cuius priuatio est peius ens habitus est melior. 2. topico.

Et sic sequeretur, quòd anima uegetatiua eẽt melior quàm intellectiua, ut patet, quia priuatio uegetatiua est peior. Probatur, quia ad priuationem animæ, uegetatiuæ tolluntur omnia animalia tam homines q̃ alia animalia.

Sed ad priuationem animæ uegetatiuæ tolluntur omnia uiuentia, non solum homines, sed etiam alia animalia.

Respondetur quòd illa autoritas non est uniuersaliter uera Sed intelligitur de illis ubi unum non præsupponit alterum, modo potentia intellectiua præsupponit potentiam uegetatiuam.

Contra negantem principia non est amplius disputandum 1.physico.

Intelligitur quòd non est amplius disputandum cõtra illum in illa scientia, cuius talia principia sunt. Quare etiam dicit quòd nullus artifex habet stabilire sua propria principia. Sed metaphysicus habet stabilire omnia.

Consilium non est de præteritis sed futuris. 6.ethicorum.

Ratio quia quod factum est non potest esse,non factum,quia facere genitum non genitum hoc solo posse priuatur deus,ut patet per philosophum ibidem.

Communiora sunt faciliora.1.physico. Et diceres metaphysica desiderat pura cõmunissima,ergo erit facilior,qđ tñ uidetur falsum.

Ibi dicitur quòd licet metaphy. desiderat pura certissima & cõmunissima,tamen quia specialiter tractat de substantijs separatis,scilicet de deo & intelligentijs. Ideò dicitur difficilior, quia scientia capit suam denominationem a fine,patet per illud commune dictum. Omnia a fine sunt denominanda.

Causa & principium conuertuntur.5. meta. Si sic,sequeretur conclusio talis,quòd deus habeat causam,quæ etiam habet principium,patet hoc, quia deus habet causam finalem quia hẽt opus. mõ opus est finis operantis.2.cœli.

Ibi dicitur quòd deus non habet causam finalem,

gratia cuius, sed bene gratia quo.

Circa idem uersatur logyca & metaphysica. 4. metaphysicæ.

Intelligitur quòd tam logyca quàm metaphysica sunt scientiæ cõmunes quo ad applicationem.

Cecitas est priuatio actus & potentiæ. Arist. in. 1. prædicamen.

Intelligitur de potentÿs instrumentalibus, & non qualificatiuis, sed de formali, quia est humor glacialis, quia stat, aliquid habere oculos claros, & tamen ipsum nihil uidere, ut patet per experientiam.

Cõtrariorũ cõtrariæ sunt causæ 2. de gñatiõe.

Ibi dicitur, quòd idem particulare non est causa oppositorum, & non intelligitur de agente uniuersali quia tale potest esse causa oppositorũ ut patet. 2. physicorum, & . 2. metaphy. in tractatu de causis.

Caro est organum tactus. 2 de anima.

Respondetur, quòd per carnem sentimus tanquàm per medium. dicitur etiam quòd tactus est in carne tanquam in medio. Vel dicitur quòd tactus est infra carnem. Et hoc etiam dicit philosophus sc̃do de aïa.

Cuius usus malus, ipsum quoq; malum. regula topica.

Intelligitur cuius usus per se est malus, ipsum quoque est malum.

Consiliũ non est de fine, sed de his, quę sunt ad finem. 3. ethico.

Consulta oportet velociter operari. consiliaria autem tarde. 6. ethi.

Circa voluptates & tristicias est moralis virtus. 6. ethico.

Cognitio finis, utilis est in arte. 1. ethicorum.

Cum illis conuersari debes, qui te meliorem facturi sunt, illos autem dimitte, quos tu meliores facere posses. Seneca ad Lucillum.

Cottidie morimur, cottidie enim labitur aliqua pars uitæ. ibidem.

Cogitatio tua nunquam recedat a uero id est a bono. Seneca in lib. de forma uitæ.

Consilium oportet esse de his, quæ possunt aliter haberi. 6. ethico.

Cũ cõsideratione promitte, & plenius quàm promiseris præsta ibidem.

Casus est inopinatæ rei euentus, ex causis cõfluentibus in his, quæ generantur. Boetius. 5. de cõsolatione.

Consuetudo est altera natura. 7. ethicorum.

Cõsilium mulierum est inualidum, pium autem, sed imperfectum. 1. poli.

Ciues sunt socij unius ciuitatis 2. politicorũ.

Contumelia est causa iræ. 5. politico. Simpliciter uera.

Compositum ex materia & forma non dicitur unum, nisi quòd sua forma est una. Com-

mentator.2.de anima.

Cecus a natiuitate sapientior est surdo & muto, in lib. de sensu & sensato. Simpliciter uera.

Cũ euolat rex apũ uolatu fert secũ turbã apũ lib 8. de hist. anima. Illa est uera.

DE infinito habetur scientia. 3. topicorum. *Ibi dicitur uerum est priuatiue, & per propositiones negatiuas, & conditionales, non autem positiue, et affirmatiue, & p propositiones kathegoricas.*

Descendentem a generalissimis ad specialissima, necesse est ire per multitudinẽ. Porphyrius.

Ibi dicitur, quòd autoritas in sensu diuiso est falsa, quia non est necesse, spiritum descendentem ire per multitudinem. Sed debet concedi in sensu composito, ut necesse est, descendentem ire per multitudinem a generalißimo ad spetialißima.

Dans formam dat omnia consequentia formam. 8. physicorum,

Intelligitur, uno modo, dans formam dat omnia consequentia necessaria ad formam, modo scire & uirtutes non sunt necessariæ ad formam, quia sunt de bene esse ipsius formæ eo quòd sint formæ accidentales perficientes ipsum intellectum. Alio modo sic intelligitur & melius, dans formam, dat sibi formaliter uel uirtualiter omnia consequentia formam, nam sic, deus dat scientiam uirtualiter, quia creans formam intellectiuam sic, quòd habet naturalem in

clinationem ad acquirendum ſcientiam.

Deus eſt infinitus. Ibidem.

Intelligitur quòd deus eſt infinitus in uigore et perfectione, ſed non extenſe, ſiue in quantitate.

De multiplicibus ſeu equiuocis non eſt ſcientia 2. poſterio.

Vbi dicitur, quòd ſecundum ſanctum Thomam, de equiuocis et multiplicibus in tota ſua cõmunitate manentibus nõ eſt ſcientia. Et ratio eſt, quia intellectus eſt uirtus immaterialis, ut patet in. 3. de anima, et nõ poteſt ſimul et ſemel ad plura ſe diuertere, ſed capiendo aliquid equiuocum in certa eius ſignificatione, tũc de eis bene poteſt haberi aliqua ſcientia.

De ente per accñs nõ habetur ſcia. 6. metaph.

Intelligitur, quòd de propoſitione per accidens uera non habetur ſcientia, tanquam de ſcibili propinquo, ſed bene de re ſignificata per concluſionem.

De corruptibilibus & poſſibilibus aliter ſe habentibus non eſt ſcientia. 1. poſterio.

Intelligitur, quòd de propoſitionibus ſingularibus cathegoricis non eſt ſcientia, tanquam de ſcibili propinquo: cum hoc tamen ſtat, quòd de talibus eſt ſcientia tanquam de rebus ſignificatis per propoſitiones, ſiue tanquam de ſcibili remotiſſimo.

De ſubiecto ſcientię debent demonſtrari paſſiones principaliſſimę in tali ſcientia conſideratę 1. poſterio.

Verum est de illis paßionibus, quæ sunt de per se notæ de illo subiecto.

Demõstratio circularis est impoßibilis. Ibidẽ.

Intelligitur in eodem genere demonstrãdi respectu eiusdem generis causæ, non de multis, scilicet demonstrantibus ad eandem conclusionem, et secundũ idem genus causæ pertinentibus.

Diffinitum est notius suis partibus diffinientibus. 1 physicorum.

Ibi dicitur quòd Philosophus uult quòd facilius sit habere conceptus diffiniti, quàm conceptus diffinitionis: cum tamen stat, quòd cõceptus diffinitiuus sit notior conceptu diffinibili, unde ad habendum conceptũ diffinitionis nõ sufficit cõcipere conceptũ generis uel differẽtiæ ut dicit Buridanus, sed ad habendũ conceptum diffiniti sufficit habere conceptũ speciei.

Decem prædicamẽta sunt decem rerum principia naturalium, Porphi.

Intelligitur de principiis diffinitiuis supponẽtib⁹ p rebus naturalib⁹ et nõ loquitur de principiis essendi.

Dicens species esse separatas recte dicit. 7. metaphysi. et sic uidetur, quòd uniuersalia realia sunt ponenda si essent separata à singularibus.

Ibi dicitur quòd Philosophus comparat ibi uniuersale primo modo, & secundo modo dictum ad inuicẽ, quia qui ponunt uniuersalia realia esse à singularibus separata, melius, & notabilius dicunt, quàm illi,

qui dicunt ea esse coniuncta: & sic non uult, quód talia sint ponẽda, sed uult quód Plato cum suis sequentibus magis notabilius dixit.

Deus & studiosus possunt facere mala & agere. 4. topicorum.

Pro quo sciendum quòd ille terminus deus uno modo capitur substantiue, & illo modo capitur. 12. metaphy ubi dicitur quòd deus est animal optimum & sempiternum, & sic non capitur hic. Alio modo capitur adiectiue, & sic idem est, quòd deificus & studiosus, id est uirtuosus, & sic tũc capitur in prædicta autoritate & primo polliticorum.

Deus est anima mundi. 1. cœli, & similiter uocat ibidem omnes intelligentias animas.

Respondetur quòd anima capitur ibi improprie, secundum quandam similitudinem, quæ talis est, quia sicut anima proprie dicta regit, & distinguit, & mouetur corpus. Sic etiam intelligentia facit suo orbi, cui appropriabitur.

Disiunctum ex differentijs diuisiuis alicuius generis conuertitur cum tali genere. Boetius in libro diuisionum.

Verùm est sumptis illis differẽtijs in numero singulari, quia in numero plurali non habet ueritatem.

Diffinitio est in prædicamento. 2. topicorum.

Respondetur quòd Philosophus loquitur ibi figuratiue ponendo totum pro parte. Et uult, quòd diffi-

nitio ponitur in prædicamento non secundum se totam, sed solum secundum suas partes.

Diuisibile non est indiuisibile. 1. cœli.

Ibi dicitur quòd nullum diuisibile quantificatiuũ seu extensum est, uel potest esse indiuisibile.

Differentia sumitur à forma. Porphirius.

Dicitur quòd forma debet in tantum ualere sicut conditio formalis seu perfectionalis.

Disciplina est, quæ in sola speculatione consistit, Vgo & sanctus Thomas.

Respondetur quòd capit scientiam speculatiuam cõmuniter pro scientijs quorum obiecta non possunt facere speculationem.

Dialectica non est scientia. 12. metaphysicæ. & 1. topicorum.

Ibi dicitur, quòd uult, quòd dialectica non est scientia specialis, sed est scientia communis.

Duo habitus contrarij non sunt simul in eodem. 2. posterio.

Ibi dicitur, quòd licet uerum sit, quòd non sunt in eodẽ actualiter, cum hoc tamen stat, quòd unus actualiter, & alter potentionaliter siue habitudinaliter stant simul in eodem.

Dicimus enim deum esse animal optimum & sempiternum. 12. metaphysicæ.

Ibi dicitur quòd Philosophus loquitur secundũ opinionem uulgarium, qui dixerunt deos esse animalia,

& posuerunt plures deos. Vniuersaliter dicitũr quòd per Deũ intelligitur corpus cœleste, ut sit sensus, deus, idest corpus cœleste est animal optimũ et sempiternũ.

Dabilis est minimus ignis, Cõmenta. 7. physi.

Respondetur inter ignes actuales, & quòd in certo ordine est dare minimum ignem, sed respectiue non est minimum ignem simpliciter dare.

Diffinitum est notius diffinitione. 7. topicorum.

Intelligitur secundum rationes uniuersales apprehensas per intellectum et intelligitur acquisitione imperfecta & quo ad nos, sed ad acquisitione perfecta non est uerum ut patet intuenti.

Diffinitio totius conueniens parti non est bona. 6. topicorum.

Diuturniora sunt meliora. 1. ethicorum.

Intelligitur uno modo sic, aliqua sunt diuturniora ratione actus & potentiæ, & sic conceditur, quòd illud quod est bonum, & diuturnius, est melius. Si autem ratione materiæ, tunc est falsum: quia tunc lapis esse melior quàm homo, quia lapis diuturnior est quã homo. Vel secundum Rupertum intelligitur de illis quæ sunt eiusdem speciei, uel etiam dummodo minus diuturniori non sit annexa melior conditio, propter quòd non oportet materiam primam melioris esse cõditionis & dignioris formæ substantiali.

De diffinitionibus potest esse sciẽtia. 12. meta.

Intelligitur secundum rationes uniuersales, & per

intellectum apprehensas.

Deus nihil intelligit extra se. 12. meta. & sic sequeretur quod deus non intelligat ista inferiora.

Respōdetur, quòd deus nihil intelligit extra se tanquam per aliquod, quod est extra deum, cum hoc tamen stat, quòd deus intelligit extra se per suam nudam essentiam. Vel dicitur, quòd non intelligit extra se per medium & phantasma, sed ali etate, & secundum suam simplicem essentiam, sed diceres, tamen dicitur. 3. de anima. oportet quemcunque intelligentem phantasmata speculari. Respondetur quòd hoc intelligitur de intellectu humano siue dependente, & non de diuino.

De partibus autē aïæ dicimus (2. de anima.) ubi uidetur uelle quòd habeat partes.

Respondetur quòd Philosophus loquitur de partibus subiectiuis, seu de potentijs animæ, quæ sunt partes animæ, & hoc secundum rationem & non secundum rem.

De uacuo & infinito est scientia. 3 topicorū.

Ibi dicitur quód de eis est sciētia improprie dicta, quæ est de necessarijs, & tanquam de propinquis.

De rebus per accidens non habetur scientia. 7. metaphysicæ.

Ibi dicitur quód de per accidens uel cōtingenter ueris, de illis non habetur scientia per propositiones cathegoricas de inesse & de præsenti.

ſimplex, id eſt non compoſitus, mouens ſibi omnia mobilia ſicut intelligibile & appetibile, & non ſunt ut ſenſibile, cauſa finalis ſemper gubernans totius uniuerſi, qui eſt finis, ſecundum Cõmentatorem 1. cœli. primarius intentione dictus agens, id eſt cauſa actiua totius uniuerſi, & ſic de alijs particulis.

Deus eſt ens quo melius excogitari non poteſt. 4. phyſicorum.

Ex illo habet quòd deus eſt ens perfectiſſimum, & hoc eſt ſimpliciter uerum & optimum.

De futuris contingentibus non eſt determinata ueritas. 1. perih er.

Dicitur quòd hoc eſt uerum de futuro contingente. Cuius ueritas non dependet ex propoſitione, quæ eſt de præſenti determinate uera: modo ueritas illius propoſitionis, homo mouebitur depẽdet ex ueritate illius de præſenti ſcilicet homo mouetur.

Ditiores ſunt magis fideles communitati ad communiora 3. politicorum.

Intelligitur quòd ut in plurimum ſunt magis fideles non quo ad commune bonum procurãdum ſed magis ad conuentores. In illis eſt magis credit diuitibus, quàm pauperibus.

Diuitiæ ſunt uirtutes animæ Alanus.

Ibi dicitur, quòd uerum eſt de diuitijs animæ quæ ſunt ſcientiæ & uirtutes, ſed hoc non intelligitur de diuitijs corporalibus, ſui corporis: quia tales diuitiæ

perturbant animam.

Duo corpora non ſunt in eodem loco .4 phyſico.&.2.de anima.

Intelligitur de loco proprio non antem communi, quia locus proprius eſt qui continet ſolum locatum, ſicut eſt aer.

Dimẽſiones in materia prima ſunt perpetuæ, Commetator.

Ibi dicitur quód uult perpetuæ ſunt dimenſiones, ut prima materia, ſic quód ly dimenſiones ſtat confuſæ, tantum & ſic non oportet dare certum ſuppoſitũ.

Diſpoſito medio inter agens & patiens, reſpectu agentis dicitur actio, & patientis paſſio, Cõmentator.9.metaphyſicæ.

Intelligitur ſic, quód res, quæ eſt actio in ordine ad agens, dicitur actio, & in ordine ad patiens dicitur paſſio, cum hoc ſtat, quód actio & paſſio non ſunt proprie ad aliquid, nam reciprocatio & denominatio non ſufficit ad hoc, quód aliquid ſit proprie in relatione, ſed ultra hoc requiritur, quód talia dicibilia prædicentur de ſe inuicem mediãte ly ad aliquid eſſentialiter: modo ſic non eſt de ly agens & patiens.

Diffinitio nõ debet dari per oppoſita.6. topi.

Ibi dicitur uerum eſt, inquantum ſunt oppoſita, modo licet actus & potentia ponuntur in diffinitione motus, tamen ibi non ponuntur oppoſita. Sed tunc opponuntur quando actus ponitur pro actu, et potentia

pro illo, quod non est, sed potest esse.

Deus solum simplex est. 6. meta. Et sic uidetur quòd forma substantialis non est simplex uirtute illius signi exclusiui solum.

Respondetur quòd simplex capitur dupliciter. Vno modo ut priuat compositionem partium inter se, & non aliunde. Et sic anima intellectiua dicitur simplex, ex quo non est composita ex partibus, sed tamẽ æque bene est componibilis cum materia. Alio modo simplex, ut non solum priuat inter se compositionem partium, sed extra compositionem partium aliunde, id est quòd non sit cum altero composito, & sic solus deus est simplex, quia non est compositus, nec tamen aliquo modo componibilis. & de illo ly simplex capitur in præsenti autoritate.

De æquipollentibus idem est iudicium. Regula communis.

Intelligitur quo ad sequelã, scilicet ab uno ad aliud est bona consequentia, non autem oportet quo ad omnia, quia quo ad modum significandi non oportet, ut patet de ly homo & risibile, quia ly homo significat sua significata absolute, sed ly risibile connotat.

Deus, & natura nihil faciunt frustra. 1. cœli. &. 3. de anima.

Intelligitur quòd uerum est secundum totam speciem, uel ut in pluribus indiuiduis, sed natura bene facit aliqua frustra secundum unum indiuiduum ut

producendo unum hominem cũ sex uel octo digitis.

Dubitare de singulis non est inutile. Philosophus in prædicamen.

Intelligitur dubitare per rationes de singulis, non per se manifestis & sufficienter determinatis, hoc nõ est inutile.

Dimittere sensum & sequi rationem, debilitas est intellectus.

Intelligitur si aliquis certe nouerit sensus, & tamẽ propter modicam rationem quã habet per intellectũ aliter diffinit per intellectum hoc est bene debilitas intellectus, quam male indicat.

De ratione materiæ est, abijcere formam, & aliam requirere. 1 physicorum.

Hoc intelligitur de ratione inferiorum generabiliũ & corruptibilium.

Diuersę operationes arguũt diuersas formas, per Commenta. 12. meta.

Intelligitur in diuersis suppositis non autem in eodem supposito.

Deus non intelligit simplicia, Auicenna.

Intelligitur quòd deus non intelligit eodem modo per species, sicut nos intelligimus.

Deus est innominabilis aliquo nomine. Cõmenta. in lib de causis.

Intelligitur deus est innominabilis aliquo nomine perfecto omnem perfectionem importans seu expri-

mens, quā homo in eo cognoſcere poteſt. propter quòd multa nomina attribuuntur deo, ut eſt ſapientia, prudentia, ſaluator & conſimilia.

De natura contrariorum eſt ſe mutuò expellere. 1. meta.

Intelligitur quòd contraria non poſſunt eſſe in eodē ſubiecto inheſiue & formaliter, ſed bene apprehenſiue & contentiue, quia ab eodem continentur.

De quanto aliquis eſt maioris poſsibilitatis de tanto eſt minoris poſſe.

Intelligitur de poſſe actiuo, ſtat tamen cū hoc, quòd ſint inuicem potentiæ paſsiuæ, ut eſt materia prima, ſicut patet primo phyſicorum.

Diaphanum eſt inuiſibile. 2 de anima.

Intelligitur, quòd uix & difficulter eſt uiſibile. Et ratio eſt, quia non uidetur per ſpeciem propriam, ſed per ſpeciem extrinſecam, uel per colorem.

Diuiſio debet dari per oppoſita, ſecundum Boetium.

Intelligitur quo ad ſpecies mediatas, non autem intelligitur quo ad ſpecies immediatas.

Denarius eſt menſura omnium rerum, quia eſt fideiuſſor in qualibet re, qua indigemus, in omni neceſſitate. 5. ethico.

Deterius ſemper eſt gratia melioris. 7. politi.

Duplex eſt ius, ſcilicet legale, & naturale. Naturale eſt, quod habet eandem potentiā apud

omnes homines. Legale uero eſt, quod eſt ſtatutum ex lege.

Difficile eſt reſiſtere conſuetudini, quia aſſimilatur naturæ. facilius eſt tamen traſmutare cõſuetudinem. 7. ethico.

Delectationes beſtiæ prauæ ſunt ex natura, ſed prauorũ hominum eſt conſuetudo. Ibidẽ.

Delectatio conſeruat operãtem in opere ſuo. 10. ethicorum.

Duplex eſt uita, ſcilicet contemplatiua, & politica, inter quas contemplatiua eſt melior, qa ipſa eſt diuina, alia humana, ibidem.

De exemplo non requiritur uerificatio, ſed manifeſtatio. Cõmenta. 2. de anima.

Deceptio & ignorantia plus proprie ſunt animalibus quàm ſcientia. 2. de anima.

Duplex eſt appetitus ſcilicet intellectiuus, & ille dicitur uoluntas. Alius eſt ſenſitiuus, & ille dicitur concupiſcibilis. 3. de anima.

Dentes æquorum ſeneſcunt albeſcunt. In libro. de hiſtorijs animalium.

Dentes canum iuuenum ſunt albi & acuti, ſenum uero obtuſi & nigri, Ibidem.

Deſiderium dubium uadit ad infinitũ. 1. poli.

Doctrina naturaliter procedit ab homine ſecundum operationem, quam habet doctrina ad diſcipulum. In primo lib. poeticę. Ariſto.

Dirige ſemper cogitationes tuas in bonū. In libro de regimine principum.

Diſcipulus debet eſſe docilis, attentus, & beneuolus, docilis cum ingenio, attentus in exercitio, beneuolus animo ad audiendum. Boetius in libro de diſciplina ſcolarium.

Diſcolus eſt ille, qui diſcurrit per uicos, tabernas, & per plateas meretricum, per cellulas, puplica ſpectacula. per choreas & campos. Ibidē.

Deus eſt ſummum bonū ſuper omnem ſubſtantiam omnemq́ naturam, quem cuncta petunt, cum ipſe ſit plenę perfectionis, & minus ſocietatis indignus. Plato in timeo.

Dociles nos natura ediuit, & rationem nobis dedit imperfectam, quę tamen perfici poteſt. Seneca ad Lucillum.

Diſciplina bonos mores facit, & ergo illud ſapiat unuſquiſq; quod dedit. Seneca de morib⁹.

Diuitijs utendum, ſed non eſt eis abutēdum. Seneca de moribus.

De dubijs non diffinies, ſed ſuſpenſam teneas ſententiam. Seneca de forma uitæ.

Deum amabis, ſed illum in hoc imitaberis, ut uelis omnibus prodeſſe, & nulli nocere poſſis. Ididem.

Deus malū facere non poteſt, ſed nihil, quod deus facere non poteſt, ergo malum nihil eſt,

uerum eſt poſitiue. Boetius de conſolatione.

Intelligitur de malo culpæ, non de malo pœnæ.

Diuina prouidentia rebus generandis nõ imponit neceſſitatem, quia ſi omnia euenirent ex neceſſitate, premia bonorum, & pœna malorum periret. Ibidem.

Dabo egenti, non ut ego ipſe egeam, ſuccurro perituro, non ut ego ipſe peream. Seneca in libro de beneficijs.

EAdem ſunt principia eſſendi & cognoſcendi 2 metaphyſi.

Reſpondetur quòd philoſophus uult quòd principia ſunt eadem in eadem demonſtratione propter qd generis, quia ſicut res habet eſſe in demonſtratione per ſuam rationem propter quid ſic iam habet cognoſci ut patet ex quid nominis demonſtrationis, propter quid. Vel intelligitur de principijs intrinſecis & eſſentialibus.

Ex eo quòd res eſt, uel nõ eſt oratio uera uel falſa dicitur. Philoſophus in prędicamen.

Intelligitur quod omnis propoſitio affirmatiua de præſenti de ineſſe cathegorica de terminis non ampliatiuis quod ſi ita eſt ſicut per eam ſignificatur ſecundum eius ſignificationem totalem & propoſitionalem tunc illa dicitur uera. Si autem non tunc dicitur eſſe falſa.

Ex duobus entibus in actu nõ fit unum ter-

.7.metaphy.

elligitur quòd quorum quodlibet est in actu for ,tunc ex eis fit unum tertium,cũ hoc tamen stat, l ex duplicibus entibus,quorũ unum est in actu, liud in potentia.fit unum tertium,sicut ex mate & forma fit unum compositum. Vel intelligitur utrogenijs,quia due gutte diuerse faciunt unum ium per se scilicet aquam.

x puero fit uir.2.metaphysicę.

ntelligitur quòd ly ex dicit circumstantiam ordi- Alij tamen dicunt, quòd ly ex debet importare cũstantiam causæ efficientis.

Entia uolunt male disponi.2.metaphysicę.

Ex illa autoritate sequitur, quòd omnia entia to us mundi,seu uniuersi,sunt bene & optime disposi Sed diceret quis,tunc quid de monstris. Dicendum i licet monstrum secundum se non sit bene disposi- um,tamen in ordine ad decorem uniuersi est dispo- itum benè & ex tali relucet decor uniuersi.

Ens & unum conuertuntur.4.metaphysicę.

Verum est capiendo ly ens participialiter & unum aggregatiue, non autem uerum est capiendo ly ens nominaliter.

Effectus gerit similitudinem suę causę. Autor lib. de causis.

Intelligitur de causis particularibus. Sed non de uniuersalibus, ut est deus, & intelligentiæ, de qui-

bus non oportet.

Entia metaphyſicalia ſunt abſtracta a ſenſibus.2.phyſico.

Ibi dicitur quòd Ariſtoteles nõ uult quòd ſunt realiter diſtincta, ſed quo ad modum conſiderandi. Sic *quòd metaphyſicus conſiderat de illis, quæ non habent reſpectum ad modum, uel quo ad materiam, uel quo ad qualitates ſenſibiles, & per hoc conſideratio metaphyſici differt a conſideratione phyſici.*

Ex ente & ente non fit ens per ſe niſi ſecundũ accidens.2.phyſico.

Intelligitur ſic, quòd ex ente & ex ente non fit ens per ſe uniuerſaliter, uel inquantum eſt ens, id eſt abſolute. Vel intelligitur ſic, quòd ex ente & ente non fit ens, & hoc eſt uerum, quòd ambo entia ſunt entia in actu formali.

Eſſentię prędicamẽtorum ſunt impermixtę. per themiſtium.2.de anima.

Intelligitur, quòd terminus unius prædicamenti non prædicatur eſſentialiter de termino alterius prædicamenti, cum hoc tamen ſtat, quòd prædicatur de tali termino accidentaliter, ut homo eſt albus.

Effitiens & materia non coincidunt.2.phyſi.

Intelligitur de materiali cauſa, ex qua & efficienti, ſed non prohibet quòd materia in qua ut ſubiectũ ſcientiæ & cauſa efficiens, ſcilicet intellectus poſſunt coincidere.

adem numero ſunt quorũ materia eſt una.
ıetaphy.
ɔi *dicitur quòd illi termini ſunt idem numero, qui ponunt pro eodem, & quorum idem eſt ſignifican materiale.* Alio modo *intelligitur eadem numero ıt, quorum idem eſt ſignificatum materiale.*

Ex nihilo nihil fit. 1 phyſicorum.

Intelligitur quòd Philoſophus uult illam, nihil fit x non ente realiter, & hoc eſt uerum phyſicæ.

Aeterni non eſt aliqua cauſa. 8. phyſicorum.

Intelligitur primo modo ſic, quòd æterni nõ eſt cauſa aliqua, à qua eſt producta tanquam ex materia. Alio *modo intelligitur æterni non eſt cauſa, uidelicet affirmatiue, et conſignificatiue, et ſic eſt falſa.*

Entia nõ mota ſunt phyſicę conſiderationis. 2. topicorum.

Intelligitur ſic, entia quæ non conſiderantur ſub ratione motus, uel tanquam cauſæ ad effectus, uel tanquam principia ad principiata iſta non ſunt phyſicæ conſiderationis modo anima reducitur ad ens mobile tanquam ad cauſam efficientem.

Aeternum eſt quod nõ habet principium neque finem.

Intelligitur de principio diuinationis, habet tamẽ principium conſeruationis dependentiæ.

Ex non quanto fit non quantum. 2. cœli.

Verum eſt, quòd ex non quanto non fit quantum

continuum, licet bene discretum: & licet tres conclusiones grammaticæ scientiæ non sunt quantitas continuus, quia simplex qualitates in anima, sunt tamē quantitas discreta quia numerus.

Ex uno nihil sequitur.2. priorum.

Intelligitur quód ex una propositione nihil sequitur syllogisticæ, sed ex una bene sequitur enthi.

Eadem sunt principia cōpositionis & resolutionis.1. de generatione.

Intelligitur de resolutione separatiua, quæ ést partium aliquarum à se inuicem separatio. Vel intelligitur de resolutione reali, & non logicali.

Eadem est ratio partis & totius.

Intelligitur in naturalibus & nō in artificialibus, & licet propositio sit subiectum Petri hispani *non tamen ex hoc sequitur quód sit subiectum secundi uel tertij tractatus.*

Eiusdem effectus non sunt diuersæ causæ. Autor de causis.

Intelligitur sic, quód eiusdem effectus non sunt diuersæ causæ subordinate, ergo etiam non sequitur intellectus infert, ergo non præmissæ, quia præmisisse et intellectus sunt causæ subordinate, tanquam ad efficiens, & ad instrumentum.

Ens nec est uniuocum nec ęquiuocū.4.meta.

Intelligitur quód ens non est æquiuocum à casu, sed bene à consilio, seu per analogiam, quia per prius dici

e substantia, & per posterius de accidente.

tis diuersæ sunt species. 1. physicorum.

tellıgitur capiendo species pro terminis minus munibus.

equale est de esse quãtitatis. 1. cœli, & in prę amentis.

ntelligitur de quantitate finita non autẽ infinita.

Ex uero nil nisi uerum. 2. priorum.

Intelligitur quód in consequentia bona et formali, x antecedente uero nihil aliud sequitur nisi uerum.

Aeterno nihil est prius 8. physicorum.

Hoc est uerum secũdum tempus cum hoc tamen stat quód aliquid sit prius secundum naturam.

Eedem differentię non sunt diuisiuæ inferioris & superioris, in prędicamentis.

Intelligitur de differentijs essentialibus, sed non accidentalibus, ut quantitas diuiditur in finitum, et in infinitum.

Aeterna non sunt in tempore. 4. physicorũ.

Intelligitur cõmensuratiue adequatæ, cõmensuratio temporis non conuenit æternis.

Ea, quę scimus sunt minia respectu eorũ, quę ignoramus Themistius.

Verum est quòd ea, quæ scimus determinate & in speciali & non in uniuersali, sed confuso modo, quia in uniuersali scimus omne ens per istam propositionẽ. Omne ens uel est, uel non est.

Excellens sensibile corrũpit sensum. 2. de anima. Et si sic, tũc unum illorum non est alterũ, quorum unũ cõtingit pati corruptiue & aliud non. Sed sensum contingit pati corruptiue, ex autoritate: intellectum uero nõ, ergo sensus & intellectus sunt idem.

Ibi dicitur, quòd sic intelligitur, quòd excellens sensibile corrumpit sensum quo ad dispositionem, nõ autem quo ad essentiam, & sic sensus materiam, sed nõ materiam sensus corrumpit, propter appellationem. Similiter in 2. ethico. dicitur quòd sensus contrariatur rationi: & sic iterum sequitur, quòd sensus & ratio non sunt idem Ibi dicitur quòd hoc demonstratiuum sic intelligitur quòd sensus, id est iudicium potẽtiæ sensitiuæ contrariatur rationi, id est iudicio rationis, & sic illa autoritas est uera.

Embrio primo uiuit uita uegetatiua, & postea sensitiua.

Intelligitur quòd prius apparet in embrione operationes potentiæ uegetatiuæ, quã potẽtiæ sensitiuæ.

Eligibilius est bonum circunstantionatum, quàm necessariorum & sine circunstãtia. Philosophus in ethicis.

Intelligitur de bono naturæ naturatæ, et non de bono naturæ naturantis, quia primum est bonum simpliciter, & summum bonum est maxime eligendum.

Esuries est calidi & sicci, & sitis est frigidi &

idi.2.de anima.

lligitur sic. Esuries est appetitus calidi & sicci tiui ad confortandum calorem naturalem. Sed st appetitus frigidi et humidi, et hoc ad restau um humidū radicale, in qđ agit calor naturalis.

ho differt specie à sono primario, Commē or.2.de anima.

elligitur quòd Echo & sonus differunt specie, ndum rationem specificam, cum hoc tamen stat, d sit unus & idem sonus in re, uel dicitur quòd erunt secundum apparentiam auditus.

eternaliter nūquàm fuit, nec stat aliqua fru potentia.

erum est de potentia obiectiua, non autem subie a. Vel si fuerit potentia ad corruptionem sui, & alterius.

x non homine fit homo. 1. physicorum.

ntelligitur quòd ex non debet dicere circunstan n causæ materialis, sed circunstantiam temporis, st, post non hominem fit homo.

iusdem rei non debent esse plura principia. cœli. &. 1. physicorum.

ntelligitur in eodem genere causandi, non autem diuersis, quia prima causa est causa omnium in ge re causæ efficientis seu conseruantis, & etiam for a uel anima est causa in genere causæ formalis.

Ens est prius deo. Philosophus in p̄dicamē.

Intelligitur quòd ens est prius quo ad sequelã, non autem quo ad naturam essendi.

Effectus non est causa.5.metaphysicæ.

Intelligitur cum reduplicatione quòd effectus ut sic,non est causa.

Eiusdem non sunt plures actus, Commentator de rubstantia orbis.

Verũ est inter se speciuocæ et essentialiter distincti.

Aeternæ sunt species rerum.

Intelligitur sic formaliter uel uirtualiter, secũdum est,uel secundum eius causas.

Ea,quæ uolumus agere ad amicos, sunt eligibiliora,quàm ad quoscunq; alios.3.topico.

Intelligitur de uera amicitia,id est, de illa, quæ fit propter bonum honestum. Et sic illa amicitia amasiæ non est uera amicitia, eo quòd non fit propter bonum honestum.

Ex non ente nihil sequitur,in prædicamen.

Intelligitur dupliciter. Vno modo capiendo ly ens participialiter,tunc autoritas in se est uera Alio modo capiendo ly non ens improprie, pro non uera, siue pro falsa,& sic ex non ente bene sequitur aliquid.

Ex æqualitate scitorũ arguitur æqualitas sciẽtiarum,per cõmunem animi conceptionem.

Respondetur quòd hoc simpliciter nõ est uerũ, sed intelligitur ex precise æqualitate scitorum,& modorum sciendi æque perfecte,arguitur æqualitas scien-

rũ. Et ergo illa consequentia non ualet: Intellectus humanus scit tot, sicut deus, ergo est sciens sicut deus.

Ens extra animam diuiditur in decem prædicamenta. 5. metaphysi. ubi uidetur uelle quòd nullum ens in anima sit in prædicamento, & per consequens uidetur, quòd grāmatica, logica, rhetorica, non sunt in prædicamento.

Dicitur quòd nullum ens in anima est, quod existit nisi obiectiue, & imaginarie, cum hoc tamen stat, quòd ens est in anima existens inhæsiue, ut scientia.

Ens & uerum conuertūtur simpliciter, falsum & non ens conuertuntur. 6. metaphy.

Dicitur, quòd uerum est, prout sunt passiones entis, sed non tenet ueritatē, ꝓut sunt passiones ꝓpositionis.

FOrma humana ītroducitur, sicut qualitas in alteratione, Commenta. 1. physico.

Intelligitur conditionaliter ad hunc sensum si forma hominis suscipit participationem cum qualitate, id est si passiue introducitur, tūc habet se rectæ sicut qualitas in alteratione, si uero non, tunc contingit oppositum, & tunc forma non introducitur successiue.

Flamma est magis ignis quàm carbo. Philosophus in topicis.

Intelligitur quòd flamma plus lucet quàm carbo, non autem quo ad essentiam est perfectior, seu magis ignis, sed quo ad lucem est perfectior.

Finis est primum in intentione, & ultimum in

xecutione.1.physico.

Intelligitur de agentibus à proposito & cum deliberatione, non autem in agentibus mere naturaliter, seu in actione naturæ.

Formæ est agere, materiæ uera pati. primo de generatione.

Verum est principalißime, non autem subiectiue, quia solius compositi est agere subiectiue.

Famam, quam omnes homines famāt non in toto deperditur. 7. ethico. & in lib. de somno & uigilia dicitur, illud quod plures famāt præstat fidem. Et dicit Cōmentator ibidem, quod aliquod dictum famosum secūdum se, totum esse falsum, est impossibile.

Et intelligitur de sapientibus omnimode fide dignis, si plures sapientes dicerent & famarent illud præstaret fidem.

Formæ non est forma. 7. metaphy. Autor sex principiorum.

Intelligitur quòd formæ nō est forma essentialiter, & compositiuæ, sic quòd una forma non componit aliam essentialiter, sed bene accidētaliter, sicut scientiæ sunt formæ ipsius animæ.

Forma est simplex & indiuisibilis. Autor sex principiorum.

Intelligitur quòd forma est simplex, id est non componitur ex partibus diuersarum rationum diuisibi-

lium. Et intelligitur, quòd nō est in partes diuersarū rationum diuisibilis.

Finis est melior ordinatis in finem.

Intelligitur de fine gratia cuius, & non de fine gratia quo. Quia si sic sequeretur, quòd finis esset melior deo, quod non est dicendum.

Felicitas húmana est quid optimum, delectabilissimum, eligibilissimum. 1. ethicorum.

Intelligitur quòd felicitas humana inter operationes humanas est quid optimū inter operationes humanas. ergo est quid optimum, quia consequens est uerum capiendo superlatiuum assertiue.

Falsum est non ens, 5. & 6. metaphysicæ.

Intelligitur capiēdo nō ens īproprie. s. p non uero.

Frustra est potentia, quæ non reducitur ad actum. 1. cœli. 3. de anima.

Intelligitur de potentia rei, quæ tenet se ex parte rei, & modo significandi.

Forma est infinita] & immanifesta. 2. physico,

Intelligitur quòd forma est immanifesta quo ad suos effectus, siue quo ad suas operationes.

Fortuna est causa felicitatis 2. physicorum.

Intelligitur de felicitate subiectiua quæ est intellectus, nō aūt obiectiua. Vel dicitur quòd philosophus capit felicitatem improprie. s. pro successu prospero.

Finis mouet causam efficientem. 2. physico.

Ibi dicitur quòd philosophus uult, quòd finis &

causa distinguuntur realiter, licet modo deūs mouet propter aliquam finem, tamen finis non mouet eum, quia est immutabilis.

Finis ē eligibilior his quę sunt ad finē 3. topi.

Intelligitur omnis finis, qui per se est bonus, gratia cuius, ut sic est eligibilior ordinatis ad finem, seu in ipsa primaria intentione, & secundum dictum rectæ rationis, dicitur per se propter finem per accidēs, dicitur bonus propter malum finem. Dicitur *gratia cuius propter finem gratia quo.* Dicitur *ut sic, quia idem agens est finis gratia sui ipsius, & sic tunc licet idem non sit eligibilius seipso, ut agens dicitur ordinatum in seipsum, quia non oportet quòd omnis finis gratia cuius sit meliori ordinatis in aliū finē, & maxime si alius finis sit melior illo. Dicitur secūdum dictū rectæ rationis, quia scdm peruersam rationē auarus ordinat primam causam in pecuniam.*

Forma est prior materia. 7. metaphy. Et si sic tunc sequeretur, ꝙ forma esset ingenerabilis & incorruptibilis, quod est falsum, & contra philosophum 1. physico. eo ꝙ forma est generata.

Dicitur quòd philosophus uult, quod forma ē prior id est dignior quam materia.

Forma est quæ dat esse rei. 1. politicorum.

Intelligitur, quòd forma substantialis quæ non est intrinseca, & essentialis rei naturalis, illa dat esse formale rei. i. media. Dicitur *forma substantialis pro*

pter formam accidentalem, dicitur rei naturalis propter rem independentem, quæ est deus, dicitur causa intrinseca propter extrinsecas, ut sunt corpora super celestia. Dicitur essentialis propter qualitates primas quæ sunt causæ qualitatis accidentales, sicut sunt caliditas & frigiditas, humiditas siccitas dicitur quæ dat esse rei, scilicet formale propter materiam, quæ est de esse entitatis.

Fortuna est causa per accidens eorum, quæ fiunt propter hoc extra semper & frequenter in non habentibus propositum. 2. physico.

Intelligitur quòd forma est causa propter effectum fortuitum, qui effectus non est causa, & per consequens non est fortuna. Dicitur per accidens causa, id est indeterminata, ad denotandum, quòd fortuitus effectus non procedit ex causis determinatis. Et ideo dicit philosophus, quòd fortuna est causa indeterminata & immanifesta. Dicitur eorum quæ fiunt &c. id est respectu effectuum non intẽtorum. Et dicitur hoc idem propter effectus intentos, qui non sunt fortuna. Et sunt duplices effectus, qui ueniunt præter intentionem. Quiddam primo sunt ociosi, & sunt illi, qui nõ sunt alicuius bonitatis, uel malitiæ, ut fractio barbæ & huiusmodi. Alij sunt præter intentionem per oppositum uidelicet non otiosi. & in talibus debet fieri fortuna. Tunc dicitur etiam semper et frequenter, id est quòd fortuna habet fieri in effectibus

contingentibus ut raro. Et dicit Albertus magnus, si aliquem euntem ad forum contingeret semper inuenire aurum, hoc non diceretur fortuna, nec fieri a fortuna, et nota quòd aliquid dicitur fieri extra semper & frequenter dupliciter. Vnomodo ex raritate temporis, ut ecclipsis solis. Alio modo ex causis, quia raro eueniunt ex determinatis causis, & de illo intelligitur autoritas, & sic patet quòd eclipsis solis non dicitur fortuna, quia non fit ex raritate, sed causæ, ex raritate temporis dicitur in agentibus a proposito, ad denotandum quòd fortuna solum habet fieri in agentibus ex deliberatione, propter hoc casus nõ est fortuna, quia fit in non habentibus propositũ. Et ex illo patet, quòd infantes & animalia bruta non habent aliquam fortunam.

Forma recipit materiam primo uniuersalem, & deinde minus uniuersalem. 10. meta.

Intelligitur quòd forma primo recipit materiã uniuersalem, id est elementarem seu cõfusam, & deinde minus cõfusam seu mixtã, & sic autoritas est uera.

Forma ē quodãmodo priuatio. 2. physicorũ.

Intelligitur quòd duplex est forma, scilicet positiua & priuatiua, modo priuatio bene potest esse forma priuatiua, sed nunquàm compositiua, siue positiua.

Forma non est separabilis a materia. 11. meta.

Intelligitur quòd accidentalis forma non est separabilis a materia sic, quòd ipsa per se existat, quia talis

forma accidentalis est accidens. Et licet potest separari á materia, non tamen potest permanere per se, cum accidens non potest stare sine subiecto, non aũt intelligitur de farma substantiali siue essentiali.

Formę substantiales elemento. suscipiunt magis & minus. Commen.1.cœli.

Intelligitur de formis accidentalibus, uel dicitũr, quòd commentator fuit locutus improprie, non autem assertiue.

Figura est, quæ termino uel terminis clauditur.1.metaphysicę.&.1.Euclidis.

Intelligitur per se ad excludendum substantiam, quæ termino uel terminis clauditur p accidens.s.mediante magnitudine, ut patet.1.matheorum.

Finiti ad ifinitum nulla est proportio.1.cœli.

Intelligitur determinate, licet bene indeterminate, tamen hoc non est inconueniens.

Falsum semper est in compositione.3.de aĩa.

Intelligitur, sic secundum Egidium, quòd falsum ad intellectum componentem spectat.

Finitum & infinitum soli quantitati conueniunt.3.physico.

Intelligitur de quantitate proprie dicta & extensa, non autem de quantitate cõmuniter dicta secũdũ uigorem, potentiam, & dominationem.

Forma est tota quiditas hominis.7.metaphy.

Intelligitur quòd forma est perfecta quiditas ho-

minis, & quiditas formalis perfectior est quàm quiditas materialis.

Forma est magis substantia quàm materia, 1. physico.

Intelligitur pro ut ly magis dicit perfectionem & non prout dicit intentionem.

Fit autem quodlibet a quolibet. Ibidem.

Ibi dicitur quòd philosophus non loquitur assertiue, sed tanquam receptum ab antiquis, quia Anaxagoras dixit quòd formæ la itarent i materia. Vel dicitur quòd philosophus uult tam quòd quodlibet ens naturale, quod fit, uel quod aptum natum est fieri a quolibet alio, id est a materia, quia eadẽ est materia in omnibus generabilibus & corruptibilibus.

Forma est quoddam, diuinum optimum & appetibile. 1 physico.

Intelligitur sic quòd forma est principium intrinsecum & essentiale existens, & quoddam diuinum secundum aßimilationẽ, quia aßimilatur primo enti, & capiẽdo ly diuinum non essentialiter, quia ut sic, solus deus est diuinus.

Fantasia est uirtus actiua. 2. de anima.

Id est uirtus reseruatiua plurium fantasmatorũ potens se referre super illa quotiensc unq; uult.

Forma simplex nullius est subiectum secundum Boetium.

Intelligitur de forma simplici simpliciter prima si-

cut est, deus, quæ nullius est subiectum.

Forma est compositione contingens simplici & inuariabili essentia subsistens. Autor sex principiorum.

Intelligitur de forma non diuisibili in partes diuersarũ rationum, quia quælibet pars formæ est forma, quia sicut quælibet pars quantitatis est quantitas. ita quælibet pars qualitatis est qualitas.

Fortuna est infinita & immanifesta 3. physi.

Intelligitur sic, quod est infinita .i. certa quia non certe cognoscimus unde euenit effectus fortuitus: q̃a dicitur secũdo physico quòd infinita uni accidunt, et ergo infinitæ sunt causæ effectus fortuiti.

Forma corporeitatis nunquam separatur a materia. per Commentatorem primo physicorum. Et sic, tũc materia prima esset ens in actu formali substantiali, quod est falsum, & contra philosophum. 1. physicorum.

Respondetur quòd cõmentator primo physico. dicit quòd forma corporeitatis nunquam separatur a materia, uult quòd corporeitas sit una forma inclusa in essentia materiæ, & uult quòd materia nunquã stat nisi sit corporea, uel dimensionata secundum consuetudinem naturæ quia perpetuæ sunt dimensiones in materia prima.

GEnerare sibi simile est naturalissimũ operum in uiuentibus. 2. de anima.

subſanatiue contra Platonem, qui ponit uniuerſalia realia diſtincta à ſingularibus, ut equum communẽ, et hominem cōem, à quibus ſingularia haberent eſſe.

Generatio & corruptio ſunt motus contrarij 5 phyſicorum.

Hoc *intelligitur de generatione & corruptione rei permanentis, & non ſucceſsiue, & licet motus ſecundum unam eius partem corrumpitur, & ſecundum aliam generetur, tamen hoc non eſt incōueniens, cum ſit res ſucceſsiua.*

Genus eſt materia ſpeciei. Porphyrius.

Intelligitur ſimilitudinarie nō autem proprie, quia ſicut materia prima eſt indifferens inferre quācunq; formā, ſic etiam ipſum genus eſt indifferens ad quācunque ſpeciem.

Genus infinitatum eſt ſpecies. 4. topicorum.

Intelligitur quòd genus infinitatū eſt terminus minus cōmunis ſicut ly ens ſumptum cum negatione infinitatum eſt terminus cōmunis, & ratio eſt quia de quanto terminus finitus fuit generalior, ſi fuerit infinitatus erit ſpecialior.

Generans non congregat inter diuerſa Commenta. 12. metaphyſicæ.

Dicendum eſt, quòd uerum eſt, quorum quodlibet ens, eſt ens in actu.

Generans & generatum debent eſſe eiuſdem ſpeciei. 8. metaphyſicæ.

Intelligitur de generatione uniuoca & particulari, non autẽ de generatione uniuersali & æquiuoca.

Generare est generans. 1. physicorum.

Respõdetur quòd generare capitur dupliciter. Vno modo concretiue, & sic generatio est generans. Alio modo abstractiue, & sic non est uerum.

Generatio unius est corruptio alterius. 1. de generatione.

Intelligitur, quòd ad generationem unius, sequitur corruptio alterius, quia quando generatur cadauer, corrumpitur ipsum animal, & sic etiam habet ueritatem de generatione elementorũ. Et debet addi ad minus, quia quandoque ad generationem unius sequitur generatio multorum, ut patet in diuisione anguillæ. Et talis generatio multorũ põt fieri artificialiter: et ergo debet dici quòd autoritas principaliter habet intelligi de generatione naturali, et non artificiali.

Graue mouetur in medio ratione medij, sicut homo in naui, Commentator. 2. cœli.

Ibi dicitur quòd Philosophus uult recte sicut homo mouetur in naui non per se, sed ad motum nauis, sic etiam graue simplex existens in medio non mouetur, nisi medium mouebitur cum eo.

Graue existens sursum, mouetur deorsum à grauante suam grauitatẽ, uel à remanente prohibens. Etiam, ibidem.

Respondetur, quòd tantum uult, quòd si aliquid se

cundum naturam suam esset graue, & quiesceret uiolenter sursum, & tale debet incipere deorsum moueri, tunc necessarium est, uel erit remanere prohibens scilicet grauitatem, sic, quòd illud graue post quietē, non poßit inchoare suum motū, nisi per aliquod grauans grauitatem, & remanens prohibentem, & sic illa autoritas est uera.

Generatio substantialis nō habet ens in actu 1. de generatione.

Respondetur quòd uult nihil qđ phibet ultimā formam habere ens in actu sed primæ formæ repugnat.

Generans non facit formam siue substātiam. 7. metaphysicæ.

Intelligitur quòd non facit formam nec subiectum capiendo generare per se, scilicet pro illo quod solitarie generat, prout est de non esse ad esse productum.

Generatio est productio à non esse ad esse. 4. physicorum.

Intelligitur à non esse complete ad completum.

Generatio fit propter formam & nō propter materiam. 2. physicorum.

Et ratio est, quia forma est magis natura quàm materia, id est perfectior quàm materia.

Grammatica debet esse prior in acquisitione scientiarū, Isidorus in libro ethimologiarum.

Intelligitur de grammatica positiua, & talis non est scientia capiendo scientiam proprie, & non intelli

gitur de grammatica regulari, seu doctrinali, quia il lam pcedit logica, Petrus Hispanus in tractatu suo.

Grammaticæ fructuositas nullo modo est omittenda. quia per eam cuiſlibet ſcientię redditur commentabilis paſſio. Boetius in libro de diſciplina ſcolarium.

Gratioſi medici incipiunt conſiderationem ſuam ab his quæ demonſtrat naturalis. in lib. de ſenſu & ſenſato.

Gentes diuerſificãtur duplicibus modis. Vno modo naturaliter ſecundum uirtutes eorum, & etiam ſecundum eius propriam naturã ſuis regionibus, Secũdo ſecũdum leges ſuas, ſecundũ quas receperunt finem à natiuitate, ſcilicet de primo principio ab angelis, & reſurrectione. Commentator in libro de ſomno & uigilia.

Gallus uociferat poſt prælium & uictoriam. libro quarto de hiſtorijs animalium.

Gemelli inueniuntur in ouis, in quibus ſunt duo uitelli ſexto libro de hiſtorijs animalium.

Genitorem difficile eſt totius uniuerſi inueni re quam inuentum digno prophetari. Plato in timeo.

Gratiſſima ſunt beneficia, quæ ſunt parata faciliter occurrentia, in quibus nulla mora fuit, niſi in accipientis uerecundia. Seneca in libro de beneficijs.

Homo est maximus intellectus, nono ethicorum.

Intelligitur quòd intellectus est nobilior & principalior pars hominis. Vel dicitur, quòd ille homo magis proprie dicitur homo, qui uiuit secundum rationem & intellectum, quàm ille homo, qui uiuit, secundum sensum &c. quia dicit Commentator de uniuersali, contra illos, qui uiuunt secũdum sensum. Veh uobis, quae de numero bestiarum computati estis, diuinum & optimum ignorantes, quod in uobis est.

Homo est sua anima, Guillelmus parisiensis.

Intelligitur, quòd hõ denominatur ab ĩtellectu, siue ab anima, tanquã à parte nobiliori & principaliori.

Historiam de aïa ĩ primis ponimus. 1. de aïa.

Primo est ponenda inter scientias naturales, nõ autem inter scientias mathematicales. Et historia non capitur hic in autoritate cõmuniter pro traditione notatoria solum, sed capitur ꝓprie pro scientia uel pro traditione scientifica.

Hoĩes ut ĩn plurimũ attingũt ueritatẽ 1. rhet.

Verum est in factis particularibus, non autem uniuersalibus.

Hoc est ens in anima, ergo hoc est ens: consequentia non ualet. 1. elenchorum.

Intelligitur sic, si aliquid opinatur esse in anima, non sequitur ergo, quòd hoc sit ens extra animã, quia non sequitur in simili, hoc est homo secundum opinio

nem: ergo hoc est homo, consequentia non ualet ex eo, quòd esse hominem, secundum opinionem, est esse hominem, secundum quid.

Habitus est perfectior priuatione. 2. coeli.

Intelligitur cum reduplicatione ut sic, omnis habitus ut est perfectior priuatione.

Homo albus est ens per accidens. 5. metaphysicæ. Vbi uidetur, quòd illi termini non sunt ponibiles in prædicamentis, quod tamen falsum est, quia nullum ens per accidens est ponibile in prædicamento. 12. metaphysicæ.

Respondetur quod Philosophus. 5. metaphysi. uult quòd hæc sit per accidens uera, homo est albus, et non uult, quòd sit ibi per accidens.

Homo & unus hō couertuntur. 1 elencho.

Intelligitur sic: unus homo simpliciter & homo conuertuntur.

Hoc melius est, quod diuturnius manet, tertio topicorum.

Intelligitur de his, quæ sunt eiusdem speciei: & hoc perfectione actuali.

Hō solitarius aut deus est, aut bestia. 1. politi.

Intelligitur homo solitarius aut deifice, aut bestialiter uiuit, et hoc est uerum de quocunque homine in quocunque statu.

Homo bestialis centies millesies peior est bestia. 7. ethicorum.

Intelligitur quòd homo uiuens ut bestia secundum sensum, et non rationem, est centies millesies peior asino, uel aliquo alio animali irrationali.

Homo & asinus non possunt habere eandem diffinitionem. 2. priorum.

Respondetur, quòd Aristoteles uult ibi, quòd species disparate non possunt habere eandem diffinitionem propinquam, sed bene remotã, ut illam, substantia animata corporea & sensitiua.

Homo est quodammodo finis oium. 2. physi.

Respondetur quòd Philosophus uult, quòd homo est finis omnium siue animalium, quia omnia animalia sunt in morte præter homines. Aliter dicitur quòd Aristoteles, uult illam, omnis homo est finis, prout ly homo stat confuse tantum. Aliter dicitur quòd homo est finis omnium scilicet artiũ, quia omnes artes sunt inuente propter hominem.

Homo generat hominem & sol. 2. physicorũ.

Intelligitur ad hominis generationem concurrit uirtus solis, & uirtus hominis.

Homo est certissimum omnium animalium: in libro de respiratione.

Homo in cõparatione ad animalia alia habet paruum os in sua quantitate. secũdo libro de historijs animalium.

Homines ualde pingues raro generãt. in libro de generatione animalium.

Honor maior eſt in honorato quàm in honorante.1. ethicorum.

Homo ſemper indiget aliqua delectatiõe qua ſi quadã recreatione propter multos labores, qui ſibi occurrunt.7. ethico.

Homines unius gentis naturaliter ſunt magis amici, quàm alterius.8. ethicorum.

Homo ſapiens, ſiue felix indiget aliqualiter rebus exterioribus, quia natura non eſt ſufficiens per ſe ſpeculàri. Sed oportet, quòd habeat cor pus ſanum, cibum bonum, & reliquum famulatum, non tamẽ indiget multis rebus, quia nõ oportet felicem uel philoſophum eſſe dominũ terræ & maris.10. ethicorum.

Homo ſecundum intellectum operis, & habens curam, optime diſpoſitus eſt, & ideo amã tisſimus eſſe uidetur.10. ethicorum.

Homo ſapiens maxime eſt felix. Ibidem.

Homo naturaliter eſt animal politicum, primo politicorum.

Honeſtum & magnũ genus uindictę eſt ignoſcere. Seneca in lib. de forma uitæ.

Humiditas cibi ueniens ad cerebrum infrigidata facit hominibus reuma, in libro de ſenſu & ſenſato.

IMpoſsibile eſt cõtinuum eſſe compoſitum ex indiuiſibilibus, 6. phyſi. & 1. cœli.

Intelligitur impoßibile est continuum componi ex indiuisibilibus, tanquam ex partibus integralibus. modo quãuis est quoddam continuum compositum ex indiuisibilibus scilicet ex materia & forma. hoc est tamẽ ex partibus essentialibus, & nõ ĩtegralibus.

Infinitum secundum quod infinitũ est ignotum. 1. physico.

Intelligitur quòd si infinitum esset in magnitudine, uel multitudine, ipsum secundum quòd tale esset nobis ignotum.

Innata est nobis uia cognoscendi & procedendi a notioribus nobis ad notiora naturæ. 1. physicorum.

Intelligitur secũdum sanctum Thomam sic, quòd a natiuitate nobis inest una potentia cognoscitiua. in qua inchoamur ad hoc procedendum uidelicet a notioribus nobis ad notiora naturæ. Vel sic, quòd naturalis ordo dicendi est, quòd addiscamur minus nota pro notioribus.

Indiuidua sunt infinita. Porphirius.

Intelligitur secundum sanctum Thomam sic, quòd non simul & semel in actu secũdum continuam generationem & corruptionem sunt infinita.

Ignis per appositionem combustibilium crescit in infinitum. 2. de anima.

Ibi dicitur. quòd Aristoteles per ignem intelligit calorem naturalem, nisi intelligẽtiæ, primo impediant.

Alio modo dicitur, quòd uerum est, si infinita combũstibilia apponerentur, quæ non possunt apponi, Tertio intelligitur sic, quantum est de per se, & per appositionem combustibilium, nisi natura communis impediret, uel dicitur quòd augmẽtaretur ultra modũ.

In uno quoq; prædicamento sunt quædam generalissima & specialissima quædã. Porphi.

Intelligitur quòd in uno quoq; prædicamento sunt generalissima, non sic, quòd quodlibet prædicamentum haberet plura generalissima. Sed referendo singula singulis.

In parte enim animæ nõ est alteratio. 1 physi.

Intelligitur quòd in parte animæ non est alteratio corruptiua, licet ibi sit alteratio saluatiua, ut quãdo ipse intellectus alteratur de ignorantia in scientiam, de malo ad bonum.

Intellectus scit singula. 3. de anima.

Notandum, quòd intellectus scientiæ scit singula, dupliciter intelligitur. Vno modo realiter, & sic est falsa. Alio modò intelligitur receptiue, sic quòd potest recipere species omnium sensibilium, & sic intelligitur præsens autoritas. Nam sicut pupilla est quoddam omnium colorum receptiua, sic anima est species omnium intelligibiliũ, quia potest in se recipere species omnium intelligibilium.

Intellectus est fantasma 3. de anima.

Intelligitur secundum Egidium, quòd Aristoteles

est ibi locutus, secundum opinionem antiquorum, qui dixerunt quòd intellectus esset uirtus organica.

Intellectus ĩfinita ĩtelligibilia cognoſcit. Ibidẽ.

Respondetur, quòd intellectus in propositione uniuersali infinita intelligibilia cognoscit. Vel dicitur, quòd Aristoteles loquitur de cognitione cõfusa & generali, non aũtem de discreta & determinata.

Infinita relinquenda ſunt ab arte. Porphirius. Et etiam allegatur, ꝙ infinitorũ non eſt ſciẽtia.

Respondetur quòd uno modo intelligitur de infinitis secundum illam rationem, secundum quam, sunt infinita, & sic de eis non habetur scientia. Alio modo sic, infinitorum singularium non est scientia, neq; diffinitiua, neq; demonstratiua, quia termini singulares non sunt diffinibiles mansiue, siue definitione, quæ est stabilis mansiue, & hoc est uerum tanquam diffinibile propinquum.

Intelligere eſt pati 3. de anima.

Intelligitur de intellectione acquisita per fantasmata, nõ autem per nudam essentiam. Et illo modo deus intelligit, quia omnia intelligit p suã nudã essentiã.

Iuſticia per ſe eſt in genere, iuſtum autem per accidens. 4. topicorum.

Intelligitur quòd iusticia est per se in genere morali, iustum autem per accidens, & philosophus non loquitur de genere prædicamentali.

Iſta eſt propoſitio affirmatiua, ſortem contin

git non esse.2.Perihermeni.

Intelligitur sic quòd illa propositio habet affirmatiuam ueram, hoc est de modo, est tamen negatiua de dicto.

In omni consequentia bona & formali oppositum consequentis repugnat antecedenti est communis regula logicorum.

Intelligitur de opposito contradictorio, uel etiam aliquando de opposito contrario, non autẽ semper habet ueritatem de subcontrarijs. Vel dicitur quòd oppositum consequentis repugnat antecedenti quo ad stare simul in ueritate ut patet intuenti.

Idem non sequitur ad utrumlibet contradictoriorum.

Intelligitur quòd ad idem contingens non sequuntur duo contradictoria copulatiue ad inuicem.

In omni esse quod mouetur, necesse est imaginari materiam.12.metá.

Respondetur quòd materia capitur hic improprie pro subiecto motus, & non capitur pro altera parte totius compositi.

Impossibile est esse unum principium rei naturalis.1.physico.

Intelligitur exclusiue, sic quòd sit tantum unum principium, & non plura.

In perpetuis non est ponenda pluralitas indiuiduorum sub eadem specie.12.metaphysice.

Et sic sequeretur, q, tantum unus esset intellectus in omnibus indiuiduis speciei humanæ.

Respondetur, quòd intelligitur de perpetuis materialibus, cum hoc tamen stat, quòd plures sunt intellectus humani perpetui, quia in quolibet supposito est unus intellectus. Sed intellectus non est materialis, sic etiam materia prima est perpetua, ut patet primo physicorum. Et in quolibet supposito est alia, & alia materia prima secundum numerum, & non secundum speciem.

In perpetuis nõ differt esse a posse. 2. physico.

Ibi notandum quòd in perpetuis duplex est posse, unum intrinsecum, & illud respicit quiditatem & essentiam eternam, & tale non differt ab esse. Aliud est posse extrinsecum, et illud respicit operationes intrinsecas eterni, & tale differt ab esse essentiali & non accidentali, & sic quod est eternum potest esse.

In deo sunt omnia. 12. metaphysice.

Intelligitur causatiue, ordinatiue, & conseruatiue, non autem inhæsiue.

Indiuidua substãtiæ sunt species. 7. metaphy.

Intelligitur specificatiue, quia per terminos communes speciuocantur ut magister.

Idem accidens non est in diuersis subiectis. 4. metaphy. &. 1 physico.

Intelligitur uno modo sic quòd unum simplex accidens non est in diuersis subiectis quorum unum non

est pars alterius pro eadem parte & pro eodem tempore. Alio *modo sic unum & idem accidens non est in diuersis subiectis.* Sed *bene in diuersis subiectis essendi in qua scientia est in homine denominatiue in anima inhæsiue, in libro autem obiectiue.*

Intellectus est ens in pura potentia. 3. de aïa.

Sciendum *quòd intellectus capitur dupliciter.* Vno *modo secundum se, & absolute, & sic est ens in pura potentia, & habet se tanquam tabula rasa, in qua nihil est depictum.* Alio *modo consideratur, ut habet in se aliquas species, & sic potest esse in actu.*

Illud quod est nobis innatum, non potest tolli a nobis. 2. ethicorum.

Re*spondetur quòd philosophus intelligit sic, illud quod est nobis innatum positiue illud potest tolli.* Sed *bene, quod est nobis innatum priuatiue hoc difficulter potest a nobis tolli.*

Impossibile est unum subiectum habere plures formas. Autor in lib. de substantia orbis.

Intelligitur *de formis substãtialibus, & totalibus, & non de accidentalibus nec partialibus, uel tenendo illã opinionem, quã tenet sanctus* Thomas, *quòd plures formæ substantiales sunt in eodem composito, tunc intelligitur autoritas sic, quòd impossibile est in uno, et eodem cõposito esse plures formas non subordinatas.* Sed *non tenendo illam opinionem, tunc autoritas simpliciter est uera.*

Idem aptum est facere idē 2. de generatione.

Intelligitur quòd idem inquantum idem, & idem modo se habens respectu eiusdem materiæ eodem, modo dispositæ & mediante eodem subiecto aptum natum est facere idem.

In generatione substantiali nullum sensibile debet præexistere. 2. de generatione.

Intelligitur quòd non debet manere idem subiectū præexistens hoc aliqd ex actu formali et substātiali.

In neutro genere causarum processus est in infinitum. 2. meta.

Verum est in essentialiter subordinatis.

Intellectus nō potest simul & semel plura intelligere. 2. meta.

Verum est distincte & determinate, potest tamen intelligere modo confuso, ut patet in relatiuis, quia intellectus intelligendo patrem intelligit filium.

Idem non est in seipso. 2. physicorum.

Intelligitur inhæsiue uel interrogatiue. Sed idem bene est in seipso denominatiue, sicut risibile est in homine, quia denominat ipsum hominem ridentem, & sic est idem in seipso.

Imposſibile est multitudinem esse actu infinitam. 3. physicorum.

Intelligitur sic, quòd imposſibile est entium separatorum realiter ab inuicem esse multitudinem infinitam actualiter, sed non negatur, quòd de multitudi-

ne entium continuatorum ad inuicem, quia in continuo sunt infinitæ partes.

In dictis per accidens non est idem ipsum & esse ipsum. 7. meta.

Ibi dicitur quòd Aristoteles uult quòd in prædicationibus accidentalibus non est idem ipsum, id est significatum materiale, pro quo terminus supponit, & esse ipsum id est significatum formale, quod terminus connotat.

In somno perfecti animalis sensitiua potentia quiescit, & uegetatiua laborat. Ppilosophus in lib. de somno & uigilia.

Ibi dicitur quòd debet intelligi quòd anima sensitiua in somno perfecti animalis quiescit ab operationibus suis, quæ sibi deberent conuenire, inquantum est sensitiua. Sed non cessat ab his operationibus, quæ sibi debentur, ut uegetatiua.

In mobilibus uelocitas sequitur proportionē uirtutis mouenti. 6 physicorum.

Ibi dicitur quòd mouentia sunt duplicia, quædam sunt naturalia, & talia agunt secundum ultimum sui posse, & de illis intelligitur autoritas. Alia sunt mouentia uoluntaria, & de illis non est opus modo, primum mouens est mouens uoluntarium et liberum, & ergo non oportet, quòd mouet primum mobile infinita uelocitate.

In mathematicis nō ē bonū neq; finis. 3. met.

Intelligitur quòd mathematica non docet qualiter ſe debet habere homo moraliter neque finis, id eſt nõ demonſtratur ſimpliciter, neque per cauſam finalem. Sed ſolum per cauſam materialem. Vel dicitur, quòd mathematica non deſiderat ea, quæ ſunt ſub ratione boni, uel ſub ratione finis, ſed conſiderat ea ſub menſuræ ratione.

Intellectus nullius corporis eſt actus 3. de aĩa.

Ibi dicunt aliqui quòd intelligitur de intellectu diuino agente. Vel dicitur quod non eſt alicuius corporis actus tanquam ſui determinati organi. Tertio dicitur quòd intellectus nullius corporis eſt actus tanquam ſubiecti adequati & determinati: quia nõ determinatur certo obiecto partiali & adequato.

Intellectus eſt fantaſia uel nõ fantaſia, uel ſic intelligere eſt phantaſmata uel ſine phãtaſmate. 1. de anima.

Ibi Philoſophus loquitur notanter diſiunctiue ſic, fantaſia uel non fantaſia, & ſic ibi capitur cõmuniter pro organo, uel potentia, uel pro operatione fantaſticæ uirtutis. Et uerificatũr diſiũctiue pro prima parte, ſed pro ſecunda neceſſe eſt quemlibet intelligẽtem phantaſmata ſpeculari.

Intellectus eſt uerorũ. 3. de anima. Et ſic ſequeretur, quòd non poſſumus intelligere falſa.

Ibi dicitur quòd ibi Philoſophus capit, uerũ pro uero entis, & non uero propoſitionis.

Idem est scientia,& una scientia .1. elenchorũ, & 4.metaphysicæ.
Idem est locus unius totius terrę,& unius globi.4.physico.
Intelligitur de loco communi & proprio.
Intellectus humanus non est separatus à magnitudine.3 de anima.
Sciendum, intellectum habere magnitudinem dupliciter intelligitur. Vno modo secundum eius essentiam, sic quòd ipse intellectus essentialiter sit magnitudo, & sic est falsa. Alio modo intelligit inhæsiue et tunc intellectus habet magnitudinem tanquã subiectum inhæsionis cui inhæret.
Idem non mouetur diuersis motibus.4.phy.
Intelligitur de principalib⁹ motibus, licet bene uno modo principaliter, & alio modo instrumentaliter idẽ possit moueri diuersis motib⁹, ut patet in pedib⁹.
Idem est locus partis & totius.2.physico.
Intelligitur de loco cõmuni naturali, nõ aũt ꝓprio.
Impossibile est idẽ eẽ in diuersis locis.4.phy.
Intelligitur secundum se totum simul & semel, & secundum quamlibet partem sui in diuersis locis proprijs non communicantibus est impossibile.
Infinitum nõ potest pertransiri.6.physico.
Intelligitur de infinito in actu, non autem in potentia, quia aliquãdo potest pertransiri unum spatium, quod est continuum, & tunc pertransitur infinitum,

cum quodlibet continuum sit infinitum diuisibile.

In magnitudine finita non est potentia infinita. 4. physico.

Intelligitur quòd in magnitudine finita actiue, & inhæsiue nō est potentia infinita Dicitur actiue, quia in magnitudine finita bene est potentia paßiue infinita. Dicitur inhæsiue propter potentiam non inhæsiuam, quæ est deus gloriosus.

Infinita uni accidunt. 2. physicorum.

Hoc intelligitur scd̄m succeßionē, & non oīa simul.

Impoßibile est unum elementum esse. 2 cœli.

Intelligitur exclusiue sic, quòd impoßibile est tantum unum elementum esse, sic quòd etiam non essent plura elementa.

Illud, quod non determinat se ad unū oppositorum, non est in potentia ad reliquum, per unā maximā, illa maxima absolute nō est uera.

Et ratio quia nec in priuatiue oppositis, nec contrarie oppositis ualet, quia non sequitur Deus non determinat se ad sortem: ergo est in potentia ad nō sortem nam, Daus ad nihil est in potentia. Sed hoc bene sequitur illud quod non determinat se ad unum oppositorum, & est in potentia ad alterum eorū: ergo ipsa est in potentia ad reliquum, & sic autoritas est uera.

Idem non reducit seipsum de potentia ad actum. 4. metaphysicæ.

Intelligitur de potentia essendi uel generandi, sic,

quòd nihil reducit id est producit se, uel generat se, cum hoc sit impoßibile.

Idem est subiectum motus & termini motus. 3.physicorum.

Intelligitur sic, idem est subiectum motus & terminus motus in materia prima, & non intelligitur de termino propinquo subiecti motus.

Intellectus patitur ab intelligibili.3.de anima.

Intelligitur de intellectu creato, qui respicit species ab intelligibili, & de intelligibilibus per intellectionem superadditã, modo intellectus primi motoris nõ respicit species, ut intelligat determinatione superaddita. Ideo sua intellectio est sua essentia met.

Intellectus non est corpus, nec uirtus in corpore, Commentator.3.de anima.

Ibi expositores dicunt quòd Cõmentator non tenetur, quo ad illam partem. Aliter dicitur, quòd intellectus non est uirtus in corpore, id est, non uirtus adducta de potentia mere ad actum.

Intelligẽtia dei est appetitus dei.12.metaphy.

Intelligitur quòd in deo intelligentia dei est prior natura quam appetitus, id est ratio, secundum quam deus dicitur intellectus, dicitur prior quam ratio, secundum quam dicitur appetitus.

Impossibile est deum esse ternum & unũ. Cõmentato.12.metaphysicæ.

Ad illam autoritatem respondetur dupliciter. Uno

modo quòd Cōmentator ibi non tenetur, ex quo fuit paganus. Alio modo dicitur, quòd loquitur de ratione naturali, quod non est cognoscibile, nec prædicabile, quod aliquid sit ternum et unum. Sed diceres anima est terna & una, ergo deus est ternus & unus, cōsequentia tenet, quia necessarium sequitur ad quodlibet. Respondetur uerum est naturaliter, non autem formaliter uel uniuersaliter.

Iusticia est prçclarissima uirtutum. 5. ethico.

Intelligitur de iustitia perfecta, non autem imperfecta, quia iustitia perfecta includit in se oomnes uirtutes.

Illud quod alitur, non patitur à nutrimento, uel ab alimento sed econtra. 3. de anima.

Notandum quòd illa autoritas dupliciter intelligitur. Vno modo, quòd alimentum non patitur à nutrimento per se & primarie, cum hoc bene stat, quòd patitur secundarie & per accidens, quia omne agens in agendo repatitur, ut habetur primo de generatione. Alio modo respondetur, quòd alimentum non patitur ab alimento, secundum sui partem formalem, sed bene patitur inquātum est corpus physicum subiectum qualitatibus primis, et sic intendit Aristoteles.

In quolibet genere latent equiuocationes. 7. physicorum.

Dicitur quòd Aristoteles non uult, quòd genera essent equiuoca proprie, sed capit equiuocationem ual-

de cõmuniter, & intendit, quòd in quolibet genere sunt species, quæ habent inter se diuersas rõnes specificas, sed non in ordine ad genus. Vel dicatur, quòd *uult, quòd genera magis ample significant sua significata quàm species.*

In quibus cõtingit magis amicos participare, sunt magis eligibiliora, quàm in quibus non. 2. topi. & sic sequeretur, quòd ipsa amicorum essent magis eligibiliora, quàm pulli aliorum. Similiter sequeretur quòd artes mechanicæ amicorum essent eligibiliores q̃ scientiæ liberales aliorum.

Intelligitur ergo primo de bonis per se, & honestis propter primam instantiam, & hoc intelligitur dũmodo alijs bonis non conueniat præeminentia bonitatis propter secundam instantiam. Sed *secundum alios intelligitur cum restrictione siue cum reduplicatione, ut omnia bona, in quibus participant, amici, ut sic, sunt eligibiliora, & sic quamuis artes liberales absolute non sunt eligibiliores, tamen inquantum eis participant amici sunt eligibiliores, sic etiam dicitur de alia instantia.*

Illud quod per se est eligendum, est magis eligendum eligendo per accidens. 5. topico.

Intelligitur reduplicatiue sic, illud quod per se est eligendum, est magis eligendum inquantum tale.

Idiotæ utuntur sophistria. 1. elenchorum.

Respondetur quòd Philosophus capit sophistriam.

pro logica naturali, prout eſt habitus, cum quo quis promptificatur ad diſcurrendum phyſicæ. Et talis nõ eſt ſcientia Ariſtotelis, uel doctrinalis. Sed eſt ſcientia naturalis, ſeu quædam inclinatio naturæ.

Illud, quod malum eſt, additum alteri facit ipſum peius. 3. rheto.

Ibi dicitur, quòd ſi illud malũ de per ſe facit ipſum peius, cui additur, tunc ipſum etiam eſt malum Et ſic ſcientia non facit hominem peiorem, licet homo quandoque efficiatur peior propter ſcientiam.

Intellectus eſt lumen quod à Deo infunditur. Ibidem.

Ibi dicitur quòd intellectus capitur improprie pro actu cognoſcitiuo.

Illud eſt melius cuius priuatio eſt peior. 3. topico. illa autoritas non eſt ſimpliciter uera. Nã datur inſtantia de ſentire & intelligere. Nam priuatio huius, quòd eſt ſentire, eſt peior quàm priuatio huius, quod eſt intelligere. Et tamen in ueritate habitus huius quod eſt ſentire, eſt melior, quàm habitus huius, quod eſt intelligere patet: quia ad priuationem ſenſus ſequitur priuatio intellectus, eo quòd nihil intelligitur, niſi quod prius fuit in ſenſu: & etiam priuatio materiæ primæ eſt peior, quàm ipſius compoſiti: tamen ipſius non eſt melior habitus.

Reſpondetur quòd intelligitur ubi unum non in-

eludit aliud.

Idem non opponitur pluribus.1.periherme.

Verũ est de eadẽ specie oppositionis uel eodẽ genere.

Illud quod ostensiue concluditur per impossibile syllogizatur.2.priorum.

Respondetur quòd hoc est uerum, sed non oportet quòd fiat in eadem figura, & sic potest dici, quòd propositio uniuersalis potest syllogizari ostensiue, & per impossibile, sed non in eadem figura, quia in prima figura bene ostensiue syllogizatur non autem per impossibile.

Ignis non est uisibilis. Autor sphæræ.

Intelligitur secundum Marsilium sic, ignis in prima sphæra non est uisibilis, quia ut sic est, maxime perspicuitatis & subtilitatis ut patet, quia astra cœli per ipsum uidentur, sed ignis est uisibilis solum prout est permixtus materia aerea, sicut est ignis circa nos.

Intellectus passibilis nõ est impotentia passiua.2.de anima.

Intelligitur respectu suarum specierum, cum hoc tamen stat, quòd secundum se & absolute consideratus est actus materiæ.

Idem nõ est scitum & opinatum.2.posterio.

Hoc est uerum eodem modo, cum hoc tamen stat, quòd aliquid sit uno modo scitũ. Alio modo opinatũ.

Iustitia est habitus mediante quo uolumus, & operamur iusta.4.ethico.

Intelligitur de iusticia perfecta, & ponitur solum in uoluntate, cum hoc tum stat, quòd iusticia imperfecta sit in sensitiuo. Aliter potest intelligi, quòd iusticia principaliter ponitur in uoluntate, sed secundarie in appetitu, & non oportet, quòd sensitiuus appetitus uelit secundum istam iusticiam.

Idem non agit in corruptionem sui ipsius. 2. physi. in oppositum uidetur esse semen, quia forma seminis facit esse corporis animatum, & q̄ cito est corpus animatum, tam cito desinit esse forma seminis, ergo semen agit ad sui ipsius corruptionem.

Respondetur quòd autoritas intelligitur in sui primaria actione & per se, cum hoc nihil prohibet quòd idem per accidens agere potest in sui corruptionem patet quia organisatio corporis illa fit a forma seminis una cū influentia corporis cœlestis, & tamen quādo illa fit tunc desinit esse forma seminis, & sic semē agit per accidens ad sui corruptionem.

In nobis non est odoratus, Commentator. 2. de anima. Et uidetur quòd nos deficimus in uno sensu.

Respondetur quòd uult, odoratus, non est ita certus in nobis, secundum iudicium iudicandi, sicut est in aliis animalibus.

Illud, quòd est difficilis cognitionis spectat ad metaphysicam. 1. metaphysi uidetur, quòd

considerare de ipsa anima, pertineat ad ipsam metaphysicam.

Respondetur quòd scientiam de anima esse difficilem intelligitur dupliciter. Vno modo, quo ad quiditatem animæ, & talis scientia est difficilis. Secundo in ordine ad suas operationes, & sic scientia de anima est de numero facillimorum Et primo modo spectat ad metaphysicum, & physicum.

Intellectus recipit indifferēter omnes formas substantiales. Cōmentator. 3. de anima.

Intelligitur dupliciter. Vno modo sic, quòd intellectus recipit formaliter omnes formas materiales, & sic est falsa. Alio modo intelligitur secūdum speciem, & tunc sensus eius est, quòd intellectus recipit indifferenter species omnium rerum formarū materialiū.

In perpetuis non est potentia. 9. metaphysicę. Et uidetur non in pura potentia, & sic non est contra philosophum. 3 de anima.

Respondetur quòd intelligit dictum suum de potētia contradictionis, sic quòd in æternis siue in perpetuis non est potentia contradictionis.

Intelligere nō est motus, scd̄m scūs Thomas.

Intelligitur sic, intelligere nō est motus, id est actus imperfectus inquantum est actus entis existentis in actu formali.

Indiuisibile non potest esse æquale. 1. physicorum. Et uidetur ꝙ intellectus non potest esse

formatus ſcientijs & uirtutibus.

Reſpondetur, quòd uerũ eſt quòd indiuiſibile non pōt eſſe æquale qualitate corporali, ſicut eſt caliditas & frigiditas. Sed poteſt eſſe æquale qualitate ſpirituali, & hoc non eſt inconueniens.

Indiuiſibile ad quodcunq; ſe diuertit, totaliter ſe diuertit. 3. de anima.

Illa autoritas dupliciter intelligitur. Vno modo ſic. indiuiſibile ad quodcunque ſe diuertit. i. quòd indiuiſibile non eſt ſecundum unam partem in uno, & ſecundum aliam in alio, et ſic ſimpliciter eſt uera, quia indiuiſibile non habet partes. Alio modo ſic indiuiſibile quocunque ſe diuertit, id eſt ſecundum quamlibet partem ſe diuertit, & ſic tunc autoritas eſt falſa, eo quòd præſupponit indiuiſibile habere partes, quod non eſt uerum.

Idem corruptum in numero non reuerti poteſt. 2. de generatione. & . 2. de anima. Vbi dicit animalia mortua, ſurgere non eſt poſsbile.

Intelligitur ſic, quando eſt facta ſeparatio formæ ſubſtantialis a corpore, tunc dicitur idem corruptum non poteſt reuerti in numero ſub eadem materia in numero, & hoc ſtando uia numerali, tamen ad eſſe ſui bene poteſt.

Illa quæ differunt numero & ſpecie, non ſunt unum. 2 de anima.

Intelligitur ſic, unum non eſt reliquum, & ſic eſt

ſimpliciter uera. Alio modo intelligitur, quòd non ſunt unum, id eſt non ſunt unum tertium, & ſic eſt falſa, quia materia & forma differunt ſpecie & numero, & tamen ſunt unum tertium. ſ. compoſitum.

Intelligentiæ non ſciuntur, niſi per motum.

Ibi dicitur quòd proprie loquendo intelligentiæ nõ ſciuntur per motum, ſed capiendo ſcire generaliter, tunc bene ſciuntur per motum.

Intellectus diuinus ſpeculatur omnia. Boetius de conſolatione. Et per conſequens uidetur, ꝙ intellectus diuinus ſpeculetur fantaſmata, conſequens eſt falſum, & contra philoſophum. 12. metaphyſicæ. Vbi dicit. Intellectus diuinus, eſt pure actiuus.

Illa autoritas intelligitur dupliciter. Vno modo obiectiue. Alio modo inſtrumentaliter. Reſpondetur ergo quòd intellectus diuinus intelligit fantaſmata obiectiue, & nõ inſtrumẽtaliter, et hoc uult Boetius.

Inter accidentia non eſt ordo. 4 metaphiyſi. Et ſi ſic, ſequeretur, quòd metaphyſica non eſſet prior alijs ſcientijs, eo quod anima eſt accidens, cuius oppoſitũ patet in prohemio meta.

Pro quo notandum, quòd aliqui dicunt inquãtum ſunt in ſubiecto, tunc non eſt ordo inter accidentia. Sed loquendo de accidentibus inquantum in ſubiecto ſunt, tunc inter ea eſt ordo, eo quòd tunc unum dependet ab alio.

lud,quod prædicatur de pluribus in quid &
olus,difficulter eſt abſoluere,quin ſit genus.
netaphy.&.3.topicò.

itelligitur illud quod prædicatur de pluribus uni
e,ſecūdū unū nomen & eandem rationem diffi-
ter eſt abſoluere quin ſit genus.

oter uiſibile debet cadere diaphanum.1.de
ma.

itelligitur ſecundum Egidium de uiſu exteriori,
autem de interiori,ſicut eſt ſenſus cōmunis.

nis eſt principium augmentationis. ibidē.

telligitur ſic.Ignis ideſt calor naturalis eſt prin-
um ſcilicet inſtrumentale augmentationis.

a eſt prædicatio immediata, in qua termi-
unius prædicamenti prędicatur de termi-
alterius prædicamenti.1.poſterio.

telligitur quòd talis prædicatio non eſt eſſentia-
ed accidentalis uel diſperata.

em non reducit ſe de potentia ad actum.9.
ta.&.2.de anima.

telligitur quòd idem nō poteſt eſſe totale agens,
otale patiens, uel ſic, nullum idem reducit ſe de
ntia eſſentiali ad actum eſſentialem,quia hoc eſt
oßibile, quando aliquid non eſſet, & faceret ſe
m,et intelligitur de uirtute propria,quia de uir-
aliena idem reducit ſe de potentia ad actum, ut
t de intellectu.

Idem non est agens & patiens.9.metaphysi.

Intelligitur respectu eiusdem.

Intellectus est potentia libera.3.de anima.

Intelligitur quo ad secundam & tertiam operationes, quæ sunt diuidere, uel componere, sed quo ad primam operationem, scilicet quo ad simplicium apprehensionem, tunc non est poßibile.

Intellectus est denudatus ab omni eo, ꝙ intelligit.3.de anima. Et sic uidetur, ꝙ non potest intelligere seipsum.

Respondetur, quòd intelligitur dummodo intelligit directe per species proprias & distinctas, & nondum intelligit per species reflexas reflexe, & alienas & illo modo intelligit seipsum.

Intellectus & intelligibile debent esse proportionata. ibidem.

Verum est secundum quandam aßimilationem, uel secundum rationem intelligibilis, non autem secundum rationem quantitatis.

Intellectus humanus hēt materiā.12.meta.

Intelligitur secūdum Thomam & Buridanum sic, idest habet in se quandam uirtutem receptiuam specierum materialium Vel sic, dicitur, quod per materiam intelligit aliquam operationem, per quam intellectus humanus differt ab intellectu diuino, & sic dicit Albertus, quòd omnes res, ultra deum, habent materiam uel aliquid proportionabile materiæ.

ntellectus est separatus a corpore. 3 de aĩa.

ntelligitur id est, non est alligatus aliquo orga- corporeo.

Infinito nihil est magis. 3. physicorum.

Intelligitur de infinito quo ad extensionem, quia il modo nihil potest esse magis quo ad quantitatem.

Idem non est causa oppositorum. 2. physico.

Intelligitur idem agens particulare non est æque primo causa oppositorum specifice distinctorum. Dicitur particulare propter agens uniuersale, ut est deus, uel sol. Dicitur æque primo, quia idē bene potest esse causa unius per prius, & alterius per posterius &c. Dicitur specifice distinctarum, quia pater habens filium est causa oppositorum, quia patris & filij, quia quicquid est causa causæ, etiam est causa causati ut patet. 2 physicorum. Sed loquendo de oppositis priuatiue uel contradictorie, tunc non est necesse, ut addatur specifice distinctarum.

In multiplicibus uel æquiuocis diuisio debet præcedere diffinitionem. Boetius in libro diuisionum.

Intelligitur quando tale æquiuocum diuiditur in sua æquiuocata, sed quando non, tunc nō est necesse.

Idē nō mouetur sursum & deorsum. 6 topi.

Intelligitur non per se, sed bene per accidens, quia idem bene potest moueri sursum & deorsum, ut patet de anima in manu & pede existente.

Ignis aqua, terra, aer sunt ex se idem. 1. meteo.
Intelligitur secundum suas partes & non secundum suum totum.

Intellectus est potentia irrationalis, uoluntas uero rationalis. 9. metaphy.

Intelligitur sic, quòd intellectus non est potentia libera, quia non potest intelligere uniuersa, uoluntas est potentia libera, quia potest non uera assentire.

In mathematica non est finis. 4. metaphysi.

Intelligitur quòd demonstratio mathematicalis nõ habet causam finalem, licet habet causam materialẽ.

Ignis in sua sphera corrumpitur. Egidius.

Et licet sibi non potest implicare contrarium formaliter, eo quòd aliqua non ascendit, sed tamen potest sibi applicare uirtualiter, quia ignis potest considerari aliquo modo per constellationem frigidam, & si sic, tunc descendit, quia graue mouetur deorsum, & sic per talem modũ corrumpitur ignis. Vnde ignis non est corruptibilis naturaliter loquendo secundum se totum, sed solum secundum partes, tamen per potentiam diuinam potest corrumpi.

Intellectus sequitur rem intelligẽdo. 3. de aïa.

Intelligitur de intelligendo aliquo simplici conceptu & non discursiuo.

Impossibile est indigentem bona operari. 1. ethicorum.

In infortunijs uirtus relucet. Ibidem.

o obſcuris oportet uti apertis teſtimonijs.
ethicorum.
n re frequenti cognoſcitur habitus.3. ethico.
iactator maxime eſt uituperandus.3.ethico.
Iuuenis non poteſt eſſe ſapiens, quia pruden-
a requirit experientiã, quæ indiget tpe.6.ethi.
Impoſsibile eſt prudentẽ nõ eſſe bonũ.Ibidẽ.
In infortunijs refugiẽdũ eſt ad amicos.8.ethi.
In actibus humanis minus creditur ſermoni
bus, quàm operibus.10.ethi.
Impoſsibile eſt indigentem bene principari,
& ſtudio uacare.2 politico.
In ciuitate sũt tres ſpecies, ſcilicet diuites, pau
peres, mediocres, iter quos optimi ſunt medio-
cres, quia ſemper medium eſt optimũ. 2.politi.
In magnis negotijs oportet unũ ordinari ad
unum opus, quia melior eſt cura, quæ intenſa
eſt circa unum, quàm circa plus.4.politi.
Iuuenes cuſtodiẽdi ſunt, ut non dicãt, aut au-
diant aliquod turpe, quia ex dicere, aut audire
aliquid turpe, ſæpe facere contingit idẽ. ibidẽ.
Iuſtum eſt auxiliare pauperi.1.rhetori.
Ira eſt appetitus cum triſtitia propter apparẽ
tiam ſui ipſius uel ſuorum.2.rheto.
Ira eſt factiua inimicitiæ & odij.Ibidem.
Infirmi coeuntes bellantes & amantes ſitien-
tes & uniuerſaliter aliquid deſiderantes, & non

aſſequentes de facili iraſcuntur. 2. rheto.
In quolibet genere, id eſt in qualibet cógregatione, eſt dare aliquid bonū. Et licet in ea inueniuntur aliqua mala, in 2. lib. poeticæ Ariſto.
Inferiora à ſuperioribus reguntur, in libro de regimine principum.
Initium ſalutis eſt notitia prima. Ibidem.
Ille eſt beatiſſimus, & ſcurus poſſeſſor, ſui qui ſine ſolicitudine expectat. Ibidem.
Ille non tollit minus gratia, qui cum rogaſſet accipit, qui optimum eſt pręuenire deſiderium rogantis. Seneca, lib. de beneficijs.
Ingratus eſt ille, qui ſe beneficiū accepiſſe negat, quod accepit, ibidem.
In dando beneficia eligendus eſt uir ſimplex, & integer, memor, & gratus alicui abſtinens, id eſt nō auarus, ut Seneca de maxime beniuolis.
In omni tractatu fieri decet, ut inter initia cōſideretur, q̄d ſit de quo agitur. Plato in timeo.
Illud quod eſt ſimplex ſecundū ſe, immobile, à nullo pōt moueri, in lib. de moribus aīalium.
In oſſibus leonum & porcorum modica, uel nulla eſt medulla, in 2. lib. de hyſtorijs aīaliū.
Inter animalia longisſimæ uitæ eſt homo, & elephas, in lib. de longitudine & breuitate uitę.
In bonis exterioribus non eſt felicitas, quia ipſe felix nullo bono exteriori indiget. 7. politi

ter omnia animalia solus homo habet ra-
nem. 7. politico.
ntellectus nihil aliud est quàm humanũ cor
s diuini spiritus pars immensa. 7. politi.
n minimis rebus diuinum auxiliũ debet im-
orari, inuocandus enim est pater omnium re-
m, quo prætermisso nullum rite fundatur
xordium. 3. de consolatione.
In plantis est una anima in actu, plures uero
n potentia, & ideo pars earum abscisæ uiuũt.
. de anima.

Lumen non est corpus. 2. de anima.

Intelligitur lumen non est corpus consubstantia le, sed bene est corpus quantificatum concretiue. Vel lumen non est corpus resolutum à corpore lucido. Vel sic lumen non est corpus extensum, seu extensiue, siue extensione propria.

Lumen non est reflexio corporum, sed corporis: ibidem.

Verum est, non est lumen reflexio corpor., resolutor. athomaliũ ab alio corpore, sicut dixit empedocles.

Locus á coniugatis, non ualet nisi in terminis quantificatiuis, per regulam topicalem, quia non sequitur, actio est passio, ergo agẽs est patiens, sed bene sequitur, albedo est color, ergo album est coloratum.

Logica est scientia speculatiua. Commenta-

tor quarto metaphysicæ.

Intelligitur sic, quòd logica utens est habitus, quo utimur in scientijs speculatiuis, puta in scientia metaphysicali.

Locus cõmunis est, qui continet omnia quarto physicorum.

Intelligitur qui continet omnia alia à se, propter cœlum, quod continet omnia, non tamen seipsum.

Locus non est in loco. Ibidem.

Id est, non est de ratione loci, quòd sit in locato per se, sed bene per accidens.

Locus est æqualis locato. Ibidem.

Verum est de loco ꝓprio, non autem de loco cõmuni.

Loco termini descripti licet quandoq; uti descriptione. 7. physico. & 7. metaphy.

Intelligitur, quòd loco descriptionis quidditatiue licet uti termino diffinitiuo.

Littera, & sillaba carent sensu. Priscianus.

Intelligitur carent sensu. i. significatione ultimata, nõ tamẽ sic, quòd nõ eẽnt sensu exteriori ꝑceptibiles.

Lapides sunt maxime fortunati, ex quibus fiunt altaria. 3. physi.

Intelligitur similitudinariè & metaphoricæ, quia sicut homines promoti ad dignitates & honores, dicuntur fortunati, sic etiam lapides, quando ornantur pannis preciosis, & alijs ornamentis dicuntur fortunati, & hoc impropriè.

Laus est sermo elucidans necessarium uirtu-
im.1.rheto.
Litera, est simplicissimum eorum, de quibus
t sermo, in libro.2. poeticæ Aristotelis.
Logica est scientia ueri, falsiq; indagatrix. Boe
us in lib. de disciplina scolarium.
Locus medius est locus pricipantis, in lib. de
iuentute & senectute.
Luna est iferior planeta, sine luna mercurius,
ine mercurio uenus, sine uenere sol, sine sole
nars, sine marte iupiter, sine ioue saturnus, si-
e saturno omnia alia orbis stellarum, in lib.
le proprietatibus elementorum.
Linguam habet animal, ut communicet ali-
quid alteri.3. de animalibus.
Laus, & gratiarum actio debentur danti, &
non accipienti.4. ethico.
Lex prohibet se ipsum interficere.5. ethico.
MAteria non est ens.1. physico.
Intelligitur sic, materia prima non est ens in
actu formali substantiali, cum hoc tamen stat bene,
q sit ens deriuatũ quo ad esse, sic est in rerũ natura.
Motus, et tempus sunt infinita.6. topic.
Intelligitur sic, quòd capiendo ly infinitum sinca-
teg. sic, quód ly motus & tempus stant confuse tan-
tum. Alio modo conceditur secundum successionem et
potentiam, sic quód motus secundum successionem,

est infinitus.

Motis nobis mouentur omnia, quæ in nobis sunt. 6. physico. & 1. topico.

Intelligitur per se uel per accidẽs inhæsiue, uel permanẽter. Dicitur per se propter animam. Dicitur inhæsiue propter deum. Dicitur permanenter, propter motum, qui mouetur secundum successionem.

Materia nec est quid, nec quale, nec quãtum, septimo metaphysi.

Intelligitur materia prima secundũ se nec est quid, id est hoc aliquid, quia hoc aliquid est substantia per se existens: nec est quale, id est secundum suam essentiam, non est qualis secundum aliquam qualitatem per se & proprie, nec est quantum, id est non est quãta quantitate continua.

Materia prima est medium inter esse & non esse. 1. physico. sed hoc uidetur falsum, quia si sic, sequeretur, quòd inter duo contradictoria, esset dare medium.

Respondetur, quòd sic intelligitur, quòd materia prima est medium inter esse simpliciter, & inter non esse in actu formali substantiali, modo, esse simpliciter, & non esse in actu formali substantiali, nõ sunt contradictoria, & per consequens, instantia non habet locum.

Materia prima generatur per accidens, Commentator 1. physicorum.

Intelligitur per accidens, id est secundum quid.

Materia prima in rei ueritate generatur, pri-
mo physicorum.

*Respondetur, quòd uerum est subiectiue, sic, quòd
incipit esse subiectum formæ, non autem genera-
tur terminatiue.*

Mensura & mensuratum debent esse omoge-
nia. 12. metaphysicæ.

*Intelligitur de illis, quæ mensurantur de se inuicē,
secundum certam proportionem, & non de illis, quæ
mensurantur de se inuicem secundum diffinitionem
in partes æquales.*

Malum entis destruit seipsum, & uidetur uel-
le, quòd malitia nominaliter sit aliquid, quod
est tamen contra philosophum. 2. de anima.

*Illa dupliciter intelligitur. Vno modo conditionali-
ter, ut sic, si malum entis esset, tunc destrueret seip-
sum, id est malum entis significat destructionem sui
ipsius. Alio modo sic intelligitur, malū entis destruit
seipsum, quia ad malū sequitur destructio sui ipsius
entis, & sic tunc idem destruit seipsum, & hoc est ue
rum per accidens, non autem per se.*

Melius est pauperem ditari, quàm philosopha
ri. 4 topicorum.

*Intelligitur dupliciter. Vno modo indigentia quo
ad corpus, non autem quo ad animum melius est phi-
losophari. Alio modo sic intelligitur, melius est paupe*

rem ditari quàm philosophari, id est intellectũ ignatum ditari sibi per alios primo & in principio, quàm philosophari, id est studere philosophiam, quia philosophia non potest haberi sine artibus, & principaliter sine logica, quia illa est uia, & semita dirigẽs ad omnes scientias.

Materia prima primo recipit formam uniuersalem, deinde minus uniuersalem, Commentator. 12. metaphysicæ.

Respondetur, quòd sic intelligitur, quòd materia prima primo recipit formas uniuersales, id est dispositiones accidẽtales pro forma introducenda, & postea minus uniuersalem, id est formam mixti & cõpositi.

Mouens debet esse simul cum motu. 7. physi.

Verum est de mouente naturali propinquo & immediato, hoc debet esse simul tempore cũ motu, quia nunquam mouens est simul cum motu secundum locum, quia si sic, tunc sequeretur, quòd duo corpora essent simul in eodem loco, quod est impoßibile.

Materia remanet in re facta priuatio uero non. 1. physicorum.

Intelligitur quòd materia remanet in re facta sub illa materia. Sed priuatio forma adueniente, non manet sub illa ratione uel denominatione. Et est sciendum, quòd illa est falsa: materia est priuatio formæ, quia negatio inclusa in illo termino priuatio præcedit ly formæ, & sic distribuit eum. Et sic tunc sen-

s est materia cuiuslibet formæ est priuatio, modo la est falsa, & ergo omnes tales propositiones sunt egandæ, materia caret forma, materia priuatur orma. Sed illæ sunt concedendæ, materia forma aret, & materia forma priuatur, sic, quòd ly forma stat determinatæ.

Motus in quantitate dicitur augumentatio uel diminutio. 5. physico.

Intelligitur quòd motus est ad quantitatẽ propriæ, quia necesse est uariare responsiones terminorum de prædicamento quantitatis propter ipsum motum.

Materia prima nunquam est sine morpheis passionibus.

Intelligi. q̄ materia prima nũq̃ est sine formis sub stantialibus, siue accidẽtalibus, ut patet. 2. de anima.

Materia prima non est. 1. physicorum.

Intelligitur, materia prima nõ est in actu formali, qa materia prima nõ ẽ forma. cũ hoc tamẽ stat, quòd materia prima sit in actu potẽtiæ, uel essentiæ.

Magis & minus non diuersificant speciem per unam maximam 2.

Intelligitur de specie essentiali sic, quòd magis & minus non diuersificant speciem essentialem, sed bene accidentalem.

Medium componitur ex extremis. 5. physico.

Intelligitur de compositione similitudinaria, id est quòd medium in aliquo gerit similitudinem unius

extremi, & in alio alterius extremi.

Minimo nō poteſt dare minus.1. phyſicorū.

Intelligitur in ſenſu compoſito, ut ſic, non minimo poſſibile eſt dare minus.

Materia prima non eſt in potentia ad formā. Commen. & Philoſophus.5.metaphyſicę.

Intelligitur de potentia actiua & inſtrumentali, & non de potentia principali.

Magnitudo & multitudo nō ſunt accidentia quantitatis.5.metaphy.

Intelligitur capiendo ea reſpectiue, tunc non ſunt ſpecies quantitatis. Sed capiendo ea abſolute, tunc ſunt ſpecies quantitatis.

Mūdus eſt æternus.6.phyſico.&.12.metaphy.

Intelligitur non abſolute, quia ſi ſic, tunc eſſet contra fidem. Sed uult Ariſtoteles, quòd rationibus naturalibus non poteſt aliter oſtendi, niſi quòd mundus ſit æternus.

Minus bonum cōiunctum alteri facit ipſum magis bonum 1.ethico.& ſic ſequeretur, ꝙ corpus animatum eſſet nobilius ipſa anima.

Intelligitur, dummodo unum bonum non includit aliud propter deum qui eſt infinitus.

Manifeſtum eſt, ꝙ deus nō habet genus, nec qualitatem, nec quantitatem. Auicen. Et uult, ꝙ ille terminus, deus, non eſt ſubſtantia, nec terminus ſubſtantialis.

Vnde nota, substantia capitur dupliciter. Vno mo-
o, ut non dicitur a substando, & illo modo, deus nõ
abet genus, & hoc intendit Aristoteles. Alio modo
bstantia dicitur a per se stare, uel a per se stando,
r illo modo, habet deus genus, etiam ly deus est ter-
inus substantialis in prædicamento substantiæ po-
bilis, ut idem Auicenna dicit. 9. metaphysicæ, quòd
eus non sit contentus sub genere, nec sub diffinitio
e, nec sub demonstratione substantiæ, sed est expers
ualitatis, & quantitatis, & quiditatis, uel est ali-
uid sibi simile, nec secum conueniendum. Et dicit
eatus Augustinus, quòd deus non est substantia, ut
icit Boetius, quòd relictis extremis incidit in me-
ium, id est in substantias compositas. Etiam Alber-
us magnus dicit. Deus non est in genere substantiæ,
isi supra genus. Et Themistius dicit, termini signi-
icantes substantias siue essentias simplices non sunt
genere prædicamentali. Pro illis autoritatibus est
iendum, quòd ly substantia, potest esse imposita ad
gnificandum dupliciter. Vno modo, ut solum signifi
at essentiam quæ esset subiecta accidentibus. Et sic
licitur a substãdo, & si ly substantia illo modo esset
nposita, & caperetur pro generalissimo substantiæ,
ũc staret autoritas in ueritate. Alio modo potest esse
nposita, non solum ut significat rem subsistẽtem ac-
identibus, sed indifferenter quamlibet rem per se
xistentem, non curando, an illa res accidentium sit

subiectum, aut non, & si ly substantia esset illo modo imposita ad significandum, & esset genus in prædicamento substantiæ tunc autoritas non haberet ueritatem, Et respõdetur quo ad omnes autoritates sub distinctione, quia si ly substantia capitur primo modo, tunc procedũt autoritates, & hoc idẽ intendunt. Si autem secundo modo, tunc non sunt contra illos tenentes, quòd deus sit terminus prædicamentalis.

Materia prima appetit formam, sicut fœmina uirum, turpe bonum. 1. physico.

Intelligitur de appetitu materiali, & nõ animali. Vel sic materia prima appetit formã .i. perfici a forma.

Motus est tempus. 4 physicorum.

Respondetur quòd philosophus uult, quod illa non est prædicatio essentialis, sed accidentalis, ut etiam, hic homo est risibilis.

Materia prima nullius est actiuitatis. 1. physi.

Intelligitur assertiue, & per se, cum hoc tamen bene stat, quòd sit alicuius actiuitatis coactiue, quia materia prima non agit ꝑ se, sed bene cõiuncta formis.

Materia prima est sine formis. 1. de gñatione.

Intelligitur quantum est de per se, tunc est sine formis, id est nullam certam formam determinat cũ hoc tamen stat, quòd habeat formam in potentia.

Materia non est in potentia ad formam generandam. 1 physico.

Intell. de potẽtia instrumentali, nõ aũt principali.

ateria manente una, potentiæ eius fiunt
ltæ Commen.ibidem.

telligitur secundum Marsilium sic, quòd de ma-a prædicantur uere plura prædicata potentiona-Vel dicatur quòd loquitur de potentia instrumẽ-,eo quòd sunt multæ dispositiones accidẽtales abi ntes, & disponentes ipsam materiam ad for-n recipiendam.

letaphysicus & dialecticus considerant cir-unum subiectum real. & sic uidetur, quòd jica sit scientia realis.

espondetur, quòd per dialecticam non intelligit icam docentem, sed utentem, quæ uersatur circa nem scientiam, eo quòd logica utens de per se, non et aliquas conclusiones.

ledium promouet ipsum motum.3.cœli in positum est philosophus. 4. physicorum. i dicit, ꝙ medium est resistentia succesiua, per consequens, est impedimentũ motus.

espondetur quòd autoritas.3. cœli intelligitur, icet quando medium est subtile, & sic per accidẽs mouet motum scilicet ratione ueritatis & utili-is. Sed de per se medium semper resistit motui, eo òd in esse appetit esse indiuisum.

lensura debet esse quid minimum. 12.meta.

espondetur, quòd intelligitur quo ad sufficien-m notificationis, id est quòd non debet deficere ad

minus in notificatione mensurati.

Motus circularis cœli est primus motuum. 8 physicorum.

Intelligitur, est primus motuum s. diuturnior motuum. Vel sic, est primus motuū. i. perfectior motuū.

Metaphysica est de omnibus entibus mundi 1. physicorum.

Intelligitur quo ad quiditatem eorum, ex quo metaphysica res considerat sub ratione quiditatis.

Metaphysica est scientia nobilissima & difficillima 1. metaphy.

Intelligitur non exclusiue sic, quòd solius metaphysici sit considerare difficillima, sed etiam alterius artificis. Sed uult, quòd principaliter solius metaphysici sit considerare difficillima.

Melius est hr̄e aiām habentē sciētiam q̄ habitum corporis. Seneca ad Alexandrum.

Melius est mori, quàm facere contra bonum uirtutis. 3 ethicorum.

Medicinæ fiunt per contraria. 2. ethicorum.

Malum est facere facile bonum autem difficile. Ibidem.

Medium in omnibus rebus est laudabile. 2. ethicorum.

Minus malum est eligibilius magis malo. 5. ethicorum.

Maximū bonorū exteriorū est honor. 4. ethi.

aior amicitia exiſtens bonum utile, maxi-
uidetur fieri in ſenibus, quia tales non cu-
t delectabile tantum utile.6.ethicorum.
atres plus amant filios,q̃ patres, quia certio
ſunt de eis, & plures labores habent circa
.6.ethicorum.
aioribus datur honor, minoribus autē lu-
m, quia honor eſt tributio uirtutis & bene-
j.lucrū autē eſt auxiliū indigentiæ.8.ethico.
agiſtris, dijs, & parentibus, nemo poteſt red
e æquiualens.9.ethicorum.
agis tenemur amicis largiri bona, quàm ex
neis, Ibidem.
elius eſt cum amicis & præcipue q̃ cum ex-
neis, & quibuſcunq; cōmorari. Ibidem.
Multo grauius aliquis fert, ſi honore priua-
r, q̃ ſi bona ſua auferantur.2.Oecono.
Maſculinum genus dignius eſt fœminino.
politico.
Melius eſt iudicare ſecūdum leges & litteras,
ſecundum propriam ſententiā.2.politico.
Multi ſerui quandoque deterius ſeruiunt pau
oribus, Ibidem.
Melius eſt ciuitatem regi ab uno optimo ui-
,q̃ ab una optima lege.3 politico.
Maximum fortunium, eſt oēs ciues medio-
em ſubſtantiam habere, tanq̃ ſufficientē eis.

quia per tales bene regitur ciuitas. 4. politico.
Minores ut fiant æquales faciunt seditiones, æquales uero, ut fiant minores. 5. politico.
Mors est recessus animæ a corpore. in libro de pomo & morte.
Monstro similis est auaritia. Seneca in libro de moribus.
Mihi crede auarus non potest esse diues, nec felix. Ibidem.
Multum plus prodest si pauca præcepta sapientiæ teneas, & illa prompte & in usu tibi sint, q̃ si multa disceres, & illa non habeas animo. Seneca lib de beneficijs.
Mali puniti feliciores sunt q̃ impuniti, quia pœna bona est ratione iustitiæ. 4. de cõsolatione.
Mancipiorum raro est clementia. Boetius in lib. de disciplina scolarium.
Miserum est eum esse magistrum, qui nunq̃ nouit, se esse discipulum. Ibidem.
Musica ualet ad recreationem, & ad delectationem. Et ideo pueris bene ualet studere in musica. 8. politico.
Magnæ ciuitates sunt plus q̃ paruæ. 5 politi.
Mulier maioris est pietatis & compassionis, q̃ uir. Sed est maioris inuidiæ, & diligit lites, & de facili decipitur 8. libro de historijs aĩalium.
Moderati ditati non minus agunt. Vnde dicit

Salomon.

Salomon.

Moderati ditati sunt felices.10.ethico.

Meretrix nonaria est,inferni ianua, uia iniqtatis,scorpionis percussio, uiscariũ sceleris, puteus iteritus.Boetius in lib.de disciplina scola.

Melior est iustitia regnantis, quàm felicitas tpis ipsius subditis.in lib.de regimine principũ.

Multo grauius est male dedisse beneficium, quàm non dedisse.Seneca,de beneficijs.

NIhil agit ultra gradum suæ perfectionis. 7.metaphysicæ.

Verum est non concurrente aliquo agente nobiliori, ut præmissæ causant conclusionem,modo notitia conclusionum est perfectio notitia præmissarum, quia cõclusio ratione demonstrationis scitur demonstratiue. Sed præmissæ sciuntur per experientiam & autoritatem,sed ad hoc concurrit agens nobilius,scilicet intellectus,et sic nõ est inconueniens, quòd præmissæ agũt ultra gradum suæ perfectionis.

Non existentibus primis substantijs, impossibile est aliquid aliorum remanere,in prædica.

Intelligitur in sensu composito,ut sic,impoßibile est non existentibus primis substantijs aliquod aliorum remanere:& sic tunc intelligitur dupliciter. Vno modo,*de rebus,impoßibile est si non sunt res significatæ per ipsam substantiam actu uel aptitudine, non potest aliquid aliorũ remanere*. Alio modo *intelligitur*

ad sensum logicalem, ut impoßibile est si duæ substantiæ, id est si termini singulares significantes res singulares substantiales non sunt apte natæ pro aliquo supponere, quod termini communes substantiales accidentales pro aliquo supponant.

Neq; animal dicis esse hominem, Porphyrius.

Illa autoritas, intelligitur quòd illa prædicatio, homo est animal, non est directa eo, quòd inferius prædicatur de suo superiori.

Nomina & uerba secundum se dicta similia sunt. 1. periherme.

Intelligitur uno modo sic, id est uerba secundum se dicta, id est materialiter capta sunt nomina. Sed illa glosa non ualet, quia non est de intentione philosophi. Alio modo intelligitur sic, uerba secundum se dicta, id est solitarie sumpta sunt similia nominibus quo ad hoc, quia recte sicut nomen solitarie sumptum nec significat uere, nec false, sic etiam uerbum solitarie positum, nec significat uere uel false.

Nomina & uerba transposita idem significant. 2 periherme.

Illa autoritas habet duplicē sensum, ūnus est quòd solum ꝑpter transpositionem terminorum, scilicet nominum & uerborum, nomina & uerba non amittūt suas significationes essentiales, licet bene accidentales, ut est casus, numerus & figura. Sed alium sensum habet, quòd propter transpositionem nominū & uer

borum, non mutatur ueritas propositionis, & si ille sensus debet esse uerus, tunc oportet quòd seruentur proprietates logicales, scilicet ampliatio & restrictio.

Non ens non intelligitur.1.physico.

Intelligitur non ens non intelligitur per propositiones cathegoricas affirmatiuas. Sed tamen bene stat, quòd non ens intelligitur per propositiones cathegoricas negatiuas.

Non est necesse res ferre ad disputationem siue ad disputandum Sed utimur terminis pro rebus.1.elencho.

Intelligitur de necessitate conditionata, ut si deberemus disputare de rebus per nomina, & non possumus res portare ad disputationē tunc oportet nos uti nominibus, pro rebus.

Nullum uiolentum est perpetuum.1.cœli.

Intelligitur, quòd pure uiolentatur modo quanuis anima intellectiua uiolentetur in separatione a corpore, tamen illa nō est pura uiolentatio, sed est naturalis, quia propter indispositionem materiæ: quia sicut anima coniungitur materiæ naturaliter, bene prædispositæ, ita etiam anima separatur naturaliter à materia, ipsa existente indisposita.

Numerus est infinitus per appositionem unitatum 3.physico.

Intelligitur quòd numerus potest multiplicari in infinitum per appositionem unitatum.

Natura, & principium sunt subiectum scientiæ naturalis, Commenta. 4. physico. Et sic sequeretur, quòd ens mobile, non esset subiectū in libris physicorum.

Intelligitur quòd scientia libri physicorum est de natura & principijs naturalibus, cum hoc tamē stat, quòd ens mobile sit subiectum in illo libro.

Natura dirigitur ab agente infallibili, Commentator. 12. metaphysicæ.

Verum est de natura, quæ est forma, non oportet autem de natura, quæ non est forma.

Nihil est in intellectu, quin prius fuit in sensu. 1. physicorum, & 2. de anima.

Intelligitur quòd non oportet quòd omnis cognitio intellectiua alicuius rei dependet à sensu eiusdem, quia de deo & intelligentijs habemus notitiam intellectiuam, & tamen non sunt sensibiles, sed sufficit, quòd omnis nostra cognitio intellectiua dependet à sensu illius, uel alterius rei, modo dicitur, quòd notitia intellectiua de deo causata est ex notitia effectuum à nobis, per quam deuenitur immediate in cognitionē substantiarū insensibiliū, et hoc à posteriori.

Natura non deficit in necessarijs, nec superabundat in superfluis. 2. de anima, & 1. cœli.

Intelligitur quo ad perfectionem finis ultimate, tūc natura non deficit nec superabundat, licet bene deficit & superabundat in determinatione certi finis, et

determinati particularis. Alio modo ītelligitur, quòd natura nec deficit nec superabundat, quo ad totā speciem, licet bene ad partem speciei, id est indiuidui. Vel dicat, quòd natura non deficit nec superabundat in pluribus, sed bene aliquando in paucis. Item ponendo casum, quòd tantum tres essent homines in mūdo, & nati omnes in manibus seorsum cum sex digitis, ibi est monstrum, & tunc saluando, quòd tota humanitas sit monstrum. Est dicendum ad autoritatis solutionem, quo ad totam speciem humanam actualem uel potentionalē, & ultra potest dici, tota humanitas monstrum actualiter, non autem potentionaliter.

Nullum complexum est diffinibile secundo topicorum.

Intelligitur tanquam diffinibile propinquum, licet bene ut remotum. Et ratio est, quia omne diffinibile propinquum debet esse species. Sed nullum complexū est species, ergo nullum complexum est diffinibile.

Nihil scitur demonstratiue & diffinitiue secūdo posterio

Intelligitur secundum se totam et adequatam, cum hoc tamen stat, quàm una scientia sciatur, secundum unam partem formæ demonstratiue, & secundū aliā partem diffinitur. Alio modo sic, nihil scitur demonstratiue, scilicet ut notitia simplicis conclusionis, cum hoc tamen stat, quòd aggregatum scientia unius scibilis sciatur demonstratiue, & diffinitiue.

Non contingit ſenſum decipi circa proprium obiectum.2.de anima.

Intelligitur, dummodo medium eſt bene diſpoſitũ, & dummodo obiectum eſt bene appropriatum, quia ſi non, tunc contingit, ſenſum decipi, ut ſenſus uiſus circa carbonem, qui apparet rubeus, & tamen eſt niger, hoc eſt ex eo, quòd medium non eſt bene diſpoſitum, quia nigrum uiſum per lucidum apparet eſſe rubeum, ſic nigredo carbonis iudicatur per lucidũ, ignis ergo apparet eſſe rubeus, ſic etiam de uaporibus ſenſuum uiſus de mane per lucem ſolis.

Nihil prohibet quandam animam ſeparare. Sic quòd nullius corporis eſt actus.2.de aïa.

Intelligitur per inhærentiam, eſt tamen actus per aßiſtentiam, ſiue per appropriatam exiſtentiam, & ita eſt de intellectiua, quæ eſt anima cœli. Vel ſecundum alios ſic intelligitur, nihil prohibet animã eductam de potentia materiæ ſeparari, et ita eſt de potentia intellectiua, uel forma humana.

Nullum diuiſibile, eſt indiuiſibile.2.cœli & dicitur ibidem, quòd ex non quanto fit quantũ, & ſic ſequeretur, quòd nulla ſciẽtia eſſet in anima, ex quo ſcientia eſt diuiſibilis.

Reſpondetur quòd uerum eſt, quòd nullum diuiſibile, quòd eſt quantum continuum, & extenſum, eſt indiuiſibile, cum hoc tamen ſtat, quòd diuiſibile, q' eſt quantum diſcretum, ratione intenſionis uel aggre

gationis, est indiuisibile, & scientia, quæ est diuisibilis, est in anima, quæ est indiuisibilis.

Nulla bona diffinitio debet dari per opposita, ut elicitur ex.5.topico. Ratio, quia membra bonæ diffinitionis, debent cõpetere diffinito. Sed opposita, non conueniunt uni, & eidem.

Respondetur quòd illa autoritas intelligitur de diffinitione quidditatiua, sic, quòd illa non debet dari per opposita copulatiue, cum hoc tamen stat, quòd aliqua potest dari per opposita disiunctiue.

Nulla potentia stabit ęternaliter frustra primo cœli.

Verum est, si fuerit potentia obiectiua, non autem subiectiua. Vel uerum est, si fuerit potentia ad corruptionem sui, & non alterius.

Naturalia sunt generabilia & corruptibilia .1. physi, &.7. metaphysi. Et sic uidet, quòd materia prima sit magis corruptibilis, qa propter unumquodque tale, & ipsum magis tale. Sed propter materiam unumquodque est corruptibile, ergo etc.

Respondetur uerum est, si utrunq; fuerit tale formaliter, & unum fuerit causa efficiens, uel finalis alterius, modo, materia prima non est corruptibilis formaliter. sed tantum subiectiue.

Natura solum intendit speciem, & non indiuiduum, Auicenna.

Respondetur quòd natura non indiuidualis. Sed communis, sicut cœlum solum intendit speciem semper continuare, & non indiuiduum. Alio modo dicatur, quòd Auicenna in ista parte non tenetur, ex quo etiam ponit uniuersalia realia.

Nihil scitur nisi uerum. 1 posterio.

Verum est tanquam dissimibile propinquum.

Necesse est excellens diuidi in illud, quod excellit. 7 physico.

Intelligitur de excellenti quātificatiuo, modo deus non est excellens quantificatiuum.

Nullum indiuisibile mouetur. 6 physico.

Intelligitur per se & circūscriptiue de loco ad locū

Nulla forma est composita ex partibus diuersarum rationum, Autor sex principiorum.

Respondetur, quòd loquitur de forma simplici, & non composita, nec est inconueniens, quòd aliqua forma sit composita ex partibus diuersarum rationum, sicut forma aggregata ex pluribus.

Nescimus uerum sine causa. 2. metaphysicæ.

Intelligitur à priori. Vel sic nescimus uerum propter quid sine causa, cum hoc tamen stat, quòd scimus uerum quod est.

Non solum regratiandum est his, qui bene dixerunt, sed etiam his, qui male dixerunt, ibidem, & 2. elenchorū, Et sic uidetur, quòd noticia erronea etiam sit bona habenti eā, quod

tamen est falsum. Et contra Aristotelem.1.de anima, ubi dicit, quòd quælibet noticia in se, non est bona simpliciter.

Respondetur, quòd illa autoritas non est intelligenda quòd de erroribus antiquorum esset regratiandū. Sed pro labore, & de inquisitione ueritatis est eis regratiandum Et ergo subdit ibidē, quòd isti antiqui, per sensum necessarium exercitati sunt.

Nullum ens per accidens est concretum in genere.7.metaphy.& sic sequeretur, quòd termini concreti non essent ponibiles in prædica.

Sciendum, quòd termini concreti uno modo considerantur, quòd non habent respectum ad significatum suppositale, uel materiale, sed solum secundum rationem significati formalis, & sic est ens per accidens, & unum purum nomen adiectiuum. Alio modo consideratur quo ad ambo, scilicet quo ad rationem significati formalis, & quo ad rationem siue significatum suppositale Et adhuc dupliciter considerantur. Vno modo respectu suorum inferiorum, & sic concretum est in genere, & non est ens per accidens. Alio modo considerantur in ordine, quo ad terminos substantiales, & sic iterum est ens per accidens, quia de subiectis siue substantijs concreta sunt uerificabilia accidentaliter, tunc negatur autoritas, sed conceditur ad hunc sensum, nullum ens per accidens est in genere respectu quorum est ens per accidens.

Natura solū habet determinare de illo, quod est corpus, uel passio corporis. 3 de anima. Et uidetur quòd naturalis, non habet determinare de intellectu humano.

Respondetur, quòd naturalis solum habet determinare de corpore, uel de passione corporis, uel de eo, qđ dependet a corpore, in operatione eius. Et ens etiam habet determinari de intellectu.

Nigredo est priuatio albedinis. in lib. de sensu & sensato.

Respondetur, quòd uult tantum, quòd nigredo est quantitas minus perfecta, quàm albedo.

Necesse est in demonstratione, credulitatem, uel scientiam præmissarum esse maioris credibilitatis scientiæ suæ coclusionis. 1. posterio.

Intelligitur de necessitate conditionata, ut si debet haberi credulitas uel scientia conclusionis, per premissas, tunc premissæ debent esse magis scitæ. & declaratur per illud principium, propter quod unumquodq; tale, & ipsum magis.

Nihil dat quod non habet. 1. elenchorum.

Intelligitur formaliter uel uirtualiter. Si primum tunc est uerum simpliciter. Si secundum, simpliciter est negandum.

Non reminiscimur post mortem. 3. de aīa.

Intelligitur de reminiscētia proprie dicta, eo quòd illa reminiscentia est dicta sensibilis, & secūndum il

lam requiritur organum corporari, quod in morte cor rumpitur corrupto ipso corpore.

Noticia primorum principiorum est nobis in nata. 1. posteriorum, & uidetur, quòd intellectus in principio suæ creationis non habet se tanquam tabula rasa, in qua nihil est depictum quod est contra Aristo. 3. de anima.

Respondetur, quòd sic intelligitur, quòd anima naturaliter est inclinata ad assentiendum noticiam primis principijs, quia talis est euidens & manifesta.

Nec materia est, nec forma est, sed totum cōpositum. 7. metaphy.

Intelligitur quòd materia non est nec forma suppositaliter, sed totum compositum.

Nihil scitur sine causa. 10. metaphysicę.

Intelligitur a priori & cognitione perfecta, cognitione autem imperfecta, & a posteriori aliquid bene scitur sine causa ut puta deus, quia æterni non est aliqua causa, ut patet. 8 physicorum, & ex qua sit producta tanquam ex materia, cum hoc tamē stat, quòd æterni est aliqua causa a posteriori, quia cognoscimus deum per suos effectus.

Nihil uidetur nisi color. 2. de anima.

Intelligitur sic capiendo ly color concretiue pro colorato, ut sit sensus, nihil uidetur nisi coloratū, nihil nullo modo se habens.

Nec uox, nec littera docet, sed uerus est do-

ctor, qui mentem illuminat. Cõmen. 1. physi.

Intelligitur, quòd ipsa uox non docet principaliter, sed solum instrumentaliter. Sed ille uerus doctor est scilicet intellectus principalis, qui mentem illuminat. Et etiã põt exponi de spũsancto, siue de eius gratia.

Numerus potentiarum multiplicatur in infinitum, secundum numerum specierum generabilium. Cõmentator. 1 phisicorum.

Intelligitur de potentijs instrumentalibus paßiuis siue qualificatiuis dispositionibus materiæ disponentibus materiam per formæ introductionem.

Nihil est, quod potest rationem entis subterfugere. Auicenna.

Intelligitur, quòd nihil est quin continetur sub ly ens, uel de quo non sit uerum dicere quòd sit ens.

Nihil habetur de tempore nisi nunc. 5. physi.

Intelligitur quòd nullum tempus est totum simul & adequatæ nisi nunc, adhuc tamen stat, quòd præsens sit diuisibile existens in aliquo mobili, quod mouetur.

Numerus est diuisibilis in suas unitates indiuisibiles. 5. physicorum.

Dicitur, quòd uult unitas nõ est diuisibilis in duas partes, quarum qualibet pars sit tota, & talis habet se taliter sicut unitas.

Nullum bonum honestum recipit additionem. **Seneca.**

Intelligitur, quòd nullum bonum honestum recipit additionem per admixtionem sui contrarij scilicet malitiæ, cum hoc tamen stat, quòd capiat additionem gradus, ad gradus, ad eiusdem speciei.

Nihil est quod non generatur. 5. physicorum.

Intelligitur sic, quòd nihil generatur subiectiue, quod est in actu formali substantiali, respectu formæ contrariæ. Alio modo sic intelligitur, nihil est res permanens, quæ generatur successiue & terminatiue, & minus completiue, quando generatur Dicitur res permanens propter motum localem. Dicitur, quòd generatur successiue propter animam humanam quæ creando infunditur & generatur subitaneæ. Dicitur subiectiue propter materiam primam. Dicitur minus completiue generaliter & participaliter.

Non potest esse princeps sine amicis. 5. ethico.

Ratio, quia de quanto fortuna est maior, de tanto est minus secura.

Negato uno contrariorum, de aliquo concedendum est & reliquū. Petrum hyspanum.

Notandum quòd illa autoritas est uera saluis quatuor conditionibus. Prima est quando subiectum est susceptibile amborum contrariorū, tunc oportet, quòd si unum negatur de subiecto, quia reliquum designetur in esse subiecto, & ergo non sequitur, lignum nō est ægrum, ergo lignum est sanum. Secunda conditio, quòd contraria sunt immutata, & ergo nō sequitur,

lignum non est album, ergo est album. Tertia quando arguitur cum constantia subiecti. Tunc non sequitur. Adam non est sanus, ergo est æger. Quarta. quòd subiectum eodem modo habet se ad ampliationem et suppositionẽ, nam non sequitur, animal non est ægrũ, ergo animal est sanum.

Nulla propositio est uera, nisi ubi idem prædicatur de seipso.

Intelligitur de propositione de inesse, & de terminis supponentibus, ut chimera est chimera, & de copula præsenti ampliatiua.

Nulla potentia est ad præteritum. 1 cœli.

Intelligitur uno modo sic, nulla potentia est, quæ potest producere præteritum, & sic est falsa, quia deus potest destruere sortem, & reproducere, ut ex fide credimus. Alio modo intelligitur, quòd nulla potentia est ad præteritum, quod fuit præteritum, & hoc est uerum, quia si uirgo perdidit uirginitatem, deus nõ potest facere, quòd non modo perdidisset.

Nos sumus domini nostrarum operationum a principio usq; ad finem. 3. ethicorum.

Intelligitur sic, nos sumus domini. i. liberi producti nostrarum operationum.

Nemo elegit iuuenes iudices. Ibidem.

Intelligitur, sic nullus elegit secundum dictamen rectæ rationis iuuenes, in moribus iudices siue rectores. Ratio est, quia tales non sunt prudentes ut patet

6. ethicorum & intelligitur ibidem, quòd prudentia requirit experientiam. experientia uero tempus, iuuenes enim non habent tempus, ergo non possunt esse prudentes.

Nullum accidens est pars substantiæ. Commentator. 2. de anima.

Intelligitur sic, nullum accidens est pars substantialis, sed bene accidentalis.

Nihil agit in seipsum. 1. de generatione.

Hoc est uerum corruptiue, tanquam totale agens et per se, cum hoc tamen stat, quòd aliquod agat in seipsum saluatiue, ut intellectus seipsum intelligendo.

Neq; est posibile materiam sui ipsius appetere speciem, id est formam. 1. physicorum.

Intelligitur sic, quòd materia non appetit formam, quam habet per modum desiderij, quia ille appetitus fit propter carentiam, sed appetit formam appetitu complacentiæ siue uoluptatis.

Nullum ligneum est lignum. 9. metaphysicæ. sic etiam, nullum substantiale, est substantia.

Respondetur, quòd nõ uult, quòd omnes tales sunt negandæ, ubi prædicatum est substantiale, sed uult, quòd nullum materiale est materia, ex qua componitur, idest materia in abstracto non debet de composito uerificari, sed bene in concreto, ut dicendo, deus est naturalis, domus est lignea, et nõ domus est lignũ.

Necesse est, omne diuisum prædicare, de mẽ-

bris diuidentibus. Boetius.

Intelligitur de illis membris, quæ habent se ut species uel differentiæ, & non de illis, quæ habent se ut analogum in sua analogata.

Nobiliora sunt, quæ paucioribus indigent. 1. cœli.

Intelligitur sic, tale non habet aliquid in esse, per quod potest expellere iam indigentiam. Vel dicitur, quòd simpliciter est falsa; quia sic, rex non esset nobilior rustico, ex quo pluribus indiget quàm rusticus. uel dicatur, quòd intelligitur de minori indigentia supra se, & non infra se, & hoc propter deũ & regẽ.

Nihil agit infra suam speciem. 7. metaphysicæ. Et. 2. de anima.

Intelligitur uirtute propria, licet bene uirtute aliena aliquis agit infra suam speciem, & hoc uirtute agentis nobilioris.

Nihil est cõmune uniuoce superioribus & inferioribus, in lib. de substantia orbis, cuius oppositum uidetur esse de lumine, quia uidetur seruire tam supperioribus q̃ inferioribus, quia non solum luminosum uidetur in inferioribus sed etiam in superioribus.

Respondetur, uniuocũ sumitur dupliciter. Vno modo, ut excludit analogũ, et equiuocũ simul, et illo modo autoritas est uera. Secundo capitur uniuocum, ut contra equiuocum distinguuntur, & sic tunc falsa.

Nam

Nam tunc ualet tantũ, quòd nihil est commune uniuocum, quod æque primo conuenit inferioribus & superioribus. Sed improprie ibi est semper analogia causæ & causati.

Nulla qualitas mixta est in simplici corpore. in libro de sensu & sensato.

Intelligitur sic, quòd nulla qualitas mixta æqualitatibus contrarijs, est in corpore simplici existenti in sua naturali dispositione.

Non bona sunt eligibiliora. 3. topico.

Ibi dicitur, quòd ly non debet capi infinitanter, & ly bona non debet capi transcendenter, prout diuiditur in bonum naturale, morale, & intellectuale. Sed magis debet capi, pro bono morali.

Nulla substantia fit à casu. 7. metaphysicæ.

Intelligitur de substantia perfecta primaria, cum hoc tamen stat, quòd substantia imperfecta, & secũdaria debet fieri à casu.

Nihil differt ætate puer & moribus puerilis. 1. ethicorum.

Nullus est bonus uel malus per superabundantiam, ibidem.

Non est omnino felix qui specie turpissimus est, Ibidem,

Nullus est beatus, nec bonus, nisi uolens. 3. ethicorum.

Non parum differt sic uel sic assuesci à iuuen-

tute, imò multum. 3 ethico.

Nullus uult uiuere ſine amicis habens reliqua bona. 8. ethico.

Nec Lucifer, nec Veſperus eſt ita mirabilis, ſicut iuſtitia 5. ethico.

Nō facile eſt ex antiqua conſuetudine omnes transferre ad ſermones. 10. ethico.

Natura non facit unum inſtrumentū niſi ad unum opus. 1. politico.

Nullum animaliū à natura habet ſermonē, niſi homo. 1. politico.

Natura facit omnia animalia propter hominem 1. politico.

Non idem eſt bonus uir, & bonus ciuis. 3. politicorum.

Non contingit eum bene principare, qui nūquam ſub principe fuit. Ibidem.

Non ſolum oportet politiam à principe inſtituere. Sed etiā oportet ipſam corrigere. 3. poli.

Nobilitas & uirtus in paucis inueniūtur, quia nobiles & boni ſunt pauci. 5. politico.

Nullus manū mittat ad impoſſibilia. 5. polit.

Non de facili poteſt inuadi, q eſt ſobrius. Sed qui eſt ebrius, nec qui eſt uigilans, ſed qui eſt dormiens, qua propter principes, ut nō inuadi poſſint, ebrietatem, & ſomnū multum debent euitare. 5. politicorum.

Non facile eſt, ciuitatem ſine legibus, & conſuetudinibus, permanere. 6. politico.

Neceſſe eſt futurum principem, ſubditum fuiſſe. 7. politico.

Non poſsibile eſt politiam eſſe optimã, ſine moderata abundãtia. Ibidem.

Non ſolum erudiẽdi ſunt pueri in arte utili & neceſſaria, ſed ẽt in artibus liberalibus. 8. Ibidẽ.

Noli pœnitere de re præterita, quia illud eſt proprium debilium. Sene. in lib. de regi. princi.

Nimia familiaritas contemptum parit, ibidẽ in libro ſe.

Nobilisſimũ animalium eſt homo. Ibidem.

Nõ, qui parum habet, pauper eſt, ſed qui plus cupit. Seneca ad Lucillum.

Nemo eſt dignus deo, niſi qui opus dei implet. Seneca ad Lucillum.

Non iubeo te ſemper inſiſtere libris, aut pugillaminibus, dandum eſt interuallum animo, ita quòd, non reſoluatur, ſed ut magis acuetur. Ibidem.

Nemo diues naſcitur. Ibidem.

Nemo gloriari debet, niſi de ſuo Ibidem.

Natura modice ſuſtentatur, & naturalia deſideria finita ſunt. Ibidem.

Nõ refert, quàm multos libros legas, ſed quã bonos habeas, Seneca ad Lucillum.

Nulla uictoria maior eſt, q̃ uitia uincere. Ibid.

Nõ ex deformitate corporis denudatur aĩus, ſed ex pulchritudine aĩę ornatur corpus. Ibidẽ.

Non aſcribę tibi, quod nõ es, ut maior, quàm es, uideri uelis, Seneca de forma uitæ.

Nullum beneficium dandum eſt negligẽter. Seneca in lib. de beneficijs.

Non refert quid, aut quantum detur, ſed quo animo detur, quia beneficium, nõ in eo, quod datur, conſiſtit, ſed in ipſo dantis animo. ibi.

Nulli uirtus præcluſa eſt, omnibus patet, oẽs admittit, omnes ĩuitat egenos, & ſeruos, reges, & exules, nec eligit dominũ, nec ſeruũ refutat, ſed nudo homine eſt cõtenta. Sene. de benefi.

Non in beneficijs, nec in ĩgenio℞, nec in agrorum, nec in p̃diorum poſſeſſionibus, nec in pulchritudine, nec in fama, nec in gloria beatitudo conſiſtit. Boetius in lib. de conſolatione.

Nulla peſtis efficacior eſt ad nocendũ, quàm familiaris inimicus. 3. de conſolatione.

Nobilitas eſt laus proueniens ex meritis parentum. Ibidem.

Nullum malum prætermiſſum, nullum bonũ irremuneratum ibidem.

Non eſt phas homini, cunctas diuini operis machinas, uel ingenio comprehendere, uel ſermone explicare. ibidem.

Nulla eſt rationalis creatura, quin ei ſit libertas arbitrij.5.ibi.

Non eſt dignus dulcoris acumine, qui amaritudinis nequit repleri grauamine. Boetius in li. de diſciplina ſcolarium.

Nulla eſt res magis nociua diſcipulo, quàm uita contumelioſa magiſtri. ibidem.

Non decet rem eſſe antiquiorem à primo genitore. Plato in timeo.

Nihil eſt ortum ſub ſole, cuius cauſa legitima non præceſſerit. ibi.

Nihil eſt ſimilius, & gratius deo, quàm perfecta anima. Bonus, qui in tantũ cæteros hoĩes excellit, inquantũ ipſe à dijs ĩmortalibus excellitur. Apuleius lib. de deo ſocratis.

Non eſt auium unius ſpeciei, ut ſe comedant. in lib. de hiſtorijs animalium.

Nunquam oportet dominum eſſe ſine cuſtodia, ſic nec ciuitatem, in œconomicis.

Non eſt dignus ſcientia, qui ſcientiæ inſurgit ꝑceptori. Boetius in lib. de diſciplina ſcola.

Nulꝰ põt ꝓprie ſibi ipſi materiã facere.1.ethi.

Nõ te moueat dicẽtis autoritas, nec qs dicat, ſed qd dicatur, attẽde. Sene. in li. de forma uite.

Non ſemper in actu ſis, ſed interdum animo tuo requiẽ dato, & ipſa reqes ſit plena ſapiẽtiæ ſtudijs, & bonis cogitationibus. ibidem.

Natura modicis, minimisq; cōtenta est, cuius sacietatem si uolueris urgere superfluis, aut iniocundū erit, quod infuderis, aut noxium. 2. de consolatione philosophica.

Nec questus uestimentoꝝ, nec forma, nec auri multitudo tm̄ ualet ad mulieris uirtutē, quātū modestia ī quolibet ope, & desideriū honestę atq; cōpositæ uitę. In œconomica Aristote.

Non debet homo sanæ mentis ubicunq;, & ad quamlibet mulierem accedere. ibidem.

Nihil sit, quod te à philosophia remoueat, nec pauptas, nec indigētia alicui' rei. Sene. ad Lucil.

Non irasci, in quibus oportet, insipientis est quarto ethicorum.

Nisi parentes exemplum probitatis uitæ dederint inexcusabilem ad inuicem possint habere causam in œconomicis.

OMne unum est indiuisibile. 10. metaphy.

Intelligitur cum reduplicatione, ut sic, omne unum inquantum tale est, indiuisibile.

Omne quod est, ideo est, quia unum numero est. Boetius.

Intelligitur uno modo sic, omne quod est, ideo est, quia habet se extra animam, modo uniuersale nō habet se extra animam, ergo non oportet, quòd sit unū numero, uel singulare, quia uniuersale est terminus intentionis, Alio mō dicitur, quòd uniuersale quo ad

suum esse, est bene singulare, quo ad significationem, sed quo ad repræsentationem dicitur cõmune siue singulare, & per consequens, non potest fieri instantia de uniuersali.

Omnis causa est prior suo effectu. Commentator in lib. de causis.

Respondetur, quòd prioritas est duplex, scilicet temporis, & naturæ modo autoritas debet intelligi de prioritate naturæ, & non temporis, & ly natura in tantum debet ualere sicut naturaliter.

Omnis conceptus naturalis sumendus est à forma. 7. metaphysicæ.

Verum est de substantijs habẽtibus formam, si fuerint simplices & immateriales, sicut deus & angeli tunc eorum conceptus essentialis sumendus est à propria perfectione, & à propria essentia eius.

Omnis effectus est in sua causa.

Illa autoritas ex ui sermonis falsa est. Sed intelligitur ad hunc sensum, quòd quælibet res, quæ potest esse causa, potest de se producere aliquem effectum.

Omne q̄ inest meliori & nobiliori, est magis eligẽdum. 2. topico. Et sic sequeretur, ultra modum bibere, & crapulose uiuere, & uitia, essent magis eligenda, eo quòd insunt melioribus & nobilioribus, scilicet hominibus.

Dicitur, quòd sic debet intelligi, omne bonum, quod est in nobiliori, ut sic est magis eligẽdum, quòd illud,

quod inest minus bono, & ut sic, dicitur primo bonũ, propter primas instantias, scilicet bibere ultra mensuram. Et ulterius dicitur ex hoc debet intelligi de bono naturali ut sic, omne illud, quod est in meliori bono naturaliter, est melius secundum nos, uel quo ad nos in genere eligibilium moraliter. Vel de bono intellectuali, sic intelligitur, omne illud, quod est intellige re in meliori, est magis eligẽdum simpliciter, uel quo ad nos in genere eligibilium intelligibilium.*

Omne intelligere est pati. 3. de anima.

Intelligitur acquisite per fantasiam, quia hoc est pati saluatiue, non autem intelligitur de intellectione, quæ fit per nudam essentiam, quod dicitur propter deum, qui per nudam essentiam intelligitur.

Omne alterabile est corruptibile 1. de genera.

Respondetur, quòd loquitur ibi de alteratione, quæ alteratur corruptiue, non autem de illa, quæ alteratur saluatiue.

Omne proprium melioris, est magis & melius eligendum, quàm peioris.

Intelligitur capiendo ly melius ꝓprie, pro bono proprie, & ly peius pro malo simpliciter. Vel capiendo ly melius pro bono simpliciter, & ly peius pro minus malo, tunc etiam autoritas habet ueritatem.

Omnis diffinitio, quæ datur per negationẽ uel disiunctionem est uituperanda. 6. topico.

Intelligitur de diffinitione essentiali, & quiddita-

tiua, cum hoc tamen ſtat, quòd diffinitio accidentalis ſiue deſcriptiua datur per diſiunctionem.

Omnis qualitas habet denominatiuũ ſubiectum in prędicamentis.

Intelligitur de illo ſubiecto, cui inhæret qualitas denominatiue.

Omne quod fit, fit a ſibi ſimili. 7. metaphyſi.

Intelligitur ſic. Omne quod fit generatione uniuoca, & particulari, fit à ſibi ſimili. Per hoc quod dicitur generatione uniuoca excluduntur uermes, et alia ſimilia animalia, quæ ſunt & generãtur ex putrefactione uirtute ſolis. Per hoc quod dicitur particulari excluditur deus qui eſt cauſa uniuerſalis oĩum rerũ.

Omne principiũ debet eſſe propoſitio neceſſaria 1. phyſicorum.

Intelligitur de principio complexo, & non ſimiliter primo alicuius ſcientiæ, & nõ intelligitur de principio incomplexo.

Operatio arguit formã, ſicut trãſmutatio materiam. 1. phyſicorum.

Reſpondetur uerũm eſt loquendo particulariter, & non uniuerſaliter, quia non eſt uerum in eodem ſuppoſito, ſed habet ueritatem in diuerſis ſuppoſitis. Vnde aliqua ſuppoſita ſic ſe habent, quòd unum illorum poteſt in aliquam operationem, & alterum non poteſt in illam operationem, nec in ſibi ſimilem, per hoc hoc arguimus, huiuſmodi ſuppoſita eſſe diuerſarum

ſpecierum, & habent formas, & potētias diſtinctas ſecundum ſpeciem, ſed etiam ex diuerſitate operatio num in eodem ſuppoſito apparentium non arguimus diuerſitatem formarum.

Ois ſubſtantia dignior eſt accidente. 7. meta.

Verum eſt de dignitate eſſentiali, non autem accidentali, quia accidentale accidens eſt dignius ſubſtā tia, ut patet in ſcientijs & uirtutibus, quæ accidentia ſunt digniora lignis & lapidibus, quæ tamen ſunt ſubſtantiæ.

Ois differentia debet ſumi a forma. Porphy.

Intelligitur omnis differentia debet ſumi a forma comparando compoſitum ad compoſitum. Sed compa rando ſimplex ad compoſitum, tunc debet ſumi materia, ut refert ſanctus Thomas *de* Aquino.

Omnis propoſitio, in qua prædicatur uniuer ſale uniuerſaliter ſumptum, eſt falſa. 2. topico. &. 1. periherme.

Reſpōdetur, quod hoc intelligit de propoſitionibus affirmatiuis propter illam; nullus homo eſt aſinus. Secundo intelligitur dummodo prædicatum non diſtribuitur mediante ſigno uniuerſali negatiuo propter illam, aliquis homo eſt nullus aſinus. Tertio dūmodo tales termini in tali propoſitione poſiti habent plura ſuppoſita actu propter illam; omnis ſol, eſt ſol. Quarto intelligitur, dummodo uniuerſale capitur uniuerſaliter diſtributiue propter illam: tantum de-

cem sunt omnia prædicamenta. Quinto, dummodo totum significatum distribuitur a tali signo, uniuersali, aut non propter illam. Ioannes est uidens omnē asinum. Sexto, dummodo talis non sit una propositio modalis, & intelligitur dūmodo a parte subiecti non ponitur signum exclusiuum faciens subiectum stare confuse tantum, et prædicatum confuse distributiue, ut tantum animal est homo. Vbi prædicatum prædicatur uniuersaliter sumptum & tamen est propositio uera.

Oĩa futura de necessitate euenient. 1 periher.

Intelligitur uno modo, ut ly necessitate tenet se a parte subiecti, & tunc erit uera, quia ualet illam, q͠d est futurum de necessitate eueniet. Alio modo habet altum sensum, quia ly necessitate determinat copulā, quia tunc ualet tantum, omnia futura de necessitate sunt uenientia, & hoc est falsum.

Omnis differentia debet connotare alteram partem rei Porphyrius.

Intelligitur de rebus essentialiter compositis, non autem de simplicibus.

Omne quod est, quando est, necesse est esse, & omne quod non est, quando non est, necesse est non esse. 1. perihermе.

Respondetur secundum Buridanum, quòd illæ propositiones sunt concedendæ in sensu composito, non autem in sensu diuiso, ut sic, omne quòd est, necesse

est esse, quando est. Sed dicit philosophus, quòd illa autoritas est multiplex, quia unum sensum habet, quando ly quando tenet se ad subiectum, sic omne quod fit quando est, necesse est esse, & est falsa. Aliū sensum habet, quando ly quando tenet se ad prædicatum, ut sic omne quod est, necesse est esse, quando est, & sic philosophus concedit illam autoritatem.

Oppositorū eadē est disciplina. 4. metaphy.

Respondetur quòd philosophus uult, propositiones oppositæ contrariæ & contradictoriæ pertinent ad eandem essentiam materialiter, quæ constituuntur ex eisdem terminis.

Omne prius potest esse sine posteriori. Autor in lib. de causis.

Intelligitur, dummodo unum nō dependet ab alio, non habet ueritatem.

Obiecta mouent intellectum. 3. de anima.

Respondetur, quòd obiecta per se immediate, & per species intelligibiles mouent intellectum.

Omne ens habet aliquam propriam operationem 4 meteo. & 1. de anima.

Intelligitur de entibus in actu formali existentibus propter materiam primam, & etiam intelligitur de suppositaliter distinctis ꝑpter aīam intellectiuā.

Omne agens p̄stantius est suo passo. 2. de aīa.

Illa auctoritas simpliciter non est uera, sed ueritatem habet de agente principali, quia lapides agunt

in intellectu. Secundo intelligitur sic, quòd agere, est nobilior conditio quam pati. Tertio, omne agens inquantum tale, est nobilius passo. Quarto intelligitur de illo quod agit effectiue, & non formaliter, & sic albedo facit scutum album formaliter, sed non effectiue, non tamen sequitur, quòd scutum sit nobilius, sed pictum facit scutum album effectiue.

Omnis propositio, in qua unum generalissimorũ negatur, de alio est imediata. 2. posterio.

Intelligitur si unum generalissimorum, negatur de alio cum reduplicatione, ut sic, nulla substantia inquantum talis, est quantitas inquantum talis.

Optimi est optimum facere. 2. cœli.

Intelligitur quo ad essentialia, & sic omnis res producta a deo producitur optime, quo ad essentialia & substantialia.

Omnium transmutationem habentium ad se inuicem eadẽ est materia. 1. de generatione.

Intelligitur de identitate specifica, scilicet quòd in specie est eadem materia omnium, & sic uidetur ulterius, quòd materia est in omnibus formis subiectiue, in compositis uero integratiue, quæ est ultra partem.

Omne totum est maius sua parte. communis propositio.

Illud principium intelligitur de partibus integralibus quãtificatiuis, et nõ integer alib' essentialibus,

& hoc capiendo ly totum cathegoreumatice.

Omne totum supra tria ponimus. 1. cœli.

Illam autoritatem circa illud sophisma, omnis senex est. Albertus *sic glosat, & dicit, quòd philosophus tantum prætendit, quòd huic signo omnis in plurali numero non competenter additur signum distributiuum, nisi terminus cui additur, habeat tria supposita, & hoc est uerum, quando tantum unus homo currit, uel duo, tunc non dicitur competenter, omnes isti currunt. Alij autem exponunt illam autoritatem sic.* Omne *scilicet ens, & totum scilicet uniuersum ponimus supra tria, id est consistit in tribus, scilicet materia, forma & toto composito, quia omne ens mundi, uel est materia, uel forma, uel totum compositum.*

Omnis effectus gerit similitudinem suæ causę. Autor in lib. de causis.

Verum est de causa particulari, & non uniuersali, propter deum.

Omne agens naturaliter in agēdo repatitur, & omne patiens in patiendo reagitur. 1. de generatione.

Intelligitur sic, omne agens communicans cum passo in materia, & hoc dicitur propter deum, & agens actione reali propter agens spirituale, illa autoritas est uera saluis tribus conditionibus. Prima *quòd tale agens non sit minoris uirtutis in resistendo, quàm*

patiens in reagendo, ut patet in scintilla ignis proiecta in mari. Secunda conditio, quòd tale agens nõ sit in tanta distantia a passo ad quantum passam pergere potest. Tertia conditio, quòd uirtus agentis sit sine debilitatione, scilicet extrinseca naturæ.

Omne determinatum agens quocunq; alio agente habet aliquam operationẽ propriam. 4. meteo.

Respondetur uerum est de ente, quod aptum est ad hoc, quòd a seipso potest operari sine omni alio, sic autem non est de anima.

Omne ens, uel est ens in anima, uel extra animam. 6. metaphy.

Respondetur quòd hoc simpliciter non est uerum, quia datur instantia de anima, ex quo idem non est in seipso, neq; in seipsum. Sed philosophus uult, quòd omne ens aliud ab aïa, aut est in aïa, aut extra aïam.

Omnis sciẽtia est a posteriori, uel a priori. per commune dictum logicorum.

Respondetur uerum est de notitia unius conclusionis, quia datur instantia de scientia de anima, quæ est partim a posteriori, & partim a priori in de anima autem proceditur ab actibus ad potentias.

Omnis causa facit a priori cognoscere suum effectum Autor in lib. de causis.

Respondetur quòd illa autoritas habet ueritatem in de causis per se, & non de causis sc'd'm accidens.

Obiectum uoluntatis non est nisi bonum. 3. ethicorum.

Respondetur uerum est de bono apparenti, non autem de bono existenti.

Oppositio contradictoria maxima est oppositionum. 1. elen.

Respondetur, uerum est de illis, quæ sunt contradictoriæ opposita, quantum ad hoc, quòd sunt sibi inuicem incompassibilia, scilicet quantum ad ueritatem, & falsitatem.

Ois transmutatio, est uel tarda. 6. physico.

Intelligitur de transmutatione, quæ distinguitur a suis terminis, uel dicitur quòd intelligitur, de transmutatione successiua, & temporali.

Omnis scientia est de numero perpetuorum impossibiliter aliter se habentium 1 posterio.

Intelligitur sic, omnis scientia de scibili propinquo debet eē perpetuoꝝ ꝓpositionū i perpetuæ ueritatis.

Opposita sunt in eodem genere. Porphyrius.

Est uerū potētionaliter, siue i potētia nō aūt i actu.

Omne habens contrarium suscipit magis & minus. ex prædicamentis.

Intelligitur sic, omne habens contrarium in eodem subiecto, & in diuersis gradibus intēsionis & remissionis, suscipit magis & minus.

Omnis scientia capit nobilitatem a suo subiecto in prohemio. de anima.

Respondetur

Respondetur, uerùm est, capit nobilitatem à subiecto signato, non autem signi.

Omne intelligibile præcedit actum intelligendi siue mouet ipsum.

Intelligitur de intelligibili principali, ut sunt res extra animam, quæ ipsum intelligibile naturaliter præcedunt, licet non tempore, sed intelligibile minus principale. sed de operatione ad intellectum nõ ualet.

Omne, quod corrumpitur, a suo contrario corrumpitur. 5. ethicorum.

Intelligitur, omne quod corrũpitur directe formaliter & per se, à suo contrario corrũpitur. Dicitur notanter per se, & directe, propter substantiam, quæ licet corrumpitur, non tamen per se sed per accidens, quia qualitas primo per se corrumpitur, ad quorum corruptionem consequenter sequitur corruptio substãtiæ, & per hoc accidens corrumpitur.

Omnis propositio per se, est necessaria, uel impossibilis. Boetius in libro posteriorum.

Intelligitur omnis ꝓpositio ꝑ se uera est necessaria, & omnis propositio per se falsa, est impossibilis.

Opposita cõtraria habent fieri circa idem. 7. metaphysicæ. Et sic uidetur, quòd bonum, & malum habent fieri circa ipsum diabolum.

Intelligitur, dummodo illud subiectum non est determinatum ad unum solum, siue ad alterum solum, quia tunc opposita contraria habent fieri circa idem,

modo diabolus determinat se solum ad malum, et nō ad bonum.

Omne certius eligibilius est incerto. 3. topico.

Intelligitur omne bonum certius plus est eligendū, quàm minus bonum incertum, dummodo ambo sint eiusdem speciei, & dummodo minus certo bono non conuenit una conditio propter quàm sit praeelectio.

Omne perfectum est in tribus. Commentator. 1. coeli.

Intelligitur, uerior numerus, quae ponimus in numero plurali est ternarius, & ergo de duobus non uere dicitur, quòd sit numerus, sed de eis bene dicitur, quòd sint duo scilicet entia.

Omnis perfectio est in deo Commentator. 5. mataphysicae. Sed dicit tamen generare sibi simile, est perfectio, & generare sibi simile est in deo, & per consequens, deus per generare deū, est sibi simile.

Respondetur, quòd solum intelligitur ordinatiue; sic, quòd perfectio dei excellit omnem perfectionem creaturarum.

Oportet animal cōsiderare & inchoare à superioribus usque ad indiuidua. 3. topi.

Respondetur, quòd ly usque, debet capi exclusiue, & ulterius dicitur, quòd ly indiuiduum, debet capi pro minus communi.

Omnis motus naturalis est in fine uelocior,

quàm in principio.1.cœli.

Intelligitur, omnis motus naturalis in eodem medio æqualiter disposito cæteris partibus uno impetu ab eadem re productus, est uelocior in fine, quàm in principio, Dicitur in eodẽ medio, quia stat, quòd aliquod mistum in igne uelocius mouetur, quòd in aere. Dicitur æqualiter dispositus, quia si medium esset in principio subtilius, & in fine densius, non oporteret motũ esse in fine ueleciorem.

Omnis quæstio quærit inter opposita, primo metaphysicæ.

Illa autoritas simpliciter non est uera, sed uniuersaliter. Quia aliqua quæstio quærit solum unum oppositum. Sed est uera ad illũ sensum, quòd quæstio, ut problema propositionis, quærit inter duo opposita, ut est ista quæstio, an mundus sit æternus, uel non.

Omne, quod in deo est, est deusmet. 6. meta.

Intelligitur, omnia quæ sunt in deo formaliter, & essentialiter sunt ipse deusmet, non autem illa quæ sunt in deo effectiue et subordinatiue et cõseruatiue.

Omnis nostra cognitio procedit ex sensatis. Linconiensis supra.1. posterio.

Intelligitur mediate uel immediate Et ẽt de illo intelligitur illud, nihil est in intellectu, quin prius fuit in sensu.

Omne medium, est medium contrariorum. sexto physicorum.

Intelligitur de qualitatibus medijs & secũdis. Vel sic omne medium compositiue uel successiue est medium contrariorum. Vel sic omne medium diuersorũ uel cõmuniter dictorum est medium contrariorum.

Omnis, qui dicit, quodlibet, quodammodo dicit multa. 3. topico.

Ex quo elicitur secunda regula, qui dicit unum antecedens, multas dicit consequentias, supple formaliter uel uirtualiter, quia qui dicit, homo est uirtualiter dicit, animal est, corpus est, substantia est, & sic de singulis.

Omne, quod est ex prioribus, hoc est magis eligendum. 3. topico. si sic, tũc dicitur, aqua esset nobilior uino, & materia nobilior forma, & uestis antiqua esset nobilior noua.

Intelligitur ergo sic, omne, quod est bonum ex prioribus secundum perfectionem, hoc est melius, sed dices, priora sunt nobiliora & meliora. Dicitur, quòd *omne prius perfectione essentiali, est melius suo posteriori, secundum se, & proprie*, Et dicitur *secundum se, quia secundum usum nostrum non oportet, quòd florenus est prior, & perfectior scientia, quia est substantia, sciẽtia aũt accidens.* Dicitur *perfectione essentiali propter materiam, quæ non est perfectior forma essentialiter* Dicitur *etiam essentiale. ꝑpter prioritatem naturæ, & aqua temporis et uestis antiqua.*

Omnis uoluptas est mala. 4. ethi.

Sciẽdum, quòd uoluptas est duplex, quia quædam est uoluptas corporis, et quædam animæ. Voluptas corporis est duplex, quia quædam est contra dictamen rectæ rationis, & illa semper est mala. Alia est subiecta rationi, & illa semper est bona. Voluptas animæ est duplex, quædam est appetitus rectæ regulatus ratione, & ille appetitus semper est bonus. Alia est secũdum appetitum priuatum, et illa semper est mala. modo dicitur, quòd loquitur de uoluptate, quæ est contra dictamen rectæ rationis.

Omne, quod est propinquius bono, hoc est magis eligendum, & melius. 3 topi. Et si sic, sequeretur, quòd camisia esset melior tunica.

Ad illam autoritatem dicatur, quòd duplex est propinquitas, quædam est localis. Alia uero perfectionis, modo autoritas intelligitur de ꝓpinquitate perfectionis, quia alias instantia probaret uerum.

Omne difficilius, est magis eligendum, & nobilius minus difficiliori 3. topico. Et si sic, sequitur, quòd diuitiæ essent nobiliores, & meliores scientijs, & uirtutibus. Similiter, ars fabrilis esset eligibilior scientia grammaticali, & nigromantia esset eligibilior scientia logicali.

Sciendum, quòd aliquid dicitur difficilius tribus modis. Vno modo in conseruando, & sic diuitiæ sunt difficiliores scientijs. Alio modo in exercendo, & sic ars fabrilis est difficilior grammatica, quia diffici-

llus est fabricare; quàm orationem congruam facere. Tertio modo, quo ad oppositionem, & de ista difficultate debet intelligi autoritas. Et etiam intelligitur de his, quæ sunt eiusdem speciei, dũmodo minus difficili non conueniat præeminentia bonitatis.

Omne generabile est corruptibile. 1. cœli.

Respondetur, uerum est, omne quod generatur completiue est corruptibile, & hoc propter intellectum, qui generatur intellectiue, ergo non obstat de intellectu, similiter de materia prima, quia talis generatur subiectiue.

Omnium rerũ species stabiliuit creator creaturarum Autor sex. prin.

Intelligitur sicut stat; illud idem approbat. Algorismus dicens. Omnia quæ à primeua rerum origine processerunt.

Omne, quod est naturaliter bonum, est eligibilius eo, qđ non est naturalr̃ bonũ. Albertus.

Intelligitur sic, omne quod est naturaliter bonum, ut sic, est magis eligendũ eo, quod non est bonum moraliter per acquisitionem.

Omne unũ, est indiuisibile. 12. metaphysicę.

Illa autoritas multiplex intelligitur. Vno modo sic, unitas est indiuisibilis, id est, nõ est diuisibilis in plura, quorum quodlibet est unum, & hoc est uerum secundum quantitatem distinctã. Secundo omne unũ, ut sic, est indiuisibile inquantum tale, alij dicunt,

quòd debet subintelligi, omnis res est una propter formam, sed talis forma una est ergo.

Omni magno dato cōtingit dare maius, per regulam meta.

Intelligitur sic contingit dare maius, id est imaginari maius.

Omnes partes diffinitionis sunt formæ, dicit Orpheus in libro de intentionibus, circa diffinitionis primæ intentionis declarationē, hoc tamen uidetur esse falsum, quia in diffinitione ponitur genus, quod habet rōnem materiæ, & ergo, si omnes partes diffinitionis, essent formæ, tunc materia esset forma.

Respondetur quòd sic intelligitur, quód omnes partes diffinitionis ipsius accidentis aliquo modo habēt naturam formæ.

Omnis motus est de extremo in extremum per medium. 4. physico.

Intelligitur de motu, qui fit naturaliter: nam motus, qui fit in uacuo, non est naturalis, quia natura abhorret uacuum. Similiter dicitur, quód motus, qui fit per uacuum, non fit per uerum medium: sed solum imaginarie, ergo autoritas habet ueritatem de motu, qui fit cum resistentia medij.

Omnium rerum naturalium existentium idē est tempus. 4. physico.

Intelligitur commensuratiue, & non absolute.

termino ad quem.

Omnes actus distincti sic se habent, quod unus potest conseruari sine alio.7.metaphysicæ.

Respondetur, quòd habet ueritatem, ubi unus non dependet in esse ab alio, quia actus foris & dei, sunt actus distincti, & tamen unus non potest esse cum alio, sic etiam scientia est in anima. Similiter operationes uitales sunt distincte ab anima, & tamen unum põt cõseruari sine alio, ut prius dictũ est.

Omne, quod mouetur, mouetur ab alio. 7. physico. Et sic uidetur, quòd intellectus non potest moueri obiectiue, quia anima non est ab intellectu.

Respondetur, quòd impoßibile est moueri seipsum per se, ut habetur.3.de anima, & cum hoc moueri, & sic impoßibile est rem aliquam esse agens totale, & mouens totale, quin ad minus concurrit deus, aut materia prima.

Omnem intellectum oportet esse passibilem. Commentator.3.de anima. In oppositum est philosophus ibidem in principio, ubi dicit, quod intellectus sit uirtus passiua.

Respondetur quòd Commentator uult, quòd oportet, intellectum esse impaßibilem paßione corruptiua, licet sit paßibilis paßione saluatiua.

Omne incorruptibile est nobilius corruptibili.1.physico.

Intelligitur de motu naturali, & non uiolento.

Omne ens in suo loco naturali quiescit a mo tu. 4. physicorum. & 1. cœli.

Intelligitur, quòd omne ens in loco naturali quiescit a motu locali, non autem est uerum de alijs motibus, sicut de motu alterationis, & augmentationis.

Oē corpus est in loco. 1. physi. Clara est de se

PArticularia & singularia semper in multitudine ex contrario, diuidunt illud, quod unum est. Porphyrius.

Respondetur, quòd ibi per particularia & singularia debet ītelligi minus cōe, ut sit sensus, particularia & singularia i. minus cōia diuidunt, id est in diuidē do contrahunt ex cōtrario illud, qđ unum est genus.

Particularis ī materia naturali æquipollet suę uniuersali. 1 periherme.

Intelligitur de particulari simpliciter dicta, & de prædicatione directa, cuius copula est de illo uerbo sum de præsenti, cum terminis non ampliatiuis, illa æquiualet in ueritate, & falsitate suæ uniuersali.

Particularis negatiua non est conuertibilis. 2. periherme.

Intelligitur, quòd particularis negatiua non est cō uertibilis formaliter in aliam particularem negatiuam, de modo loquendi cōsueto, cum hoc tamen stat, quòd est conuertibilis in unam de modo loquendi inconsueto.

Propriũ de uno ſolo prædicatur. Porphyrius.

Intelligitur uno modo ſic, quòd proprium ſub ea ratione, qua ſtat, prædicatur de pluribus ſubiectis adæquate. Alio modo dicitur. Porphyrius uult, quòd proprium prædicatur ſolum de primo ſubiecto conuertibiliter, licet bene de pluribus non conuertibiliter, quia riſibile prædicatur de homine conuertibiliter, Sed de animali, de corpore prædicatur, non conuertibiliter.

Priuatio eſt forma materiæ. 1. phyſico.

Intelligitur ſic, priuatio eſt forma materiæ, & connotat carentiam formæ in materia.

Priuatio per ſe non eſt ens. 1. poſteriorum.

Intelligitur, quòd materia exiſtens priuatio, non eſt ens in actu formali per ſe, & per formam, cuius eſt priuatio.

Principia oportet ſemper manere. 1. phyſico.

Solutio ſic debet poni, ſemper oportet manere principia ſic, quòd ly principia ſtabit confuſæ tantum ratione ly ſemper, & ſic eſt uera.

Proprium eſt ſubſtantiæ in ſubiecto nõ eſſe. per philoſophum in prædicamentis.

Dicitur, quòd loquitur de terminis, & ſic capit hic eſſe in ſubiecto logicaliter quod prædicatur denominatiue.

Plato non male dixit in eo, quòd ſermonem ſophiſticum ſub nõ ente locauit. 6. methaphy.

Respondetur, quòd philosophus capit non ens improprie, pro ente, quod gerit similitudinem alicuius, quod tamen non est.

Penetratio dimensionum non est possibilis. 4. meteo.

Respondetur, quod duplices sunt dimensiones, quædam sunt, quarum una habet se, per modum actus, & alia per modum potentiæ, ut albedo, uel materia prima, tunc dicitur, quòd in talibus dimensionibus penetratio est possibilis. Sic etiam est, quando duo habent se per modum actus ad tertium, quod habet se per modum potentiæ, sicut albedo & dulcedo in lacte. Aliæ sunt dimensiones, quarum una non habet se per modum potentiæ, nec ambo habent se per modum potentiæ, & sic penetratio dimensionum est possibilis.

Processus in infinitum est prohibitus. 2. phy.

Intelligitur in prædicatis essentialiter subordinatis, & prædicata essentialiter subordinata sunt, homo, & alia res particularis, scilicet cælum, & deus. Et sic intelligitur sursum & deorsum, non autem in latus differentijs a latere positis, ubi proceditur in infinitum tenendo, quòd illæ differentiæ inter se, sunt genera, & species, & sic habet ueritatem.

Potentia opponitur actui. 9. metaphysi. & 1. de anima.

Dicitur, quòd intelligendum est de terminis, sic,

quod ille terminus potentia opponitur huic termino actus.

Principia nõ fiunt ex alterutris.1.physico. sic quòd unum non fit ex reliquo.

Et hoc est uerum, prout ly ex non dicit circunstantiam partis, sed prout dicit circunstantiam totius, ut forma, illud principium fit ex materia, & habet pro subiecto materiam.

Potentia accidit materiæ. Commentator. 1. physicorum.

Intelligitur, quòd ille terminus potentia prædicatur accidentaliter de illo termino materia, licet tamẽ potentia materiæ sit in ipsamet potens.

Politici est considerare de anima.1.physicorum. Et sic uidetur, quòd non est scientia libri de anima

Respondetur, quòd philosophus primo physicorum uult, quòd politicus considerat practicæ de anima, sed in libro de anima cõsideratur de aia speculatiuæ.

Priuatio & materia differunt specifice & ratione.1.physico.

Intelligitur, quòd isti termini priuatio, materia, habent diuersas rationes, secundum quid nominis, cum hoc tamen stat, quòd habent uel significant eandem rem in numero, per quam non distinguuntur.

Pueri beatificantur propter spem.1.ethicorũ.

Intelligitur, pueri beatificantur, id est dicũtur bea-

ti propter spem futuræ beatitudinis, uel felicitatis, licet actu non sunt tales Sed diceres, quare hoc est? respondetur secundum Eustachium, quòd ideo conie-cturamus in eis futuram spem. ex naturali dispositio ne eorum, uel ideo, quia uidemus nos inclinari ad bona, & fugere mala, uel ideo quia sunt procreati ex bonis.

Præter uerum, non est affirmatio uel negatio. 2. periherme.

Ratio, quia uerum habet se in ꝓpositione, sicut forma, modo nihil potest esse absq; forma.

Propositio in toto est falsa, quæ nullam singularem habet ueram 1 posterio.

Intelligitur sic in qua genus generalissimum unius prædicamenti prædicatur de genere generalissimo alterius prædicamenti cum reduplicatione in toto est falsa, ex quo nullam habet singularem ueram

Plura bona sunt eligibiliora paucioribus bonis. 3. topico.

Intelligitur sic, plura bona. possibilia sunt bonis paucioribus compossibilibus eligibiliora, dummodo unum illorum eligibilium non sit propter aliud, & dommodo præeminentia bonitatis tenet se ex parte pluralitatis, & non ex parte materiæ. Dicitur *dummodo unum illorum non sit eligibile propter aliud, tanquam propter finem, quia propterea sanum fieri, & sanitas, non sunt eligibiliora sanitate.* Etiam di-

[illegible] Rubertus, quòd intelligitur, dummodo ista bona sunt eiusdem propter hoc nõ sequitur, quòd quattuor grossi essent eligibiliores floreno, licet tamen sint plura bona. Dicitur etiam, dummodo illa bona sunt compossibilia, propter hoc non sequitur, bonum esse monachum, & esse bonum coniugatum, essent eligibiliora simul quàm monachum esse solum. Similiter uiuere caste & generare sibi simile debent esse eligibiliora, quia plura sunt, quàm uiuere caste solum, quod tamen est falsum, quia sunt plura bona incompossibilia. Etiam intelligitur de bonis finitis propter deum, qui est bonum infinitum.

Posita propositione de disiuncto prędicato, cum altera pars inest determinate subiecto tunc ostensa una in esse, ostenditur & reliqua non in esse. 2. topico.

Intelligitur, posita, propositione de disiuncto prædicato in terminis supponentibus, ubi partes disiuncti non ordinantur uel conuertuntur, tunc ostensa una parte in esse subiecto, ostenditur & reliqua non inesse particulariter. Dicitur, ubi partes disiuncta nõ ordinantur. pp illud argumẽtũ, hõ est aı̃al uel corpus. sed homo est aı̃al ergo hõ non est corpus, quia illa consequentia non ualet. Etiam dicitur, nec cõuertuntur, propter illam consequentiam, homo est homo, uel risibile, sed homo est homo, ergo homo non est risibilis, quia consequentia iterum non ualet. Similiter oportet,

tet, quòd partes disiunctæ non repugnant propter illam, homo est asinus, uel leo. Etiam dicitur ostēditur, & reliqua pars in esse particulariter propter illud argumentum. Omnis propositio est uera uel falsa, sed omnis propositio non est uera, ergo omnis propositio est falsa. Sed debet concludi particulariter, ut sic, ergo aliqua propositio est falsa.

Passiuus quidam intellectus corruptibilis ex eo quòd nihil intelligit. 3 de anima.

Ille textus secundum Cōmentatorem potest sic intelligi, quòd per intellectum paßiuū intelligitur potētia cognitiua, quæ est educta de potentia materiæ, et nominant eum intellectum in ordine ad alios sensus propter excellentiam. Alij uero dicunt quòd intellectus paßiuus, id est fantasticus intellectus, est corruptibilis, siue potentia fantastica est corruptibilis, quo ad corruptionem specierum in fantasmatibus post separationem, quia tunc ipsa fantasia corrumpitur, & sic, non intelligitur per species. Alio modo intelligitur hoc de intellectu, qui nō est informatus spēbus intelligibilibus, aptus tamen informari ad denominationē.

Possibili posito in esse, nullum sequitur inconueniens.

Illa autoritas taliter intelligitur, si sustineatur ppositio poßibilis tanquam uera, tunc adhuc nullum sequitur inconueniens, & sic eam intelligendo super istam autoritatem fundantur omnes regulæ syllogi-

ſticæ, Et ſecundum hoc ſic intelligitur, poßibili poſito inesse &c id eſt, ſi propoſitio poßibilis, uel diſpoßibilis ponitur in eſſe, tunc ad illam de ineſſe, nullum ſequitur inconueniens. Vel ſic, ſi propoſitio de poßibili mutatur in ſuam de ineſſe, tunc ſua de ineſſe nõ erit impoßibilis. Etiam ſic poteſt intelligi, poßibili poſito, id eſt ponatur ita eſſe, ſicut propoſitio poßibilis ſignificat, tunc nullum ſequitur impoßibile. Et pro ulteriori intellectu illius autoritatis, eſt notandum adhuc, quòd aliquæ propoſitiones poßibiles ponuntur ineſſe requiruntur tres conditiones Prima cõditio ſi aliqua propoſitio uniuerſalis poßibilis de poßibili debeat poni ineſſe, non debet hoc fieri per uniuerſalem, ſed potius ſingularem, ut iſta. Omne producibile deus poteſt producere, non debet ſic poni, ineſſe, producibile deus producit, ſed ſic, hoc producibile deus producit, & hoc producibile deus producit, & ſic de alijs. Secunda conditio, quando in propoſitione de poßibili ſubiectum & prædicatum impugnant, tunc ponendo illam ineſſe & loco unius extremi debet poni pronomen demonſtratiuum, ut omne album poteſt eſſe nigrum, ponitur ſic ineſſe: hoc eſt nigrum demõſtrando per ly hoc, illud, quod prius fuit album. Tertia conditio eſt, quando in propoſitione de poßibili ponuntur aliquæ terminationes, uel termini priuatiui, qui uel quæ in illa de ineſſe poſſunt facere aliquam repugnantiam, tunc ponendo illa in eſſe, tales terminatio-

nes sunt omittendæ, ut sortes habens oculos potest esse sine oculis, ponitur sic in esse, sortes est sine oculis, sicut illa, sortes potest cras legere, non potest sic poni in esse, sortes legit cras, sed sic sortes legit.

Posita forma substantiali, ponitur etiā aliud, cuius est forma substantialis.5.metaphysicæ.

Intelligitur sic, posita forma substantiali actuali, et illo modo, quæ est forma, ponitur illud, cuius est forma, modo post mortê alicuius hominis forma illa, non est forma eius actualis.

Propter unumquodque tale, & ipsum magis. 1.posteriorū, & confirmatur illud idem .1 metaphysicæ, ubi philosophus sic dicit. Quicquid est causa aliorum, ut sunt, illud maxime est tale ut ignis est causa caloris, & maxime est talis.

Illa autoritas, ut sonat, uidetur esse falsa, quia in nullo genere causarum est uera, & primo de genere causæ efficientis, quia non sequitur, sortes est ebrius propter uinum, ergo uinum est magis ebrium. Et tamê arguitur hic per regulam in genere causæ efficientis, ergo non est uera, Secundo non sequitur, sortes est homo propter patrem suum, ergo pater suus est magis homo. Tertio non sequitur, cœlum mouetur propter intelligentiam sibi aßistentem, igitur intelligentia magis mouetur, quia antecedens est uerum, & consequens falsum, quia dicitur.12.metaphy. Intelligentia mouet orbem, & tamen ipsa est immobilis, cum non

est diuisibilis, neq; corpus. Quarto non sequitur, aer est calidus propter solem, igitur sol est magis calidus, quia sol non est calidus formaliter. Similiter non sequitur ista inferiora alterantur propter corpora cœlestia, ergo corpora cœlestia magis alterantur, patet, quia non sunt alternabilia alternatione corruptiua, quia non sunt receptiua peregrinam impreßionem, & tamen arguitur semper per regulam in genere causæ efficientis. Deinde etiam probatur, quia illa autoritas non habet ueritatem in genere causæ formalis. Nam non sequitur, paries est albus propter albedinē, igitur albedo est magis alba, quia antecedens est uerum, & consequens falsum. Secundo non sequitur, homo est rationalis propter animam intellectiuam, igitur anima intellectiua est magis rationalis, quia antecedens est uerum, consequens falsum: Nam ly rationalis est differentia essentialis, & substantialis hominis adæquate, & conuertibiliter supponens pro homine, & non pro alio. Similiter non habet ueritatem in genere causæ materialis, quia non sequitur, homo est corruptibilis propter materiam primam, igitur materia prima sit magis corruptibilis, cum materia prima sit magis incorruptibilis, & ingenerabilis, quanuis est causa corruptionis compositi. Tertio modo non sequitur in eodem genere causæ, sortes & generabilis propter materiam appetentem aliam formam, igitur illa forma est magis generabilis. Vltimo

arguitur de causa finali, ubi etiam præsens autoritas non habet ueritatem, quia non sequitur, clericus uadit Romam ppter beneficium, igitur beneficium magis uadit Romam. Item non sequitur, intelligentia secundá mouet orbem finaliter propter primam intelligentiam, ergo prima intelligentia magis mouet orbē, quia antecedens est uerum, & consequens falsum. Nam dicitur. 12. metaphy. primum ens, id est prima intelligentia, non mouet, nisi sicut animatum, uel desideratum. Pro solutione istarum obiectionum notandum, quia ad hoc, quòd ista regula sit uera uniuersaliter, sex requiruntur conditiones. Prima est, quando illud, in quo fit comparatio uniuoce, conueniat, utrique comparatorum, & propter defectum illius conditionis non sequitur, sortes est ebrius propter uinum, ergo uinum est magis ebrium. Secunda conditio est, quòd illud, in quo fit comparatio, suscipit magis & minus, ergo non sequitur, sortes est homo propter patrem, ergo pater est magis homo &c. Tertia conditio, quòd effectus tales uel tantus sit talis uel tātus propter talem causam, uel causatam, & ppter hoc non sequitur, paries est albus propter pictorem, ergo pictor est magis albus. Quarta conditio est, quòd regula intelligitur in genere causæ particularis, & non uniuersalis, & præcipue in genere causæ efficientis, propter hoc non sequitur, sortes est homo corruptibilis propter materiā, igitur materia plus est corrupti-

bilis,tamen ista instantia soluitur per primam conditionem eo quòd esse corruptibile non conuenit sorti et materiæ uniuoce. Quinta cōditio est,quòd causa post productionem effectus non sit remissa in esse tali uel tanto:ut si b post generationem esset in sua caliditate remissum,ipso.a in sua intensione manente cōstat, quòd quanuis.a. esset calidior propter b. non tamen esset calidius,quàm a imò minus calidum. Sexta conditio,quòd effectus talis uel tātus sit , quòd non propter aliquam causam particularem affirmatiuā.Vnde propter hoc non sequitur , sortes diligit Platonem ꝑpter equum suum , scilicet Platonis, ergo sortes magis diligit equum suum, scilicet Platonis. Nam in casu in quo sortes diligeret Platonem , adhuc propter multas alias causas antecedens est uerum, & consequens falsum. Istis sic notatis faciliter potest responderi ad obiectiones in oppositum factas.

Plantæ penitus sunt simplices.2.de anima.

Intelligitur in organis suis sunt simplices, quia non habent tātam diuersitatem in suis organis,sicut alia animalia habent in suis partibus.

Potentia sensitiua contrariatur intellectiuæ.1. ethicorum.

Respondetur,quòd Philosophus uult, quòd iudicia harum potentiarum sunt contrario , quia iudicium unius non potest se ita aliæ ostendere , sicut iudicium alterius, etiam sensualitas repugnat semper rationi.

Principium ſenſitiuum eſt in corde ſecundo de anima, & ſic uidetur, quòd organum ſenſus communis ſit in corde, eo quôd eſt principium ſenſitiuum.

Reſpondetur, quòd ſenſus communis, quæ eſt differentia ſenſibilium ſecundum proprias rationes cognoſcendi eſt in corde, tanquam in organo, ſecundum philoſophos, quia eſt ſibi perfectum, etiam quia cor principiat omnes ſenſus, ſed ſecundum medicos, reſidet in prima parte concauitatis ancipitis. Sed hoc eſt uerum quantum ad receptionem, & collectionem ſpecierum, nõ autem ad iudicium perfectum, quia quantum ad illud, habet locum in corpore, utiq; ſtat, quòd ſenſus communis reſidet in capite, ſed reſidet in corde, quantum ad perfectionem & iudicium.

Primus motus eſt in oriente 4 politico.

Reſpondetur, uerum eſt anthonomatice, id eſt per excellentiam, quia ibi relucent nobiliores effectus.

Poteſtas & uolũtas ſunt cauſa finalis in uolũtarijs ad effectum producendũ. Boetius. 4. de conſolatione. proſa ſecunda.

Intelligitur ſic, dummodo referantur ad actionem certitudo, & dummodo ſunt relati ad idem tempus, & ergo non ſequitur, ego ſum & poſſum legere ergo lego Sed bene ſequitur ego ſum & uolo legere & poſſum legere ergo nunc lego.

Principium & cauſa conuertuntur. 1. meta.

Intelligitur de principio essendi, quod est quadrupliciter, scilicet secundum quatuor causas, ut efficientem, finalem, formalem, & materialem, & capiendo principiũ sic, tunc principiũ et causa conuertũtur.

Particularibus autem unus, communis uero pluribus Porphyrius.

Intelligitur de particularibus & singularibus huius speciei, homo conuenit unus, id est quodlibet indiuiduum huius speciei homo significat simpliciter unum hominem singularem & communis plures homines cõmuniter, & repræsentat omnes homines sub conceptu communi.

Participatione speciei plures hoĩes sunt unus homo, Porphyrius.

Intelligitur secundum sanctum Thomam, *realiter, plures homines sunt unus homo participatione speciei, id est sunt unum in specie.* Et *non sequitur sunt unum in specie, ergo sunt unum, quia omne unum in specie est esse unum secundum quid.* Alij *sic dicunt, plures homines sunt unus homo participatione speciei, id est continuando unam speciem humanam, & sic species humana est perpetua.* Alio *modo exponitur logicaliter, plures homines sunt unus homo, id est plures homines significant per illum terminum homo participatione speciei.* Alio *modo, id est naturalis similitudo hominis uel unus conceptus communis hominis pluribus hominibus conuenit.*

Perpetuum est corruptibile.

Dicitur quòd corruptibile dicit hic potentiam corrumpendi, illud nos est corruptibile, quod potest corrumpi modo stat aliquid perpetue manere, & tamen esse corruptibile, ut intellectus humanus est perpetuus, & tamen in æternum manet, & manebit. Et tamen sicut eum deus produxit ex nihilo, sic etiam potest redigere eum in nihilum. Sed quando dicitur, possibili posito in esse, sequitur impossibile; dicitur, quod nō debet in esse poni in propria forma. Sed sic, hoc non corrumpitur demonstrando, id est, uel potest esse perpetuūm, modo licet talis auia potest corrumpi, tame adhuc est illud, quod est perpetuum.

Plantæ sunt omnia corpora simplicia .2. de anima, tractatu.10.cap.1.

Dicitur, quòd plantæ sunt omnino corpora simplicia, quòd plantæ sunt magis perfectæ, quàm corpora uiuentia, & non uult, quòd omnino sunt simplices.

Potentia naturalis est irrationalis. 2. periher. &.9.metaphy.

Respondetur, quòd uult, quòd bene ualet cōsequentia cum specificatione, ut potentia est, ergo ut sic, est irrationalis, & non ualet simpliciter sine specificatione, quia homo aliquando agit materiæ naturaliter & aliquando secundum intellectum.

QVæcunque mouentia & non mota amplius non sunt physicæ consideratio-

nis primo physico. Et sic uidetur quòd de deo sit scientia, quia ipse est immobilis, ut patet.8.physico.

Respondetur, quòd autoritas tantum uult, quòd entia mouentia considerata nõ in ordine ad motum, non sunt physicæ considerationis, ita, quòd phisicus non habeat aliquid considerare de eis, nisi per attributionẽ ad motum, cuius motus natura est pr ncipiũ.

Quælibet diffinitio ponibilis est in prædicamento.1.topicorum.

Intelligitur, quòd quælibet diffinitio secundum suas partes & reductiue, est ponabilis in prædicamento non autem per se & proprie.

Quæstio, quid est, non habet locum in simplicibus 7 metaphy.

Intelligitur de diffinitiõe quiditatiua, ubi diffinitio connotat essentiam ipsius diffiniti. Sed quæstio simplex, bene potest habere differentiam, quæ sumitur a differentia essentiali.

Quantitati nihil est contrarium, ex prædicamentis.

Intelligitur de terminis, uel uerum est particulariter, & non uniuersaliter.

Quot sunt species entis, tot sunt species motus 1.physico.

Intelligitur, quòd quot terminos inferiores habet motus, tot habet etiam ens.

Quod fit, non est quòd sit. 1 periherme.

Intelligitur, si aliquot ens permanens fit successiue, tunc interitu quod fit, non est. id est non habet esse completum, sed fieri rei successiuæ est eius esse.

Quælibet propositio reduplicatiua, in qua reduplicatur prædicatum, est falsa, & imposibilis. 1. priorum.

Respondetur, uerum est, ut patet de illa, homo est animal, inquantum animal, illa est falsa & imposibilis, ut patet ibidem.

Quæcunque uni & eidem, sunt eadem, illa inter sunt eadem. 1. physicorum.

Intelligitur, quæcunq; diuisim sumpta sunt uni, & eidem, eadem inter se sunt eadem. Et hoc etiam debet intelligi, quæcunque uni termino singulari sunt, eadem inter se sunt eadem, & sic excluditur species.

Quicquid potest causa prima cum secunda, hoc potest se solo. Autor in lib. de causis.

Intelligitur de causa simpliciter prima in genere causæ efficientes, & secundum potentiam eius absolutam. Sed in genere causæ formalis siue materialis, non oportet, potentia enim primæ causæ absoluta est, quando agit sine concursu influentiarum.

Quando aliqua duo sunt idem in essentia, si unum per se est corruptibile, etiam & reliquum 4. metaphy. modo uidemus quòd materia & compositum sunt eadem res in essentia, & sic

uideturˈ, ꝙ materia esset corruptibilis. Et consi militer potest probari de forma intellectiua.

Respondetur, quòd uerum est; quando penitus sunt idem & ũnum secũdum essentiam. Sed materia simpliciter & forma ipsius compositi sunt essentialia principia ipsius compositi, & partes essentiales, quæ non possunt dici esse sicut compositum.

Quæcunque differunt genere, differunt numero & specie. 5. meta.

Intelligitur dupliciter. Vno modo sic: quæcunque genere & numero differunt realiter, differunt numero & specie realiter. Alio modo sic intelligitur. quæcunq; differunt genere prædicamentaliter, differunt numero & specie prædicamentaliter. Vel dicitur illa autoritas intelligitur in genere substantiæ, & non in genere accidentium.

Quantitas nõ est de uirtutibus actiuis & passiuis ad inuicem. 4 metaphysicæ.

Respondetur, quòd philosophus uult, quòd esse actiuum & paßiuum non attribuitur quantitati, sed bene attribuitur speciebus qualitatis.

Quidquid recipit esse, potest non esse, generabile. 4. physico.

Respondetur, quòd uerum est de illo, quod recipit esse a forma, quia forma est, quæ dat esse rei, ut patet per philosophum primo physico. Etiam uerum est de esse formali, non autem entitatiuo.

Quæſtio eſt dubitabilis propoſitio. Boetius. Et ſic uidetur, quòd quæſtio ſit propoſitio. quod tamen eſt falſum.

Reſpondetur, quòd quæſtio capitur uno modo pro ſigno interrogatiuo, & oratione cum qua interrogatur, & ſic quæſtio non eſt propoſitio, & hoc uult Boetius. *Secundo ſumitur pro oratione, cui ſignum interrogatiuum additur, & ſic, quæſtio eſt propoſitio, & ſic illa oratio, cœlum habet materiam, in tali oratione poſita utrum cœlum habet materiam eſt propoſitio, & hoc uult* Boetius.

Quæcunque differunt plus quàm numero. differunt ſpecie. 5 meta.

Reſpondetur, quòd philoſophus uult, quòd quæcunque differunt plus quàm numero eſſentialiter, illa differunt ſpecie, & ſic non oportet, quòd uir & mulier differunt ſpecie, ut ſortes albus, & plato niger differunt ſpecie, quæ ſolum differunt ſpecie accidentaliter.

Qui non unum intelligit, nihil intelligit. 4. metaphyſicæ.

Reſpondetur, quòd intelligitur ſic, qui non unum intelligit ad minus, nihil intelligit. Vel *ſic capiendo ly non infinitanter, ut qui non unum intelligit, nihil intelligit, & hoc eſt* [illegible]*rum.*

Qui in diale[illegible]a ſolum terminos uniuerſalia dicit, & n[illegible]s, illum non dialecticum, ſed dia

lecticę hereticum dicimus, quia uniuersalia realia sunt ponenda. Anshelmus.

Respondetur, quòd uult, quòd ille qui ponit solum uniuersalia in signis, & res non facit uniuersaliter intellectas, per illa signa, illum dicimus dialecticæ hereticum. Nam ille dicitur dialecticæ hereticus, qui ponit aliquid falsum in dialectica siue logica.

Quicquid caret operatione, caret & essentia. Commenta 9. meta.

Respondetur, quòd illa autoritas uniuersaliter non est uera, quia datur instantia de materia prima, sed tamen communiter intelligitur de istis, qui sunt in actu uel formali, & non in potentia, siue actu potētiæ.

Quod non est, nō contingit scire 1. posterio.

Verum est, quòd uerum uel ueritatem entis, uel ueritatem propositionis non contingit scire, tanquam scibile propinquum, sed bene remotum.

Quiditas rei est forma rei. 7. metaphysicæ.

Respōdetur uerū est in simplicibus, nō aūt cōpositis.

Quæcunque habent differentiam in eodem subiecto, differunt specifice. 4 metaphysicę. Si igitur illi gradus in alteratione proprie dicta acquirantur succesiue, & habent differentiam eodem subiecto, & ergo differunt specifice, ut uult autoritas. & sic qualitas, secundum quam fit alteratio proprie dicta, non esset simplex sed diuersarum rationum.

Respondetur quòd uult, quòd qualitas intensibilis & remißibilis existens in eodem subiecto, nõ faciens unam qualitatem partialem, illæ differunt specie. Sed si illæ qualitates facientes unam totalem qualitatem tunc non oportet uerbi gratia albedo & nigredo sunt in eodem subiecto, & sunt intensibiles & remißibiles, & tunc in illo subiecto non faciunt unam qualitatem, ergo differunt specificæ.

Quicquid est causa causę, etiam est causa causati. Autor in lib. de causis.

Intelligitur, quòd quicquid est causa causæ loquendo de causa essentiali & positiua, hoc est causa causati. Dicitur positiua propter uitia, quæ sunt causata priuatiue.

Qui tollit a rebus proprias operatiões, etiam tollit ab eis essentias. Commentator 8. physi.

Intelligitur qui tollit operationes proprias a rebus, quæ ad actum & potentiam simul pertinent, ille tollit ab eis suas essentias.

Quicquid per superabũdantiam dicitur, uni soli rei cõuenit. 7. topi. ergo sequitur, ꝙ superlatiuus est proprie qualitatis.

Respõdetur, uerũ est superlatiuũ exponẽdo affirmatiue, & nõ negatiue, & tũc dicitur exponi affirmatiue, quãdo ultima exponens est affirmatiua.

Quicquid mouetur, hoc est diuisibile. 6. topico. hoc simpliciter non est uerum, quia ani-

ma habet se in corpore tanquam nauta in naui, sed nauta mouetur motu nauis, ergo anima mouetur motu corporis, & per cōsequens est diuisibilis. quia est mobilis, quod tamen est contra philosophum.

Respondetur, quòd sic debet intelligi, quod mouetur per se, hoc est diuisibile, modo anima non mouetur per se, sed per accidens.

Qūęcunq; sunt eiusdem speciei, quicquid uni conuenit, conuenit & reliquo, est communis animi conceptio.

Intelligitur essentialiter, uel de p̄dicatis essentialibus. Dicitur essentialiter propter partem plumbi paruam & magnam, quæ sunt eiusdem speciei, & tamē quicquid conuenit uni conuenit & reliquo. quia portare magnam partem plumbi non conuenit, sicut conuenit nobis portare paruam partem. Similiter in accidentibus proprijs uerum est. Nam sicut sorti conuenit esse susceptibilem disciplinæ, sic & platoni.

Quandocunque extremitates conuertuntur inter se inclusiue, tunc necesse est extremitates conuerti cum medio 2. topico.

Respondetur, ūerum est arguendo in primis quattuor modis primæ figuræ directe concludentibus propter argumentum in darapti, ut omnis homo est animal, & omnis homo est substantia animata sensitiua ergo substantia animata sensitiua est animal: ibi in con-

in conclusione extremitates conuertuntur, quia omnis substantia, animata sensitiua est animal, ergo etiam deberent conuerti cum medio, & per consequens sequeretur, quòd homo esset asinus sed hoc non oportet, ex quo iste syllogismus non est in aliquo modo primæ figuræ, sed in tertia figura

Quandocunque signum uniuersale interimitur per signum exclusiuum additum ad unam sui partem. Si tunc exclusiua est uera, uniuersalis fuit uera. 2 topicorum.

Intelligitur dummodo tale signum uniuersale affirmatiuū additur termino habenti actu plura supposita, si tunc exclusiua ē uera sua uniuersalis fuit uera.

Qui dicit animam gaudere uel tristari, dicit eam texere, & ædificare. 1. de anima.

Intelligitur, qui dicit se solo animam gaudere uel tristari, dicit eam tenere, sic quòd Philosophus uult, quòd non solum conuenit animæ, sed prout est coniuncta corpori. Et dicit Egidius ibidem, uerum est, ille minus proprie dicit, qui solum animam dicit gaudere uel tristari. Sed magis proprie loquendo tūc homo dicitur gaudere uel tristari, & hoc est uerum.

Quicquid potest in maius, potest in minus. primo cœli.

Intelligitur per se et uirtute propria, et de illis, quæ sunt eiusdem speciei.

Quod semel dictum est, amplius resumi non

potest, in libro prædicamen.

Verũ est naturaliter & in numero, põt tamen idem resumi super naturaliter, & in specie.

Quorum generationes sunt bonæ & quorũ effectus sunt boni, illa sunt bona 2. topico.

Intelligitur cuiuscunque generatio, uel effectus, uel generans particulare est bonum, illud est, & erit bonum ex parte efficientis, si non erit impedimentum aliunde Dicitur particulare propter agens uniuersale. Dicitur, est, uel erit propter effectus, qui producuntur succeßiue, quia illi non sunt boni, sed sunt uel erunt boni Dicitur, inquantum est, ex parte efficientis, quia stat, patrem esse bonum, & filium non, & hoc propria uoluntate. Dicitur, si non est aliud impedimentum, quia quilibet effectus propter malum usum potest deprauari.

Quorum corruptiones sunt bonæ, ipsa corrupta sunt mala.

Intelligitur, si corruptiones sunt bonæ, tunc corrupta sunt mala. Et si corrupta sunt mala, tunc corruptiones sunt bonæ, & hoc est uerum de his, quæ fuerunt bona uel mala. Alio modo intelligitur, quòd corruptiones tales sunt malæ, omnino moraliter, quia nõ torquens est malus, ergo fur est bonus, quia illa corruptio furis, nõ est omnino mala. Tertia intelligitur, quando corruptum non habet se ut causa corruptionis, & ergo non sequitur, interficere tyrannum est

malum, ergo tyrannus est bonus, ex quo malitia eius est causa corruptionis.

Quandocunque aliqua duo sunt cōiuncta. Et si unum reperitur sine aliquo, tunc est aliquod sine reliquo. 8. physico.

Intelligitur sic, quandocunque duo sunt coniuncta secundum magis & minus, si tunc reperitur minus perfectum seorsum, sine magis perfecto, tunc etiam magis perfectum potest reperiri sine minus perfecto; sed non econuerso, & sic materia prima est minus perfecta, quàm forma, tamē forma reperitur sine materia, & non econuerso.

Quod non est, nulli accidit. 1. physico.

Intelligitur, Vno modo sic, quòd ly est, dicit inhærentiam accidentalem, & illo modo substantia nulli accidit. Alio modo intelligitur sic, ut ly accidit, dicat denominationē uel prædicationē accidentalem, et sic prædicta autoritas est falsa, ut album est substantia.

Quod omni tempore est utilius, hoc est eligibilius. 3. topicorum. Et sic sequeretur, quòd fortitudo sit eligibilior temperantia uel iustitia, eo quòd fortitudo omni tempore est utilis.

Respondetur, quòd fortitudo capitur dupliciter. Vno modo, quo ad habitum. Alio modo quo ad actū, & sic fortitudo est operatio fortitudinis, & illo modo semper est utilis actualiter, quia si omnes essemus fortes, fortitudine non indigeremus.

Quicquid est in effectu, est in causa, cōmunis propositio metaphysicorū. Et sic sequeretur, quòd omnis imperfectio esset in deo, & praecipue materia prima esset in deo, cùm sit perfectissima, consequens est falsum.

Intelligitur ergo sic, quicquid est perfectius in effectu, hoc etiam est in causa, nō formaliter, sed uirtualiter, uel reductiue, uirtualiter, ut prima causa, quae habet uirtutem producendi, omnē effectum, uel perfectionem supereminentem, quia prima causa supereminet omnem perfectionem ordinatam, quia omnis perfectio ultimate ordinatur in primam causam.

Quicquid in uno est substantia, in alio non potest esse accidens Auicenna. Et si sic, sequeretur, quòd scientia, quae est in deo, substantia, non potest fieri in nobis accidens.

Notandum, quòd aliquid in uno esse substantiam, & in alio non posse esse accidēs, intelligitur dupliciter. Vno modo, quòd ipsum capitur utrobique uniuoce, & sic non est uerum. Alio modo capitur aequiuoce prout dicitur de deo, et de nobis. Ratio est, quia secundum Philosophū. 12. metaphy. Sapientia dicitur aequiuoce de deo & creaturis, ex quo in uno est substātia, & in alio accidens.

Quantitas non est de genere actiuorū. 4. phy.

Intelligitur uno modo, quòd quantitas, ut quantitas, non est de genere actiuorum, & sic est uera. Sed

quantitas ut substantia, bene est de genere actiuorũ. Alio modo dicitur, quòd quantitas secundum suam essentiam non est de genere actiuorum, licet bene, secũdũ suas dispositiones, sic simili modo dicitur, quòd superficies secundum se non est de genere, licet secundum dispositiones corporis, cuius est superficies.

Quicunque negat multitudinem ydearũ in mente diuina, est infidelis & hæreticus beatus Augustinus & ex hoc uidetur, quòd nõ plures sunt dij ponendi.

Quod sic intelligitur, quicunq; negat multitudinẽ ydearum, id est multitudinem personarum in mente diuina, talis est hæreticus. Nam talis multitudo, est ipse deusmet, qui est trinus & unus.

Rerum quædam sunt uniuersalia, quędã singularia. 1. physicorum.

Intelligitur sic, de numero rerum quædam sunt singulares, & quædam uniuersales.

Ridiculosum est tentare seu demonstrare naturam esse, quia hoc est per se notum. 2. physi. Sed diceres, tamen philosophus diffinit naturã ibidem, constat autem, quòd quælibet diffinitio est demõstrabilis de suo diffinito. Et sic uidetur, quòd natura sit demonstabilis.

Intelligitur dupliciter. Vno modo, quòd Philosophus non uult, quòd sit ridiculosum demonstrare naturam esse, & hoc bene est uerum. Sed ridiculosum est ten-

tare seu demonstrare naturam esse, & hoc bene est uerum, quia tentare importat difficultatem, modo non est difficile, imò est facile demonstrare naturam esse. Alio modo dicitur, quòd uult ridiculosum est demonstrare naturam esse, quo ad quæstionem, si est, quia hoc est notũ de se. Sed quia ad alia genera quæsitiua scilicet quid est, non importat difficultatem.

Radices plãtis sunt similes ori in animalibus. 2. de anima.

Ratio, quia secundum Philosophum ibidem, tam radix quàm os recipit alimẽtum, per quod res in esse indiuiduali conseruatur.

Res naturales & artificiales sunt distinctæ secundo physicorum.

Intelligitur secundum denominationem sic, quòd denominatio artificialis est posterior naturali, & sic distinguuntur secundum rõnem, non aũt scdm rem.

Relictis primis substantijs Aristoteles agit de medijs Boetius.

Intelligitur sic relictis primis substantijs tanquam extremis, id est deo, quia deus non est in prædicamento, quia nec genus, nec species, nec differentia, ex quo est simplex, imò simplicissimus, igitur dicunt aliqui, quòd non est limitabilis per positionem prædicamentalem. Similiter prima pars in autoritate datur intelligi, quia etiam non est in prædicamento, ideo Aristoteles agit de medijs, id est de substantijs compositis,

ita quòd substantiæ compositæ ponuntur in prædicamentis, forma etiam proprie non est in prædicamento, quia est altera pars compositi, quæ per se non stat, sed inhæret.

Relatiua sunt simul natura, in predicamentis.

Intelligitur, relatiua consequuntur se in consequentia bona cum uerbo conformi, sed non sunt simul, quo ad tempus, quia stat, unum procedere, aliud in tempore manere.

SEmper diuisio generis est in plures species: Porphyrius.

Intelligitur quodlibet genus est semp diuisibile diuisione logicali per differentias oppositas specificas in plures species actuales aptitudine in genere existẽtes, & illarum specierum ad minus debent esse duæ, cum hoc tamen stat, quòd possunt esse plures.

Sunt ergo ea, quæ sunt in uoce, earũ quę sunt in anima passionum, notæ. 1. periherme.

Respõdetur quòd per ea, quæ sunt in uoce intelligit signa uocalia, & per paßiones in anima, intelligit terminos mentales, & conceptus, & tunc sensus autoritatis est, quòd signa uocalia sunt notæ, id est signũ conceptiuum, seu terminorum mentalium, tũc ex illa autoritate colligitur cõmune dictum, qđ uoces significant conceptus ad placitum ultimate, licet cõceptus, quibus subordinantur, significant naturaliter.

Sola species habet proprium. Porphyrius.

Intelligitur, quòd pprium magis attribuitur speciei quàm alteri, quia ppriũ influit ab essentia rei, id est spiritu. Vel dicitur, quòd ipse capit speciem communiter pro quolibet subiecto communi.

Sophista plus appetit apparenter esse sapiens, & non existenter, quàm existenter, & nō apparenter. 1. elencho.

Intelligitur, quòd Philosophus uult tantum, quòd pprium sophistæ est apparere, & non existere.

Solius metaphysici est de quidditatibus omnium rerum considerare. 6. metaphysicæ.

Respondetur, uerum est absolute & immediate, modo quãuis naturalis philosophia cõsiderat illos terminos, homo, uel terra, formando illas conclusiones, homo est corruptibilis, terra est spherica, tamen non considerat illos terminos absolute & immediate, ut metaphysicus, sed per respectũ ad motum formando de ipsis conclusiones.

Si hoc uerbum est purum dixeris ipsum quoque nihil est. 1 periherme.

Intelligitur si hoc uerbum est pure dixeris. i. solitarie ipsum quoq; nihil. i. nec significat uere, nec false. Alij aũt habent aliam autoritatem sic. Nec hoc uerbum est purũ dixeris, & tunc intelligitur sic, nõ ita, quòd si hoc uerbũ purũ dixeris, quòd ipm nihil sic significet, imò aliquid significat, quia significat quendã cõpositionem, quã sine extremis nõ est intelligere.

Singularia sunt sensui propinquiora.1.posteriorum. Sed dicitur, tamen ibidem, quod uniuersalia sunt notiora singularibus.

Respondetur quòd intelligitur de uniuersalibus in causando, & de singularibus uagis. Item singulare uagum est terminus significans rem alteri rei æqualiter, per oppositum est de simpliciter signato. Sed per philosophum primo physicorum dicitur, quòd intellectus prius cognoscit rem naturali ordine ad cognoscendi sub conceptu magis uniuersali. Sed ad secundam dicitur, quòd intellectus congnoscit primo sub conceptu singulari magis uago, quia natura semper incipit a facilioribus, a quibus solius est uiuere inter pauciora indiuidua.

Simile non agit in simile.1.de generatione.

Intelligitur mere naturaliter & principaliter, cum hoc tamen stat, quòd unum simile agat in reliquum, ut patet de duabus negationibus mutuo se impedientibus, ut non nullus homo currit.

Separatur autem hoc ab hoc, sicut perpetuũ a corruptibili.2.de anima.

Intelligitur sic, potentia intellectiua separatur ab alijs potentiis, tanquam perpetuum a corruptibili. Alij autem dicunt, quòd philosophus comparat ibi potentiam intellectiuam in homine, ad animam sensitiuam in animali bruto, & uegetatiuam in plantis, & sic est uerum, quòd intellectus separatur a uegeta

tiuo, & sensitiuo, quia perpetuum a corruptibili, non tamen est uerum, prout illæ potentiæ sunt in uno subiecto scilicet in homine, Aliter dicitur, quòd philosophus ibi uoluit animam intellectiuam esse perpetuam. Sed tamen hoc non est uerum mere, naturaliter loquendo, quia ipsum formare perpetuum rationibus naturalibus non est ostensibile. Sed alij intelligunt sic, separatur autem hoc, id est intellectus diuinus ab hoc, id est intellectu humano, tanquam perpetuum a corruptibili.

Sensus est quędam alteratio. 2. de anima.

Respondetur quòd sensus siue sensatio, est quædam alteratio saluatiua.

Sola metaphysica est scientia communis. 1. metaphysicę.

Respondetur, quòd philosophus ibi considerat scientiam esse communem ratione principiorum uel obiectorum, & sic metaphysica communis est, quia considerat primo communiora.

Sophysticus, dialecticus, & metaphysicus uersantur circa idem, quia dicit Commentator. metaphysicus, & dialecticus conueniunt in subiecto.

Respondetur, quòd uerum est, quia conueniunt in subiecto naturali, sed tamen differunt in subiecto formali, unde metaphysicus formaliter, & de per se, siue principaliter considerat ens, inquantum ens. Sed

sophisticus, siue dialecticus considerat ens rationis per se, & principaliter, & sic ex consequenti ens considerat, & sic conueniunt in subiecto naturali, & hoc modo, est inconueniens, ut etiam patet de triuio.

Sicut res habet esse, ita etiam habet cognosci. 4. metaphysicę.

Intelligitur uno modo, sicut res habet esse per causam, sic etiam habet cognosci per causam. Secundo sic. sicut res habet esse a deo, sic etiam habet cognosci a deo, & hoc est uerum. Sed tamen illud non conuertitur sic, quòd res habeat tunc esse, sicut cognoscitur, modo uniuersaliter cognoscitur, non tamen habet esse uniuersaliter, quia omne, quod est, ideo est quia idem numero est, ut patet per Boetium.

Sola species diffinitur Boetius in libro diffinitionum.

Verum est sola species diffinitur tanquam diffinibile propinquum diffinitione quiditatiua & essentiali, licet tamen genus & indiuiduum possunt diffiniri tanquam diffinita remota, & nulla equiuoca sunt alicuius speciei, & ergo nullum diffinitur.

Solius substantię est diffinitio. 7. metaphysicę. Boetius.

Respondetur, solius substantiæ est diffinitio quiditatiua, & essentialis, non tamen uoluit negare, quin accidens posset diffiniri per additamentum suæ substantiæ.

Substantia prior est accidente, tempore, natura, & diffinitione. 7. metaphysicę.

Intelligitur sic, quia res melius, ut prius cognoscitur per prædicata substantialia, & quiditatiua, & per conceptus quiditatiuos, quàm cognoscatur per prædicata accidentalia siue denominatiua, quia illa res homo perfectius & melius cognoscitur per conceptum illius prædicati, animal rationale, quàm p̄ prædicatum, scilicet album uel nigrum.

Sensus uisus prę omnibus sensibus diligitur, in prohemijs metaphysicę.

Intelligitur, respectu scientiæ, & secundum repræsentationis, quas sciunt sensus secundum se, tunc sensus uisus præ omnibus diligitur, quia plures differentias differentiarum nobis ostendit. Etiam quia clarius & remotiūs plures res, quæ sunt sensibiles, cum minori difficultate nobis uisus repræsentat.

Secundum sensum tactus nos discernimus sapientes ab insipientibus. 2. de anima.

Et subdiuiditur ratio ibidem, quia molles q̃dē carne, aptos mentē dicimus, & sic philosophus non uult, quòd simus sapientes secundum tactum. Sed uult, quòd secundum tactum, dicimus dispositos & aptos ad scientiam, et hoc est uerum ex molitie sanguinea, non autem flegmatica, quæ est in mulieribus.

Similia sunt quorum qualitas est una. 5. metaphysicę, & sic sequeretur, quòd terminus uoca

lis non significaret terminum scriptum ex eo quòd, non est sibi similis, quia eorum qualitas non est una.

Respondetur, quòd intelligitur de qualitate reali, siue similitudine reali, modo terminus uocalis et scriptus sunt similes in genere repræsentationis, & pro tanto unus significat aliam, et non in reali qualitate, & secundum sanctum Thomam ly una debet tantum ualere sicut similes.

Scientia est de numero perpetuorū. 1 poste.

Intelligitur de scientia strictißime capta, & de perpetuorum ueritate, non autem essentialiter.

Sacerdotes in ęgypto acquisitis uitę necessarijs, inceperunt philosophari.

Intelligitur sacerdotes in egypto acquisitis uitæ necessarijs. i. in artibus liberalibus, quæ sunt necessariæ ad uitam sacerdotalem, inceperunt philosophari, id est in philosophia studere.

Sciētia diuiditur in utile, & in inutile. 2. meta.

Respondetur, quòd philosophus per scientiam utilem intelligit scientiā practicā. per inutilē intelligit speculatiuam, & sic cōiter uidetur, quòd scientia de anima, non sit utilis, quia est speculatiua. Respondetur, quòd utile capitur dupliciter. Vno improprie scilicet pro practico, & inutile pro speculatiuo. Nam scientiæ speculatiuæ dicūntur inutiles quo ad operationes, quia non possunt a nobis operari, & ita acci-

pit philosophus utile. Alio modo capitur proprie, & sic, utile est illud, quod est ordinabile, uel ordinatur, in aliquod bonũ, & illo mõ, sciẽtia de aĩa est utilis.

Species rerum se habent ad numerũ. 8. meta.

Intelligitur recte, sicut numerus denarius additur alteri numero, & tunc resultat una noua species numeri, & addẽdo decem ad decẽ erunt uiginti, & addendo unũ ad tria erunt quattuor, & sic simili modo, quãdo uni speciei aditur aliquod essentiale, quòd nõ est de essentia tẽporis, resultat alia species.

Subtiliter menticus, qui dicit quaternarium esse binarium. 4. metaphysicę.

Respondetur quòd hoc est uerũ de numero quaternario entium separatorũ, cũ hoc tamẽ stat, quòd numerus quaternarius ad inuicem est binarius, & econuerso, ut patet in continuis practicis.

Subiecti non est demonstratio. 1 posteriorũ.

Intelligitur quòd nulla sciẽtia hẽt demõstrare suũ subiectũ esse, sed illud præsupponitur, quia est primo posteriorum im omni scientia, in qua subiectum debet præsupponi, si est, & quid est, Sed quid sit subiectum potest inuestigari.

Sensus est singularium, intellectus uero uniuersalium. 3. de anima.

Respondetur, quòd intellectus solum intelligit uniuersalia uniuersaliter, sic quòd nulla alia potẽtia hoc facit, quia sensus est præsentium, intellectus uero ab-

sentium, & non est sic uniuersalium, q' intellectus non intelligit singularia.

Substantia non est idem cũ accidente.1.topi.

Intelligitur accidentaliter, quia accidens & suum subiectum, faciunt unum numero de per accidens, ut patet.7.metaphisicæ.

Sol est pater uirorum 2. de anima.

Intelligitur quantum ad illuminationẽ, huius ratio est, quia sol generat hoiem. Nam dicitur secundo physicorum homo generat hominem, & sol.

Sanatio est ĩ prędicaméto relationis.6.meta.

Respondetur quòd philosophus uult, quòd sanatio cõnotat quendã respectũ propter quẽ, per accidens, et reductiue est in prædicamento ad aliquid.

Si infinita pũcta concurrent lineam non facerent.1.cœli.

Respondetur, quòd philosophus loquitur de pũctis indiuisibilibus, sic, quòd tantũ uult. Si infinita puncta indiuisibilia cõcurrent lineam non facerent.

Separatio formę a materia est eius corruptio. 4.physicorum.

Respõdetur quòd loquitur de forma, quæ ẽ educta de potentijs materiæ, ut forma bruti.

Solius in complexi est diffinitio.6.topicorũ.

Respõdet, uer. ẽ de diffinito ꝓpiquo, nõ ãt remoto.

TVnc unumquodq; arbitramur scire, cum causas eius cognoscimus.1.physico.

Intelligitur de cognitione ꝑpter quid, & de effectu naturali. Dicitur propter quid, propter cognitionem, quia est, Et dicitur de effectu naturali pp deum.

Tres sunt species oppositionis. 1 periherme.

Respondetur, quòd philosophus capit ibi oppositionem prout attribuitur propositionibus ratione ueritatis uel falsitatis.

Tantum uni unum opponitur. 1. periherme.

Intelligitur in eadē specie oppositiōis, qa ī diuersis speciebus est incōueniens, quia uni plura opponūtur.

Tantum duo sunt elementa. 5. metaphysicæ.

Intelligitur, tantū duo sunt elementa uera & principia, scilicet materia & forma, & quattuor sunt elementa uocata. s. aer, ignis, aqua, & terrā.

Tale additum suo, tali facit ipsum magis tale. 1. posteriorum.

Intelligitur, de qualitatibus positiuis & naturalib⁹ sic, quòd tale aditū suo tali, hoc est qūalitas positiuā addita qualitati positiuæ ad idem subiectum, illud erit magis tale. Et dicitur positiuis, quia in priuatiuis nō est uerū, ex quo una negatio addita alteri eius uirtutem non fortificat, sed magis interemit. Etiam intelligitur de tali, quod est infinitum, quod notāter dicitur propter perfectionem dei, quæ est infinita.

Triplex est substātia. s. forma, materia & totū cōpositū. 2. de aīa & . 8. metaphy. Et sic phūs uidetur uelle, ꝙ materia & forma distinguuntur

contra

cõtra totũ cõpositũ. Et uidetur eẽ cõtra eum 1.physicorũ, ubi dicit, ꝙ totum est suæ partes.

Respondetur, quòd philosophus distinguit materiã & formam & totum cõpositum diuisim sumpta, & non coniuncta. Sed illa autoritas philosophi. 1. physicorum intelligitur, quòd totum nihil aliud est, nisi suæ partes coniunctæ uel simul sumptæ.

Ternarius est prima multitudo. 1. metaphysicę. & sic uidetur, ꝙ duo non sunt multa.

Respõdetur, quòd philosophus uult, ꝙ ternarius est prima multitudo excedens aliũ numerum, et sic est uerum.

Talia sunt subiecta, qualia permittuntur ab eorum prędicatis. per regulam topicalem.

Intelligitur ad hunc sensum, quando subiecta sunt æquiuoca, & prædicata secũdæ intentionis, tũc subiecta sumuntur pro talibus significatis pro quibus sua pdicata æque cõueniunt, ut homo est species, ly homo est æquiuocum à consilio, & ly species est terminus secũdæ intentionis, ergo ly homo aperte subiecti accipitur pro talibus significatis, pro quibus prædicatũ sibi conuenit. Sed quia illud prædicatum non cõuenit sibi pro conceptu naturali, ergo etiam nõ accipitur pro eo.

Theoricę finis ẽ ueritas, practicę uero opus. primo metaphysicę.

Respõdetur, quòd philosophus loquitur de operatione, quæ fit ab extra, & licet logica, & aliæ artes operantur speculatione id tamen est ab intra.

Tunc unumquodq; est perfectum, cum tangit propriam uirtutem.7.physico.

Respondetur, quòd philosophus uult, quòd unumquodq; maxime est pfectũ, dum tãgit debitũ gradũ & extremum perfectæ uirtutis sibi conuenientis.

Tempus non est motus.4.physicorum.

Respondetur, quòd philosophus uult, quòd illa non est prædicatio essentialis, tempus est motus, sed bene accidentalis, & conuertibilis, quia propria paßio prædicatur de suo subiecto.

Tempus est ubiq;.4.physicorum.

Intelligitur commensuratiue, quia omnis succeßio mensuratur tempore.

Tempus non est numerus, quo numeramus. 4.physicorum,

Verum est capiendo numerũ pro numero numerante principali, & etiam instrumentali intrinseco.s. ratione animæ discretiue, licet sit numerus extrinsecus, scilicet res cognita subiecta mensuræ, secundum quã anima uenit in cognitionem mensuræ minus notæ.

Tempus est sensibile consequentię, eo quòd tempus est motus, sed motus est sensibile consequentię, ergo tempus.2.de anima.

Nam duplex est esse tpis secundũ Cõmentatorẽ.s. formale, et materiale. Formale est ratio discretiua animæ. Sed materiale est motus, modo autoritas est uera, quo ad esse materiale.

Tactus est in carne. 2. de anima. Sed dicit tñ 2. de animalib. q̧ organum tactus, sit quidem neruus radicatus in corde per plures ramunculos diffusas per totum corpus, & medium eius est caro, ubi innuitur oppositum.

Respondetur, quòd Cõmentator glosans dictũ per hoc attestatur ibidẽ, iuueniliter et pueriliter dixisse, et dicit, quòd corrigit se in 2. de aialib Alij aũt glosant, quòd tactus sit in carne, uel intra, non aũt uult, quòd organũ tactus. Vel ẽt dicitur, quòd autoritas tenetur, et in tenore uerborũ dicitur, q̃d tũc locutus est scd̃m uiã suorũ magistrorũ, sed corrigit se. 2. de anima.

Tantũ quattuor sunt p̃dicata dialectica. 1. topi. scilicet genus, diffinitio, ꝓprium, & accidẽs.

Respondetur, quód uerũ est de prædicatis essentialibus siue dialecticis.

Totum compositum est, primo, & de per se, est generabile. 7. metaphy.

Intelligitur cõpositum totũ est generabile completiue, et secundum totalitatem, non aũt principaliter et per se, quia principaliter forma generatur.

Totum est suæ partes simul. 1. physico.

Intelligitur sic, prout ly simul nõ dicit ibi separationem partium, uel nullius partis exclusionem, & sic ualet in tantum, totum est suæ partes, & nulla exclusiua. Vel intelligitur cõiunctim, & non diuisim.

Terra est res quiescens. Cõmẽta. qui dicit. Si

oēs dij descenderent, non pñt mouere terram.

Intelligitur secundum se totam, licet moueatur secū dum partes, quia quotidie alteratur scđm eius partes.

Terra est in aqua tanquam in loco proprio & naturali. 4. physico.

Respōdetur, quòd philosophus habet ibi modum lo quēdi uulgariū, scđm quē modū, id dicitur eē in alio, cui⁹ maior pars scđm se, et q̄libet sui, ab alio circūdatur, et sic est terra in aqua scđm ueritatē, tamē nō hēt unū locū ꝓpriū, qui eēt aqua tantū, uel mare tātum.

Totū sapit naturā suaꝶ partiū, cōis ꝓpositio.

Verum est quo ad significatum, non autem quo ad modum significandi.

Totum & perfectum sunt penitus idē. 2. physico. & 4. meta.

Intelligitur quando totum capitur cathegoreumatice, & non quando capitur sincathegoreu.

Tolle logicam & ablata est omnis scientia, & si aliquid remanet est tāquam fabula. Isidorus in libro ethimologia.

Respondetur, quòd non est in se fabula, sed apparet habenti simile & audienti tanquam fabula.

Termino singulari non conuenienter additur signum uniuersale. 5. meta. Inteligitur immediate. Sed tñ uidetur fore falsum quia ꝓprie dicimus, omne ens, qđ est sortes, est risibile.

Respōdetur, quòd duplex est terminus singulariū,

uidelicet singularis, ut sortes, et Plato. Alius est circũlocutus, ut ens, q̄d est sottes, mouetur, dicitur quòd signum uniuersale non potest proprie addi termino singulari in completo, & hoc uult philosophus.

VNius rei tm̃ una est natura, Cōmē.1.cœli.

Intelligitur, quòd natura p̄ductiua unius motus est, & non diuersorũ, scd̄m spēm distinctorũ, licet unius rei sunt plures naturæ, quarũ una est p̄ductiua motus, ut forma, & alia subiectiua, ut materia.

Vnum & multa opponuntur.2. metaphysicę. Et si sic sequeretur, quòd termini de p̄dicamēto quantitatis contrariantur.

Respondetur, quòd hic æquiuocatur oppositio pro qualibet repugnantia.

Vl'e est unũ ĩ multis & unũ de multis.1.poste.

Intelligitur sic uniuersale est unũ ĩ multis, sicut inferius in suo supiori, uel significatiue, et sic est uerũ. et est unũ de multis, id est prædicatur de pluribus.

Vniuersale nihil est, aut posterius est, suis singularibus.2. de anima.

Intelligitur uniuersale in essendo scd̄m imaginatione Platonis, nihil est, aut posterius est, aut est cōcept9 cōis posterior rebus singularibus, à quibus causatur, et hoc est uerũ. Vel sic uniuersale.i.cōceptus uniuersalis nihil est, aut posteri9 est singularib9 uagis, et q̄uis illa expositio est uera, nō tamē est de ĩtētione physici.

Vnius causæ tantũ unus est effectus.1.poste.

Intelligitur unius causæ eodẽ modo se habentis, respectũ eiusdẽ causati est unus effectus, quia causæ diuersimode se habentis aliquãdo sunt plures effectus, scilicet unus mediatus, alicuius immediatus.

Vniuersale est ubique. 1. posteriorum.

Intelligitur de uniuersali in causando, & tale est deus gloriosus. Similiter dicitur, quòd uniuersale est ubique, id est aliqua res, à qua potest fieri conceptus uniuersalis, & hoc est uerum.

Vlia sunt formæ repertæ in qdditatibus reũ, à qbus res sunt illud, qđ sunt Linconiensis.

Intelligitur uniuersalia sunt formæ. i. modi intelligendi uniuersaliter intellectæ repertæ in quidditatibus reũ, et in cõceptibus quidditates rerũ notificãtes. à quibus modi essendi, et res sunt idem, quod sunt.

Vniuersalia per se subsistunt. 2. metaphysicæ.

Intelligitur, quòd uniuersale ille terminus significat res per se subsistentes. Aliter dicitur quòd *uniuersalia p se subsistunt. i. ex terminis cõmunibus possunt constitui propositiones uniuersales.*

Verba qdẽ scđm se dicta noia sunt. 1. periher.

Intelligitur sic, uerba materialiter capta sunt nomina, & forte non intendit hoc philosophus, dicatur ergo aliter sic, id est uerba sunt similia nominibus, quo ad esse uerum uel falsum, quia rectæ sicut nomina solitarie sumpta, nec significant uerum uel falsum, sic nec uerba solitarie sumpta.

Vbicūq; est sensus, ibi est appetitus. 2. de aīa.

Intelligitur scdm Themistiū de appetitu concupiscibili, qui est appetitus delectabilis, & conueniens, & non intelligitur de appetitu irascibili & intellectuali, quia sensum uisus plura animalia non habent.

Vbicunq; naturalis dimittit, medicus incipit. in libro de sensu & sensato.

Per quam autoritatē Hugo de sancto Victore uult pbare, quòd medicina non sit speculatiua. Sed tenendo cōmunem uiam, scilicet quòd sit scientia speculatiua, tūc potest dici, quòd autoritas intelligitur de medicina practica.

Vl'e est causa suorū singulariū. 1. posterio.

Respondetur, quòd philosophus ibi loquitur, secundum opinionem Platonis, qui dixit quòd uniuersale, est quidditas singularium.

Vl'e est æternū & incorruptibile. 1. posterio.

Intelligitur, quòd ppositio uniuersalis posterioristica est æterne ueritatis. Vel sic, quòd ex terminis uniuersalibus potest constitui ppositio æterne ueritatis.

Vbi maxim⁹ intell's, ibi minīa fortuna. Boeti⁹.

Et ratio autoritatis est, quia hominibus intelligentibus & magis sapientibus minus ueniunt effectus fortuiti, quàm in insipientibus, eo quòd sapiētes semper agunt cum deliberatione.

Verum & falsum præsupponunt congruum. 1. posterio.

Respondetur uerum & falsum præsupponunt congruũ simpliciter uel figuratiue, quo ad esse, sic quòd non potest esse uerum uel falsum, nisi sit congruũ, sed non præsupponunt congruum quo ad cognoscendum, quia aliquis cognoscit ueritatem propositionis, et nullam ibi congruitatem ponit.

Vniuersalia sunt notiora singularib⁹ 1. physi.

Respondetur quòd philosophus loquitur ad hunc sensum, uidelicet, quòd uniuersalia, id est magis confusa doctrinæ sunt notiora singularibus, id est minus confusis.

Visus & illuminatio fiunt in instãti, similiter & delectatio 2. de anima & 10. ethicorum.

In oppositum est philosophus in libro meteororum, patet hac ratione, quia quando debet fieri illuminatio medij de nouo, oportet, quòd hoc fiat per applicationem lucidi ad medium, & per generationem noui lucidi, & per priuationem obstaculi, modo nullum prædictorum potest fieri in instanti, & ergo ad philosophum dicitur, quód lumen inquantum est de se, tũc sibi repugnat producere in instanti sensus, nec uisus, nec delectatio. Vnde si per impoßibile lucidũ medium applicaretur in instãti, utique lumen in instanti producitur ab eo. Sed quia lucidum non potest ibidem per potentiam naturalem applicari, ideo per potentiam naturaliter illuminatio medij non potest fieri in instanti.

Vbicunq; datur primum ibi datur ultimum, per animi conceptionem.

Respondetur, ubicunq; datur ultimũ in essentialiter subordinatis, ibi datur primum, sed non oportet in accidentaliter subordinatis, & per consequens, nõ oportet, quòd ubi sit danda ultima pars, quod ibi data sit prima pars motus. Nam quicquid mouetur, mouebatur, uel mouetur.

Vnũ & idẽ ens, ẽ naturale & artificiale. 2. phy.

Intelligitur, respectu diuersorum, & sic stat, quòd anima sit actus artificiales, & etiam naturalis corporis, ergo etiam illa consequentia nõ ualet, & consimilis anima est actus corporis artificialis, & ergo non est actus corporis naturalis.

Virtutes sunt fortiores in dextera parte, q̃ in sinistra. Philosophus in ꝓblematibus, & sup hoc problema fundatur ratio, quare anima incipit motum a parte dextra, & non sinistra, & etiam agit ex illa parte.

Dicendum est, quòd dictum intelligendum est de uirtutibus motiuis, non autem cognitiuis.

Virtus est habitus, qui habentem, se perficit, & opus eius laudabile reddit. 2. ethicorum.

Ibi dicitur quòd uirtus nõ reddit opus bonum principaliter sed dispositiue, quia disponit uoluntatem semper ad bonum, et delectabile reicere. nihilominus uoluntas ex sua potẽtia etiã põt elicere bonũ, sed non

pōt tā prouidere, sicut uirtus, & ita delectabiliter.

Virtus consistit in indiuisibili.2.topicorum,

Respondetur, q; phūs loquitur de uirtute perfecta

Virtus hēt generationē instantaneā. 7.physi.

Respōdet quòd loquit ibi de uirtute morali pfecti ua si saltē sit aliqua talis, & uult, quòd illa quo ad uocem intensionis, & remissionis cōsistit in indiuisibili, sic, quòd nō potest remitti uel intendi.

Virtuosus & felix non operantur odibilia & mala.1.ethico.

Respondetur, quòd philosophus nō uult, quòd uirtuosus nullo modo poßit operari mala & odibilia. Sed uult, quòd raro, ut de facili, de tāto hoc facit, & de quāto rarius & minus faciliter, de tanto in uirtu te & magis formatus & perfectus.

Vnus est tantum princeps.12.metaphysicæ.

Ibi dicitur, quòd non ualet pluralitas principū, & subdit phūs sit ergo unus princeps naturaliter, id est unus est motor, uel una causa prima. Sed scdm fidem sic intelligitur, unus est tantum princeps i. unus est deus singularis in essentia, et trinus in personis, a quo cunctis deriuatum est esse & uiuere. His quidē *clarius, his obscurius, & patuit in principio huius ubi dicitur, ab hoc quidem ente dependet cœlū & tota natura, ab hoc ente. i. a deo, qui deus est præsentialiter, ut eius nunc est, & in euum sit benedictus in secula seculorum Amen.*

FINIS.

Faciunt næ intelligẽdo, ut nihil intelligant.
Dehinc quiescant porrò moneo, & desinant.
Maledicere, malefacta ne noscant sua.
Nam id arbitror.
Adprime in uita utile esse, ut nequid nimis.
Nanque hoc tempore
Obsequium, amicos ueritas, odium parit.
Ita ut ingenium est omnium
Hominum, à labore procliue ad lubidinem.
Nam si illum obiurges, uitæ qui auxiliũ tulit.
Quid facias illi q dederit damnũ, aut malũ?
Mala mens, malus animus.
Oẽs q amãt, grauiter sibi dari uxorẽ ferunt.
Dauus sum, non Oedipus.
Cui uerba dare, difficile est.
Facta transacta omnia.
Aliquid monstri alunt.
Dum in dubio est animus, paulo momento huc illuc impellitur.
Quæso Aedepol Carine, quoniam id fieri, quod uis non potest uelis id
Quod posit.
Facile omnes cũ ualemus, recta cõsilia ægrotis damus.
Verũ illud uerbũ est, uulgo quod dici solet.
Omnes sibi melius malle esse, q̃ alteri.
Fidelem haud fermè mulieri inuenias uirum

Nũc huius periculo fit, ego in portu nauigo.
Amantium iræ, amoris redintegratio est.
Hoccine credibile est, aut memorabile?
Tanta uæcordia innata cuiquam ut siet.
Vt malis gaudeat, atq; ex incommodis.
Alterius sua comparet ut commoda?
Valeant,
Qui inter nos dissidium uolunt.
Nõ Apollinis magis uerũ, atq; hoc respõsũ ẽ.
Mirũ uero impudẽter mulier si facit meretrix?
Fallacia.
Alia aliam trudit.
Paulum interesse censes, ex animo omnia
Vt fert natura, facias, an de industria?
Vt quimus, aiunt, qñ ut uolumus, non licet.
Vt beneficium uerbis initum dudum, nunc ut comprobes.
Omnis res est iam in uado. (patri.
Pro magno pctõ paululum supplicij satis est
Si mihi pergit, quæ uult dicere ea quæ non uult, audiet.
Nodum in scirpo quæris.
Ego uitam Deorum propterea sempiternam esse arbitror.
Quòd uoluptates eorum propriæ sunt.
More hoīum euenit, ut qđ sim nactus mali.
Prius rescisceres, tu q̃ ego, qđ tibi euenit boni.

Num ille somniat.
Ea quæ uigilans, uoluit?
Here, quæ res in se neque cõsiliũ, neque modum.
Habet ullum·eã consilio regere non potes,
In amore hæc omnia insunt uitia, iniuriæ,
Suspitiones, inimicitiæ, induciæ.
Bellũ, pax rursum·incerta hęc si tu postules
Ratione certa facere, nihilo plus agas,
Quàm si des operã, ut cũ ratione insanias.
Accede ad ignem hũc, iã calesces plus satis.
Eliciunda Hercle hæc mollities animi· nimis me indulgeo.
Stat sententia.
Ex amore, ut non cognoscas eundem esse?
Dij immortales, homini homo quid præstat? stulto intelligens?
Dij boni, quid hoc morbi est? adeon' homines immutarier?
Quid interest?
Omnia habeo, neque quicquam habeo· nihil quicquam cum est, nihil desit tamen.
Tota erras uia.
Viden' ocium, & cibus quid faciat alienus?
Omnium rerum heus uicissitudo est,
Quas matres student
Dimissis humeris esse, uincto pectore, ut graciles sint.

Si qua est habitior paulo, pugilem esse aiunt, deducunt cibum.

Tametsi bona est natura, reddunt curatura iunceas.

At enim istæc in me cudetur faba.

Tu par pari referto.

E flamma te petere cibum posse arbitror.

Verbum Hercle hoc uerum est, sine Cerere, & Libero friget Venus.

Scio istuc, sed tu quod cauere possis, stultum admittere est.

Oia prius experiri, q̃ armis sapientem decet.

Noui ingenium mulierum,

Nolunt, ubi uelis, ubi nolis, cupiunt ultro.

Scelesta, ouem lupo commisisti.

Sæpe ex huiusmodi re quapiam, &

Ex malo principio magna familiaritas

Conflata est.

Tum hoc alterum,

Id uero est. quod ego mihi puto palmarium.

Me repperisse, quo modo adolescentulus

Meretricum ingenia, & mores posset noscere.

Mature ut cum cognorit, perpetuo oderit.

Quæ dum foris sunt, nihil uidetur mundius.

Nec magis compositum quidquam, nec magis elegans.

Quę cũ amatore suo cum cœnant, liguriunt.

Harum uidere ingluuiem,ſordes,inopiam.
Quã ĩhoneſtę ſolę ſint domi, atq; auidę cibi·
Quo pacto ex iure heſterno panẽ atrũ uorẽt,
Noſſe omnia hec,ſalus eſt adoleſcentulis.
Ex meo propinquo rure hoc capio cõmodi,
Neq; agri,neq; urbis odiũ me nunquã ꝑcipit,
Vt ſatias cœpit fieri,commuto locum.
Aliud ex alio malum.
Egomet meo indicio miſer, quaſi ſorex hodie perij.
Satis diu hoc iam ſaxum uoluo.
Chreme,tantumnẽ eſt ab re tua ocij tibi,
Aliena ut cures, eaq́; nihil quæ ad te attinẽt?
Homo ſum,humani à me nihil alienũ puto.
Quid reliqui eſt,quin habeat,que quidem in homine dicuntur bona?
Parẽtes,patriam incolumem,amicos, genus, cognatos,diuitias.
Atque hæc perinde ſunt,ut illius animus,qui ea posſidet.
Qui uti ſcit,ei bõa·illi q̃ nõ utitur recte, mala.
Pateretur·nam quem ferret, ſi parentem non ferret ſuum?
Nam parentum iniuriæ
Vniuſmodi ſunt fermè, paulo qui eſt homo tolerabilis. (uarier.
Scortari crebro nolunt, nolũ: crebro conui-

Præbent exigue ſumptum, & ea ſunt tamen ad uirtutem omnia.

Verum tibi animus ſemel ſe cupiditate deuinxit mala,

Neceſſe eſt Clitipho, conſilia conſequi conſimilia. Hoc

Scitum eſt, periculũ ex alijs facere, tibi quod ex uſu fiet.

Quam iniqui ſunt patres, in omnes adoleſcentis iudices,

Qui ęquum eſſe cenſent, nos iam à pueris illico naſci ſenes,

Meque illarum affines eſſe rerum, quas fert adoleſcentia.

Ex ſua libidine moderantur, quæ nunc eſt, non quæ olim fuit.

Nunc ait, periculum ex alijs facito, tibi quod ex uſu ſiet.

Aſtutus. Næ ille haud ſcit, quàm mihi nunc ſurdo narrat fabulam.

Pergin iſtuc prius diiudicare, q̃ ſcis, qd ueri ſit?

Et noſti mores mulierum·

Dum moliuntur, dum comuntur, annus eſt

O Iupiter ubi nam eſt fides?

Heus tu non fit ſine periculo facinus magnũ, & memorabile.

Ademptum tibi iam faxo omnem metum,

In aurem

In aurem utramuis ociose ut dormias.
Tu es iudex, nequid accusandus sis, uide.
Nos quoque senes est æquum sensibus obseq,
Diem adimere ægritudinem hominibus.
Quantam fenestrã ad nequitiam patefeceris!
Nam deteriores omnes sumus licentia.
Itan comparatã esse hominũ naturam oĩum,
Aliena melius ut uideant, & iudicent,
Quàm sua? an eo qa, in re nostra aut gaudio
Sumus præditi nimio, aut ægritudine?
Visa uero est, quod dici solet,
Aquilæ senectus.
Noui ego amantium animos, aduertunt grauiter quæ non censeas.
Facio coniecturam, nemo est meorum amicorum hodie apud
Quem expromere omnia mea occulta Clitipho, audeam,
Sed nostrum est intelligere utcunque, atque ubicunque opus sit, obsequi.
Quid cum illis agas? qui neque ius, neque bonum, atque æquum sciunt?
Melius, peius prosit; obsit nihil uident, nisi quodlubet. quanto tuus est animus natu grauior, tanto sit ignoscentior.
Non licet hominem esse sæpe ita, ut uult, si res non sint.

Ita Hercle in angustum oppido nunc meæ coguntur copiæ.
Crucior bolum tātum mihi ereptum tam subito è faucibus,
Nil tam difficile, qn q̄rendo inuestigari possit.
Nam amici quoq; res est uidenda, in tuto ut collocetur.
Quid si redeo ad illos, qui aiunt, quid, si nūc cœlum ruat?
Dictum ac factum reddidi.
Verum illud Chreme,
Dicunt, ius summū, sæpe summa malitia est.
Immo alijs si licet, tibi non licet.
Oēs te in lauta, & bene acta parte putant.
Nulla est tam facilis res, quin difficilis fiet,
Quam inuitus facias.
Sed pater egreditur, obsecundato in loco.
Quod imperabit, facito, loquitor paucula.
Nonne id flagitium est, te alijs consiliū dare·
Foris sapere, tibi non posse auxiliarier?
Id quod me fecisse aiebas parum,
Fac, te esse patrem sentiat·fac, ut audeat
Tibi credere omnia, abs te petere, & poscere,
Nequam aliam quærat copiam, ac te deserat,
Menedeme, mihi illæc uere ad rastros redit.
Non ita me Dij ament, auderet hæc facere·
Viduæ mulieri,

Quæ in me facit.
Vulgo id faciunt.
Prius, quæso, disce, quid sit uiuere.
Matres omnes filijs
In pctō adiutrices, auxilio in paterna iniuria
Solent esse.
Nam adolescens q̃ minima in spe situs erit,
Tā facillime patris pacē in leges cōficiet suas.
Hæc dum incipias, & grauia sunt,
dumq; ignores ubi cognoueris facilia
Vah quenq̃ ne hoīem in animo instituere,
Aut parare, quod sit charius, q̃ ipse est sibi?
Nam qui mētiri, aut fallere insuerit patrē, aut
Audebit, tanto magis audebit cæteros.
Pudore & liberalitate liberos
Retinere satius esse credo, quàm metu.
Et errat longe, mea quidem sententia.
Qui imperiū credat, grauius esse, aut stabilius,
Vi quod fit quā illud, qđ amicitia adiūgitur.
Mea est sic non, & sic animū induco meum.
Malo coactus qui suum officium facit.
Dum id rescitum credit, tantisper cauet.
Si sperat fore clam, rursum ad ingeniū redit
Ille quē beneficio adiungas, ex animo facit,
Studet par referre præsens, absensq; idem erit.
Hoc patrium est, potius consuefacere filium,
Sua sponte recte facere, quàm alieno metu,

Hoc pater, ac Dominus itereſt, hoc qui neqꝫ,
Fateatur ſe neſcire imperare liberis.
Homine imperito nunquã quicquã iniuſtius.
Qui niſi quod ipſe fecit, nihil rectum putat.
Accipiunda, & muſsitanda iniuria adoleſcentium eſt.
Pecuniam in loco negligere, maximum interdum eſt lucrum,
Ego ſpem pretio non emo.
Nunquam rem facies, abi neſcis ineſcare homines Sanio.
Abs quiuis homine, cum opus eſt, beneficiũ accipere gaudeas.
Verum enim uero id demum iuuat, ſi quem æquum eſt benefacere, is facit,
Itaqꝫ unam hanc rem habere, præter alios præcipuam arbitror,
Fratrem hominem neminem eſſe primarum artium magis principem.
Iſtuc eſt ſapere, non qđ ante pedes modo eſt
Videre, ſed etiam illa, quæ futura ſunt,
Proſpicere.
Vt quiſquam ſuum uult eſſe, ita eſt.
Nihil prætermitto, conſuefacio denique.
Inſpicere, tanq̃ in ſpeculum, uitas omnium.
Iubeo, atqꝫ ex alijs ſumere exemplum ſibi.
Inepta hæc eſſe, nos quæ facimus, ſentio·

Verũ qd facias?ut homo est,ita morem geras
Nam quid tu hic agas?
Vbi siqd bene præcipias,nemo obtemperat.
Sed Demea hoc tu facito, tecum aio cogites.
Quàm nos facillime agitis,q̃ estis maxime
Potentes,dites,fortunati,nobiles.
Tam maxime uos ęquo animo ęqua noscere
Oportet,si uos uulti. perhiberi probos.
Verum nimia illæ e licentia,
Profecto euadet in aliquod magnum malũ.
Lupus in fabula.
Omnes quibus res sunt minus secundæ,magis sunt, nescio quo modo
Suspiciosi ad contumeliã oĩa accipiẽt magis,
Propter suã ĩpotentiã, se semp credũt negligi.
Aduorsúmne illum causam dicerem,
Cui ueneram aduocatus?
Quid? credebas dormienti hæc tibi confectu ros Deos?
Ita uita est hominũ,quasi cum ludas tessaris.
Si illud,qd est maxime opus,iactu non cadit.
Illud quod cecidit forte,id arte ut corrigas.
Ipsa si cupiat Salus.
Seruare prorsus non potest.
Tandem reprime iracundiã, atq; ad rem redi.
Nam uetus uerbum hoc quidem est,
Cõmunia esse amicorum inter se omnia.

Signa insunt, ex quibus coniectura facile fit,
Duo cum idem faciunt sæpe, ut possis dicere
Hoc licet impune facere huic, illo non licet.
Nō qđ dissimilis res sit, sed quod is, qui facit.
Scire est, liberum, ingenium atq; animum.
Ad omnia, alia ætate sapimus rectius.
Solum unū hoc uitiū adfert senectus hoībus,
Attentiores sumus ad rem omnes, q̄ sat est.
Nunquam ita quisquam bene subducta ratio
ne ad uitam fuit,
Qu n res, ętas usus semp aliqd adportet noui,
Aliqd moneat ut illa q̄ te scire credas, nescias.
Et quæ tibi putaris prima, in exp eriūdo repu
Re ipsa repperi. (dies.
Facilitate nihil homini esse melius, neque cle.
Vitium cōmune omnium est, (mētia.
Quòd nimium ad rem in senecta attenti su-
mus, hanc maculam decet nos
Effugere. dictū ē uere, & re ipsa fieri oportet.
Suo sibi hunc gladio iugulo.
Initium est ulcisci aduersarios,
Ac qua uia captāt te illi, eadem ipsos capi?
Hæc ita, ut liberali esse ingenio decet,
Pudens, modesta incommoda, atq; iniurias
Viri omnes ferre, & tegere contumelias.
Prô Deûm atque hominū finem, quod hoc
genus est, quæ hæc coniuratio?

Vt omnes mulieres eadem æque ſtudeāt, nolintq; omnia?
Neq; declinatam quidquam ab aliarum ingenio, ullam reperias?
Itaque uno animo oēs, ſocrus oderūt nurus
Viris eſſe aduorſas, æque ſtudium eſt, ſimilis pertinacia eſt.
In eodem omnes mihi uidetur ludo doctæ ad malitiam.
Aedepol næ nos mulieres ſumus æque omnes inuiſæ uiris.
Propter paucas, quæ omnes faciunt, dignę ut uideamur malo.
Nam matris ferre iniurias, me Parmeno, pietas iubet.
Tum uxori obnoxius ſum, ita olim ſuo me ingenio pertulit,
Tot meas iniurias, q̄ nūq̄ ullo patefecit loco.
Si uis uero ueram rationem exequi,
Non maximas, quæ maxime ſunt interdum iræ, iniurias
Faciunt. Nam ſæpe eſt, quibus in rebus alius ne iratus quidem eſt,
Cum de eadem cauſa eſt iracundus factus, inimiciſſimus.
Pueri inter ſeſe q̄ pro leuibus noxis iras gerūt?
Quapropter? quia enim qui eos gubernat ani

mus, infirmum gerunt.
Itidē illę mulieres sūt fermè ut pueri leui ſnīa.
Fortaſſe unum aliquod uerbum, inter eas irā conciuerit.
Nam qui amat, cui odio ipſus eſt, bis facere ſtulte dico.
Laborem inanem ipſus capit, & illi moleſtiam adfert.
Omnibus nobis ut res dant ſeſe, ita magni, atque humiles ſumus.
O fortuna, ut nunquam perpetuo es bona.
Non Hercle Parmeno, uerbis dici poteſt.
Tantum, q̄ re ipſa nauigare, incōmodum eſt.
O fortunate, neſcis, quid mali
Præterieris, qui nūquam es ingreſſus mare.
Quod potero, faciam, tn̄ ut pietatem colam.
Nam me parenti potius, q̄ amori obſequi
Oportet.
Sanè Hercle homo uoluptati obſequens
Fuit, dum uixit. & qui ſic ſunt, haud multum hæredem adiuuant.
Sibi uero hanc laudem reliquit, uixit, dum uixit, bene.
Pamphile, ad aures haud inuito ſermo mihi acceſſit tuus,
Cum te poſtputaſſe omnes res, præ Parente intelligo.

Verum uide, ne impulsus ira, praue insistas Pamphile.

Quia paululum uobis accessit pecuniæ, Sublati animi adsunt.

Sine me, obsecro, hoc effugere, uulgus quod male audit mulierum.

Non tute rem incommodam, ut quæq; est, in animum inducas pati.

Si cætera sunt ita, ut tu uis. itaque, ut esse ego illa existimo.

Istuc est sapere, qui ubicunque opus sit, animum posses flectere.

Quod faciundum fortasse sit post, idem hoc nunc si feceris.

Censen' te posse reperire ullam mulierem, Quæ careat culpa? an quia nõ delinquũt uiri?

Vxor quid faciat, in manu non est mea.

Videndum est, ne minus propter iram impetrem, quàm possiem.

Aut nequid faciam plus; quod me post minus fecisse satius sit.

Nam iam ætate ea sum, ut non siet peccato mihi ignosci æquum.

Quo magis omnes res cautus, ne temere faciam, accuro.

Nam qui post factam iniuriam se expurget parum mihi prosit.

Verum te hoc moneo unum, qualis sim amicus, ut quid possiem·
Potius, quàm inimicus, periculum facias.
Nihil apud me tibi defieri patiar, quin quod opus sit,
Benigne præbeatur.
Sed cum tu satura atque ebria eris. puer ut satur sit, facito.
Tua quod nihil refert, percontari desinas.
Multa ex quo fuerunt commoda eius incommoda æquum est ferre.
Quam inique comparatum est, hi qui minus habent,
Vt semper aliquid addant diuitioribus.
Quod ille unciatim uix de demenso suo,
Suum perfraudans genium comparsit miser
Id illa uniuersum abripiet, haud existimans.
Quanto labore partum.
Præsertim ut nũc sunt mores, adeo res redijt.
Siquis quid reddit, magna habẽda est gratia.
Cuius tu fidem in pecunia perspexeris,
Verere uerba ei credere? ubi quid mihi lucri est,
Te fallere?
Nam quæ inscitia est, aduorsum stimulum calces.
Scisti uti foro.

Nunquam æque, inquit, ac modo
Paupertas mihi onus uisum est, & miserum, & graue.
Quod fors feret, feremus æquo animo.
Quòd habes ita, ut uoluisti, uxorem sine mala fama, palàm.
Beatus ni unum hoc desit, animus qui modeste istæc ferat.
Ita plerique ingenio sumus omnes nostri nosmet pœnitet.
Laterem lauem.
Ergo istæc cum ita sint Antipho,
Tanto magis te aduigilare æquum est.
Fortes fortuna adiuuat.
Egomet me noui, & peccatum meum.
Ita sum iritatus, animum ut nequeam ad cogitandum instituere.
Quamobrem omnes, cum secundæ res sunt maxime, tum maxime.
Meditari secum oportet, quo pacto aduorsam ærumnam ferant.
Pericla, damna, exilia, peregre rediens semper cogitas,
Aut filij peccatum, aut uxoris mortem, aut morbum filiæ.
Communia esse, hæc fieri posse, ut nequid animo sit nouum.

Quicquid præter spem eueniat, omne id deputare, esse in lucro.

Ecce autem similia omnia, omnes congruũt.

Vnum cognoris, omnes noris.

Sed siquis forte malitia fretus sua,

Insidias nostræ fecit adolescentiæ,

Ac uicit nostrâne ea culpa est, an iudicum.

Qui sæpe propter inuidiam, adimunt diuiti

Aut ꝓpter misericordiam, addunt pauperi.

Seruum hominem, causam orare Leges non sinunt,

Neque testimonij dictio est.

Vereor, ne isthæc fortitudo in neruum erumpat denique.

Quia nō rete accipitri tenditur, neque miluio

Qui male faciunt nobis. illi qui nihil faciunt. tenditur.

Quia eñi in illis, fructus est in his, opera ludit.

Alijs aliunde est periculum, unde aliquid abradi potest.

Cœna dubia apponitur?

Vide, quid agas prima coitio, acerrima est.

Si eam sustinueris, post illam iam, ut lubet, ludas licet.

Pergin' Hero absenti mala loqui, ĩpurissime?

Actum, aiunt, ne agas.

Quin quod est.

Ferundum, feras · tuis factis dignum feceris,
Vt amici inter nos ſimus.
Verum ita eſt,
Quot homines,tot ſentētiæ.Suus cuiꝗ mos.
Mihi non uidetur, quod ſit factum legibus,
Reſcindi poſſe,
Cantilenam eadem canis.
O fortūatisſime Antipho. AN.Egone?PHAE.
Cui quod amas,domi eſt.
Mihine domi eſt? immo quod aiunt aurib. teneo lupum.
Nam neque quo amittam à me,inuenio neꝗ uti retineam,ſcio.
Da locum melioribus.
Si mihi prior tu attuleris Phædria,
Mea lege utar,ut potior ſit,qui prior ad dandum eſt.
Itàne hunc patiemur Geta,
Fieri miſerum,qui me dudum, ut dixti, ad iuuerit comiter?
Quin,cum opus eſt,beneficiū rurſum ei experiamur reddere?
Ah dictum ſapienti ſat eſt.
Ni etiam nūc me huius cauſa quærere in malo iubeas crucem?
Noli metuere,una tecum bona,maláque tolerabimus.

Solus est homo amico amicus.
Senectus ipsa est morbus.
Nam ego meorum solus sum meus.
Sed quid pertimui autem bellua?
An qa, quos fallā, ꝓ uno duo sunt mihi dati?
Commodius esse opinor, duplici spe utier.
Quid si animam debet?
Opera tua.
Ad resti mihi qdem res redijt planissume.
Hem, si quid uelis,
Huic mandes, qđ qdem recte curatum uelis,
Qui te ad scopulum è tranquillo inferat.
Quid minus utile fuerit, q̄ hoc ulcus tangere?
In neruom potius ibit.
Nihil est Antipho,
Quin male narrando possit deprauarier.
Hoc temere nunquam amittam ego à me, quin mihi
Testes adhibeam.
Cum dem, & quamobrem dem, commemorabo.
Non sat, tuum te officium fecisse, si non id fama approbat?
Mulier mulieri magis congruet.
Dij nostram fidem, quā sæpe forte temere
Eueniunt, quæ non audeas optare.
Nrāpte culpa facim⁹, ut malos expediat esse,

Dum nimium dici nos bonos ſtudemus, & benignos.
Ita fugias, ne prętcr cauſam, qđ aiunt. Nónne id ſat erat,
Accipere ab illo iniuriam? etiam argentum eſt ultro obiectum ei.
Vt ſit, qui uiuat, dum aliquid aliud flagitij conficiat.
His nunc præmiũ eſt, qui recta praua faciũt.
Quid fiet? in eodem luto hæſitas, uorſuram ſolues.
Geta. Præſens quod fuerat malum, in
Diem abiit plagæ creſcunt,
Niſi proſpicis.
Age dum, ut ſoles Nauſiſtrata, fac, ut illa placetur nobis.
Vt ſua uoluntate id, quod eſt faciũdũ, faciat.
Hem, uir uiro quid præſtat?
Lętus ſum, ut ut meæ res ſeſe habẽt, fratri obtigiſſe, quod uolt.
Quàm ſcitum eſt eiuſmodi parare in animo cupiditates.
Quas, cum res aduerſæ ſient, paulo mederi poſsis.
Hic ſimul argentũ rederit, cura ſeſe expediuit.
Ego nullo poſſim remedio me exoluere ex illis turbis,

Quin, si hoc celetur, in metu: sin patefit, in ꝓbro siem

Quin tu hinc pollicitationes aufer, & quod fers cedo?

Quid ad me ibatis? ridiculum· an ueremini,

Ne non id facerem, quod recepissem semel?

Heus, heus, quãta hæc mea paupertas est tamẽ

Adhuc curaui unum hoc quidem, ut mihi esset fides.

Nunc uiduam extrudi, turpe est.

Quid nos, malum, me, sic ludificamini?

Inepti uestra puerili sententia.

Nolo· uolo· uolo, nolo rursum· cedò, cape,

Quod dictum, indictũ est quod modo erat ratum, irritum est.

Ego Nausistrata, esse in hac re culpa meritam non nego.

Sed eam, quæ sit ignoscenda, De. Verba fiunt mortuo.

FINIS

